

IIKA
Radyo Ekstansyon
Pwojè Repèpleman Kochon

IICA-CIDIA

PWOGRAM RADYO RIRAL

3 Pawòl

Vol.: V

Piblikasyon No.: A2/HT-88-174

IICA-
PM-A2/
HT-88-
174

Otè:

Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon

Handwritten scribbles or faint text in the top left corner.

IICA
Radyo Ekstansyon
Pwojè Repèpleman Kochon

PWOGRAM RADYO RIRAL

3 Pawòl

Vol.: V

Piblikasyon No.: A2/HT-88-174

Otè:

Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon

BU 6166

ICA
OM
A2/HT
no-174

00000900

Pou premye fwa Enstiti Entèameriken pou Kooperasyon nan Agrikilti IIKA, ajoute yon seksyon nan pwogram ekstansyon "pwojè repèpleman kochon" - yon pwogram radyo ekstansyon osèvis kominote riral-yo.

Direksyon IIKA/Ayiti, voye yon gwo kout chapo pou:

Danièle Mangonès-Dejean

ki Koòdonatèz pwogram radyo ekstansyon-an e ki te kreye pwogram-yo.

Pwogram-yo se yon rezilta demand ke abitan-yo tè fè ekip ekstansyon IIKA-a depi 1984 lè nou te kòmanse fè fòmasyon pou yo nan tout rakwen peyi-an. Pwogram sa-yo, se yon echantiyon travay nou fè andeyò dirèkteman ak abitan-yo.

Chak jou, peyizan-yo ka koute pwogram agrikòl-yo "3 Pawòl" sou radyo, ki pataje anpil kòzman avèk yo sou elvaj bèf, poul, kabrit, milèt, chwal, kochon elatriye. Li pale-yo de rebwazman, konsèvasyon tè-nou-yo ak agrikilti an jeneral. Epitou li gen ti konsèy sou ijyèn familyal ak sante piblik.

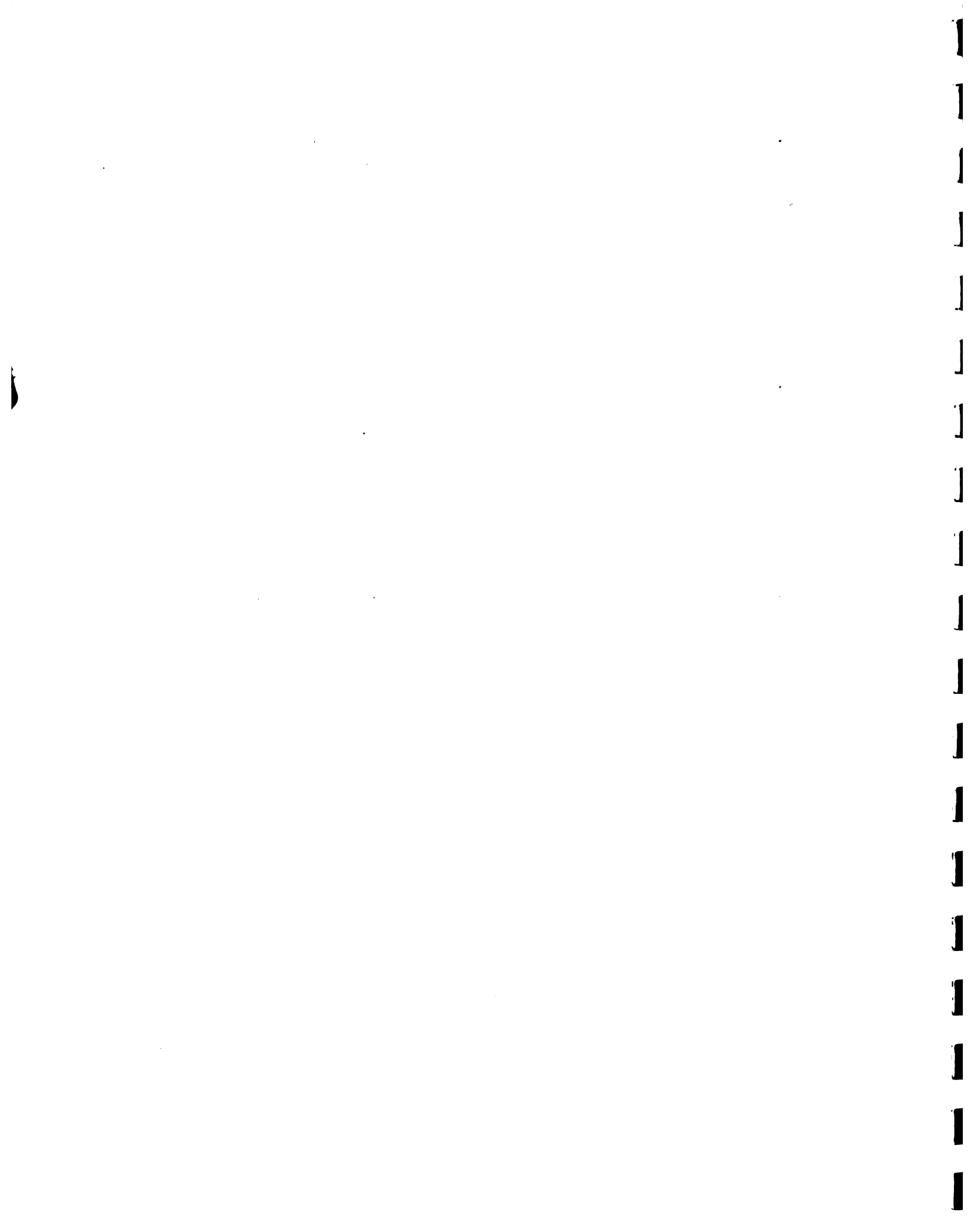
Nou swete ke avèk asistans elvè-nou-yo ap resevwa nan 50 diferan zòn peyi-an, pwogram radyo riral-lan ka ede-yo piplis e fè-yo jwenn pwòp solisyon-yo kote yo pa't gen l'espwa anvan.

Nou ankouraje nenpòt ki òganizasyon ki ta vle kontinye ede elvè Ayisyen-yo, pou sèvi ak enfòmasyon sa-yo.

Nou te rive fè pwogram sa-yo gras a asistans teknik RADYO NEDELEN ki te fòme 5/moun an Ayiti nan domèn kominikasyon riral. Nou remesye-yo pou asistans sa-a

*Reroy Aitken-Soux
Reprezantan Rezidan
IIKA/Ayiti*

REMESIMAN

*Nou konnen ke travay ekstansyon se yon travay ekip li ye.
Donk mwen ta renmen remèsye kolaborasyon tou dabò:*

Direktè Pwojè Repèpleman Kochon

Drew Kutschenreuter

ak Doktè Maureen Birmingham

Doktè Ariel Azael

Nitrisyonis Alfredo Mena

epi agronòm-nou-yo:

Willy Lamur

Michelet Mascary

Raoul Jean-Louis

Jean-Claude Beauvais

Pierre St. Leger

Renaud Jean

*Enstitisyon MCC ak PADF epi Chavannes Jean-Baptiste
ak tout lòt konpatriyòt-yo ki gen enterè Ayiti nan
kè-yo.*

*Tout moun sa-yo te banm anpil lide pou fè diferan pwogram
 radyo rural-yo.*

*Mwen ta renmen remesye espesyalman Radyo Ayiti Entè pou
realizasyon pwogram-yo epi pou asistans teknik Mano epi chèf
pwodiksyon-yo-an Jean-Israel Ramo pou pasyans ak kolaborasyon-
yo epi vwa-yo.*

*Nou apresye kreyativite elvè Grandans-yo pou diferan chante
sou sante bèt ke yo te fè-nou jwenn pou diferan pwogram epitou
Helen Welle pou chante sou 3 manje ak kèk lòt.*

Danièle Mangonès-Dejean

Koòdonatèz Radyo Ekstansyon

IICA/Ayiti

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Chak volim reprezante 20 pwogram radyo riral

Chak Volim represante 1 mwa difizyon

Pwogram Lendi jiska Jedi difize pandan 7 minit

Pwogram Vandredi difize pandan 15 minit

Chak volim gen 2 kasèt 90 minit ki ale avèk-yo

Kasèt sa-yo ale andeyò nan men 50 fòmètè ki fè fòmasyon pou milye peyizan e milye peyizan sa-yo pataje konesans-yo ak milye lòt. Nou voye leson ki ekri-yo tou anplis, nou voye yon kesyonè pou'n rive konnen opinyon elvè-yo sou pwogram-nan. Ki vle di si kèk bagay pa't klè oubyen yon abitan tè manke yon pati de yon pwogram, li ka gen opotinite ratrape'l ak fòmètè nan zòn kote l'ap travay-lan.

Aprè nou difize 3 mwa de pwogram diferan, nou rebran yon seri de sa ke elvè-yo remande epitou sistematikman nou rebran leson ki trè teknik-yo Plizyè fwa sou dèt fòm.

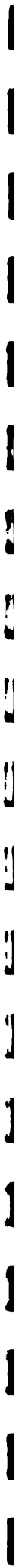

Pwogram 3 Pawòl Ki Nan Vol: V

- . *Yon Ti Istwa Sou Vè*
- . *Yon Ti Istwa Sou Fèy Vèt Bay Anpil San*
- . *Kòzman Groupman Kominotè Makaya Voldròg Sou:*
  - . *Ki Dlo Ki Bon*
  - . *Yon Ti Lide Sou Kijan Pou'n Fè Filt*
  - . *Itilite Solèy-la*
    - . *Sa Ki Pozitif*
    - . *Sa Ki Negatif*
- . *Konsèy Chavannes Jean-Baptiste sou:*
  - . *Grenn Bwa*
  - . *Konsèy Sou Diferan Pyebwa Pou'n Plante*
- . *Yon Kòzman Ak Madam Marilus Deris Ki Sòti Nan Zòn Logat, Kominote Monben Kwochi K'ap òganize Yon Gwoupman Fanm e Ki Travay Ak Yon Gwoupman Mix Ki Rele "Men Nan La Men Pou Kraze Mizè"*
- . *DIAKOUT-LA CHAJE*
  - . *Yon Pale 3 Pawòl Te Fè Ak Janèl Pierre e Anès Pierre (Deryè Gad, Kominote Monben Kwochi) sou:*
  - . *Eksperyans Yo Fè Nan Jaden-Yo*
  - . *Afè Tè Lave*
  - . *Tè Fini*
  - . *Solèy Kanpe*
  - . *Solisyon Pou Bagay Sa-Yo*
- . *Yon Ti Istwa Bouki Ak Malis Sou Angrè Natirèl e Angrè Chimik*
- . *Chante Janèl Pierre sou Ti Mak Tounen Gwo Mak (Sou Agrikilti)*
- . *Rankont Ak Kominote Monben Kwochi (Gwoupman Fanm ak Gason Vanyan). Chante-yo sou:*
  - . *Sou Fèy Vèt Bon Pou San*
  - . *Fanm Malerèz*

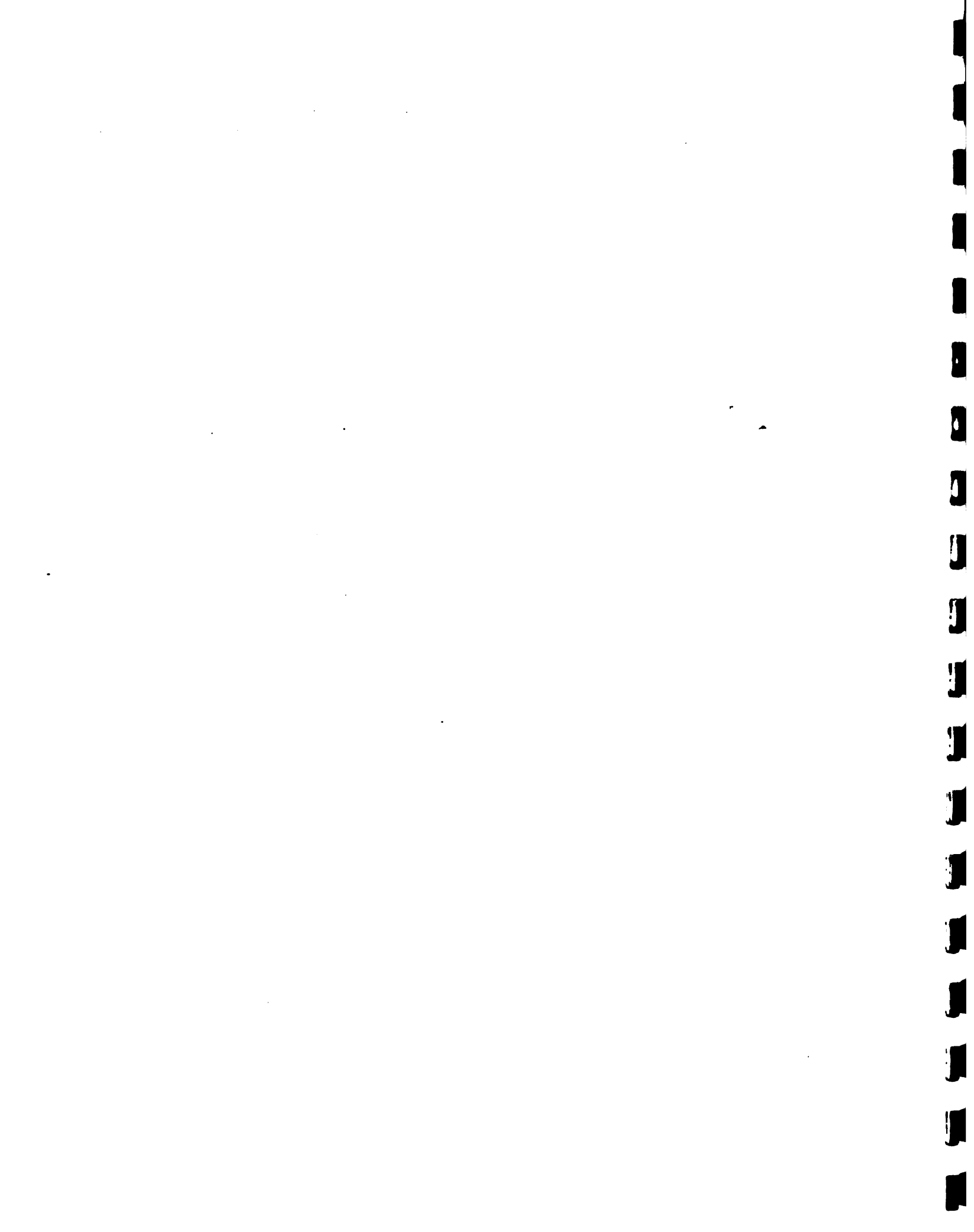
- . *Pale 3 Pawòl Te Fè Ak Anous Joseph Nan Domèn Animasyon Nan Zòn Bwa Lorans*
- . *Chante Animasyon Gwoupman Bwa Lorans Itilize Lè Y'ap Fè Motivasyon Pou Peyizan-yo Sou Agrikilti*
- . *DIAKOUT-LA CHAJE*
  - . *Entèviou Ak Madam Levastè Otelò (Gwoupman Tèt Ansanm Pi Bèl ak Madam Wanio Pierre (Gwoupman Fanm Vanyan) sou:*
    - . *Travay Jaden*
    - . *Pwoblèm Lavi-yo Nan Bwa Lorans*
    - . *Espwa Ke Yo Genyen Pou Lavni Pitit-Yo*
- . *Men Kijan Pou Rive Fè Yon Benefis Si Ou Gen Kochon*
- . *Poukisa Li Ta Bon Pou Sèvi Ak Poupou Kochon Kòm Fimye*
- . *Lè Chwal Gen Maldo*
- . *Maladi Nou Rele Briseloz (Ki Atake Bèt Ak Moun)*
- . *Kèk Sipèspitasyon*
  - . *Sa Ki Verite*
  - . *Sa Ki Pa Verite*
- . *Ki Siy Kabrit Montre-nou Lè Yo Malad*
- . *Kisa Pou Fè Lè Ou Sispèk Kabrit-Ou Malad*
- . *Diferan Bagay Ki Ka Atake Kabrit*
- . *Konsèy Doktè Morin Sou:*
  - . *Ti Bèf Ki Fèb*
  - . *Pwoblèm Ak Bèf Ki Pa Vle Manje*
- . *DIAKOUT-LA CHAJE*
  - . *Esplikasyon Sou Kèk Mo*
  - . *Diferan Bagay Ki Ka Kòz Maladi*
  - . *Zen Sou Kann*
  - . *Kisa Pou'n Fè Lè Nou Gen Dyare Kay Ti Kochon*
  - . *Mizik Popilè*
  - . *Kijan Ou Ka Fè'n Konnen Si Ou Gen Yon Pwoblèm Oswa Si Ou Bezwen Yon Ti Ekleraj*

Sou Pwogram 3 Pawòl-la.

- . Avantaj Ak Dezavantaj Fè Elvaj Kabrit Nan Pak*
- . Kijan Pou'n Retire Kòn Kabrit-Yo*
- . Avantaj Ak Dezavantaj Pou Mare Kabrit Ak Kòd*
- . Kèk Ti Konsèy Lè Ou Touye Kabrit Pou Vyann*
- . Pwoblèm Erozyon*
- . Kisa Ki Lakòz Erozyon*
- . Pwazon Pou Touye Erozyon*
- . Lè Yon Chwal Malad, Men Ki Siy Ou Ka Wè*
- . Lè Ou Sispèk Yon Chwal Malad, Men Sa Ou Dwe Fè*
- . Maladi Ti Chwal*
- . Kèk Konsèy Pou Kenbe Poul-Nou-Yo An Sante*
- . DIAKOUT-LA CHAJE*
  - . Pitimi*
  - . Kijan Pou'n Pran Kontak Ak IIKA*
  - . Maladi Ke Moun Ak Bèt Ka Trape: Trichinoz*

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL LENDI 12 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

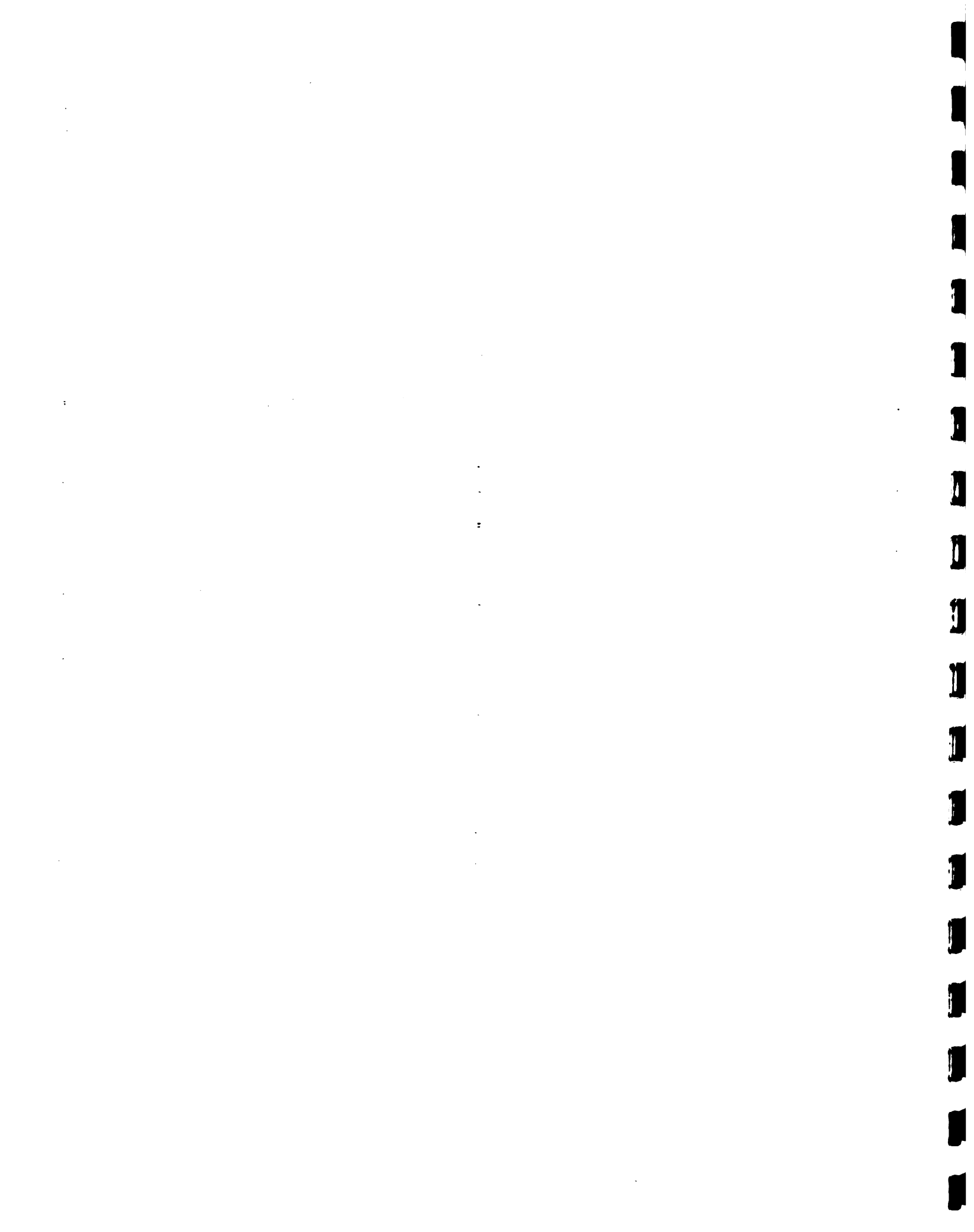
NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: YON TI ISTWA SOU VE EPI YON TI ISTWA SOU FEY VET BAY ANPIL SAN. An-nou tande ti istwa sa-yo ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo Ekstansyon IIKA epi Mario Caseus de Radyo Ayiti Entè.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Ti Mari te leve ak kè kontan. Jodi-a li gen pou l'al fè komès Karis. Men, lè li leve li tande ti frè'l ak ti sè'l ap kriye ak vant fè mal.

NAR.1: Ti frè'l ki rele Pyè ap woule atè e l'ap kriye. Ti sè'l, ki rele Ti Tant, di'l li pa gen apeti pou'l menm bwè kafe. Manman ti Mari di konsa: " Bon. Ti Mari, se ou ki pi gran. Se ou ki pou rete lakay-la ak ti moun-yo. Mwen menm, m' bezwen ale nan jaden.

NAR.2: Sa fè Ti Mari tris anpil, ni paske Pyè ak Ti Tant malad, ni paske li paka ale Karis pou fè komès ankò. Ti Mari gen yon kouzen ki rele Edwa. Edwa te gen tan etidye afè sante Okap. Ti Mari al pale avè'l.

NAR.1: *"Edwa, kisa pou'm fè? Ti moun-yo ap kriye e woule atè ak vant fè mal. Apre sa yo pa vle manje menm! Edwa di konsa:*

NAR.2: *"Sanble yo gen vè". Edwa esplike'l ke vè-yo rete andedan trip moun-yo e souse san-an. Apre sa yo fè yon gwo boul vè ki ka bloke trip-la. Lè sa-a moun-nan tonbe malad tout bon vre. La gen doule dan vant, la kriye, li pa manje e la vin piti nèt. Ti Mari rele:*

NAR.1: *Adye! Kisa pou nou fè? Edwa di*

NAR.2: *"Men sa pou fè. Mennen ti moun-yo nan dispansè pou achte siwo pou vè epi fè-yo bwè'l". Ti Mari kontan tande sa, men li di Edwa konsa:*

NAR.1: *Kisa pou'm fè pou nou pa gen maladi sa-a menm? Edwa di,*

NAR.2: *"Men sa pou fè pou evite maladi vè. Premyèman se pou bati yon latrin. Si ou gen yon latrin moun-yo pap watè nan raje ankò. Se lè moun ap watè nan raje ze vè-yo chita atè e yo gaye toupatou. Si tout moun watè nan latrin, tout vè chita nan twou-a pou yo mouri la. Ti Mari di:*

NAR.1: *"Bon. M' pral mande papa'm fè sa. Kisa pou'm fè ankò? Edwa di:*

NAR.2: *"Se pou fanmi-a swiv kèk règleman ijyèn. Men règleman-yo: lave men-ou lè ou sòt nan latrin, anvan ou manje e lè ou sòt nan jaden. Apre sa, pa bwè dlo larivyè. Bwè dlo sous kapte oubyen dlo ki bouyi sèlman. Dlo larivyè pòte anpil ze vè." Kounye-a Ti Mari kontan paske li te jwenn tout bèl konsèy sa-yo. Li di:*

NAR1: *"Men sa'm pral fè. Jodi-a ma mennen timoun-yo nan dispansè pou achte siwo pou vè. Apre sa m' pral netwaye vye sous-la*

nou genyen pou wè si'l paka kapte. M' pral pale ak papa'm pou'l fouye yon latrin lakay-nou. Apre sa, m' pral fè tout fanmi-a sèvi ak règleman ijyèn-yo. M' pral fè-yo lave men-yo lè yo sòt nan latrin, ni anvan yo manje, ni lè yo sòti nan jaden. Mèsi anpil Edwa pou bèl konsèy ou ba-mwen jodi-al

KONTWOL: KASET - - KOTE: A CHANTE SOU VE-YO

NAR.2: *Kounye-an an-nou wè enpòtans fèy vèt-yo sitou pou medam-yo.*

NAR.1: *Yon jou Samdi, Ma Pyè te desann nan larivye pou'i lave rad. Gen anpil medam ki desann menm jou sa-a e yo fè yon bèl ti pale ansanm. Yo kòmanse mande poukisa anpil pami-yo santi feblès. Plizyè nan yo di yo santi yo bouke kòm si yo pa kapab fè anpil travay lakay-yo.*

NAR.2: *Ma Pyè te konprann sa tre byen akòz depi li te akouche li pa janm santi'l gen fòs kòm li te konn genyen. Lè li te jèn li te renmen travay anpil. Pandan tout medam ap lave y'ap diskite pwoblèm sa-a. Yo te deside rezon yo pa gen anpil fòs se akòz yo manke san.*

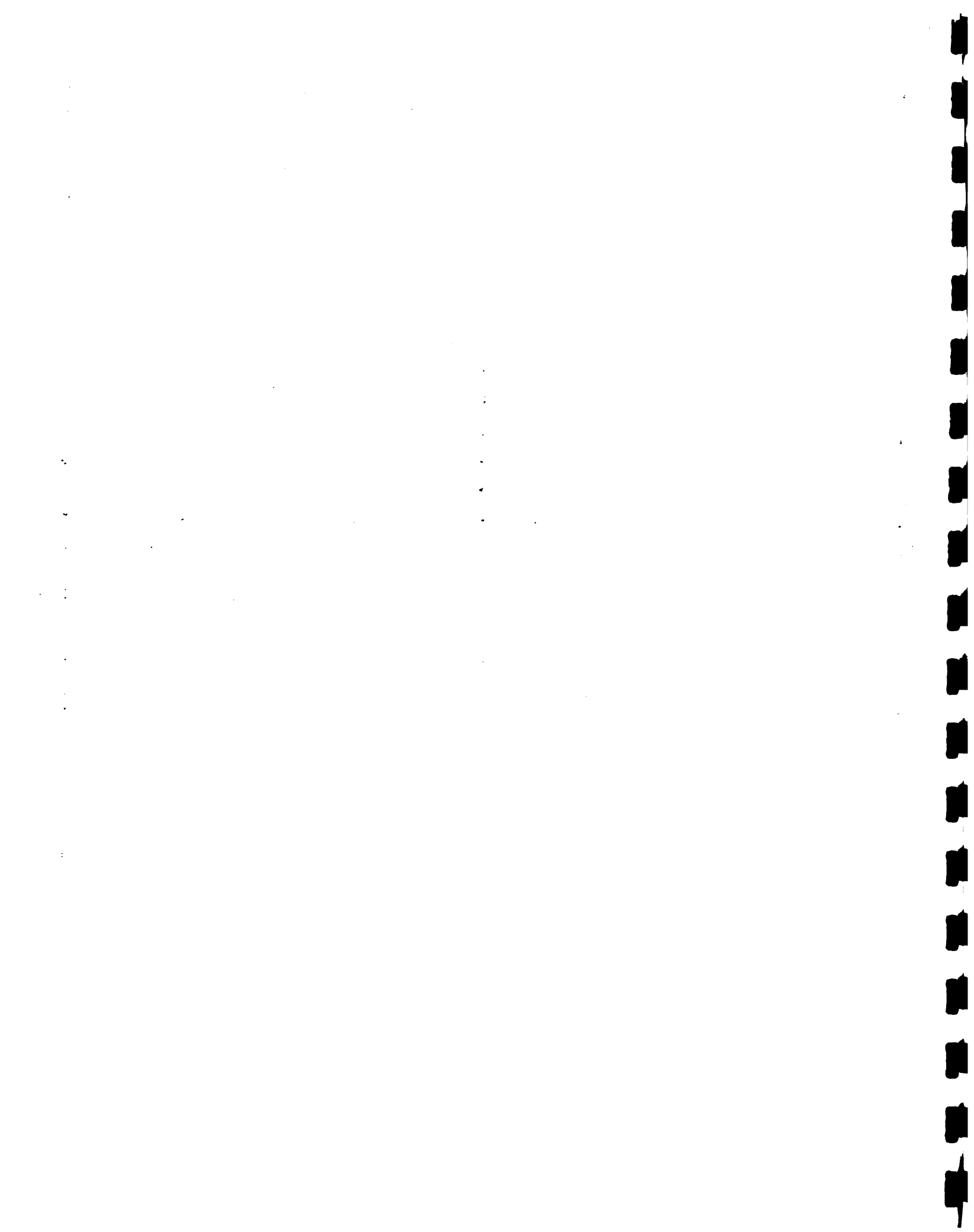
NAR.1: *Yon madanm ki gwo vant di, lè li te al nan dispansè mis-la te di li anemi, sa vle di, li manke san. Tout medam-yo kòmanse mande kijan yo ka rezoud pwoblèm sa-a. Gen yon gran moun la ki gen tan fè anpil pitit k'ap lave ansanm avèk yo. Tout moun rekonèt grann sila-a. Li gen anpil laj e cheve-li blanch, men li toujou ap travay byen e li fè anpil komès tou.*

NAR.2: *Yon jèn fi di'l*

NAR.1: *"Sanble ou pa janm manke fòs. Kijan ou kenbe fòs konsa e travay tankou jèn moun?"*

NAR.2: *Grann-nan di:*

NAR.1: *"Men ti konsèy m'ap ba-nou. M' gen yon ti bagay tou senp m' konn fè chak jou ki ede ogmante san mwèn-an. Chak fwa m' kwit yon ti bagay m' lage yon ti fèy ladan'l. Nou konnen chak fi pèdi san lè li fleri chak mwa, e ankò chak fwa li akouche.*

NAR.2: *Grann-nan kontinye esplike sa li te fè pou'l pwoteje san-li.*

NAR.1: *"Akòz m' konnen fèy vèt se yon manje ki byen fòtifyan m' fè jefò pou'm manje-yo chak jou. Lè'm te ansent m' te manje-yo pi plis chak jou. Fèy ki byen vèt gen anpil vitamin ki pwoteje ti moun-yo kont maladi tou!"*

NAR.2: *Gen plizyè medam ki tap lave la ki byen sezi lè yo te tandè sa. Youn nan yo te di li pa te vle manje fèy vèt apre li te akouche akòz yo twò frèt. Grann-nan te reponn:*

NAR.1: *"M' te manje fèy vèt depi m' anwo kabann e yo pat fè'm anyen. Gen anpil, anpil fèy ki pa twò frèt pou nou. Lè'm te mele-yo ansanm ak sòs pwa oubyen lage-yo nan bouyon yo te fè'm byen. Yo pat bay lanmè a okenn pwoblèm. Lontan pase tout medam te konnen se fèy vèt ki bon pou tout moun ki manke san."*

NAR.2: *Gen yon lòt fi ki te di li preske santi wont pou'l al nan raje pou chache fèy akòz gen moun ki di se sèlman moun ki pòv ki oblije manje fèy konsa. Lè li tandè sa, grann-nan tonbe nan ri epi li di:*

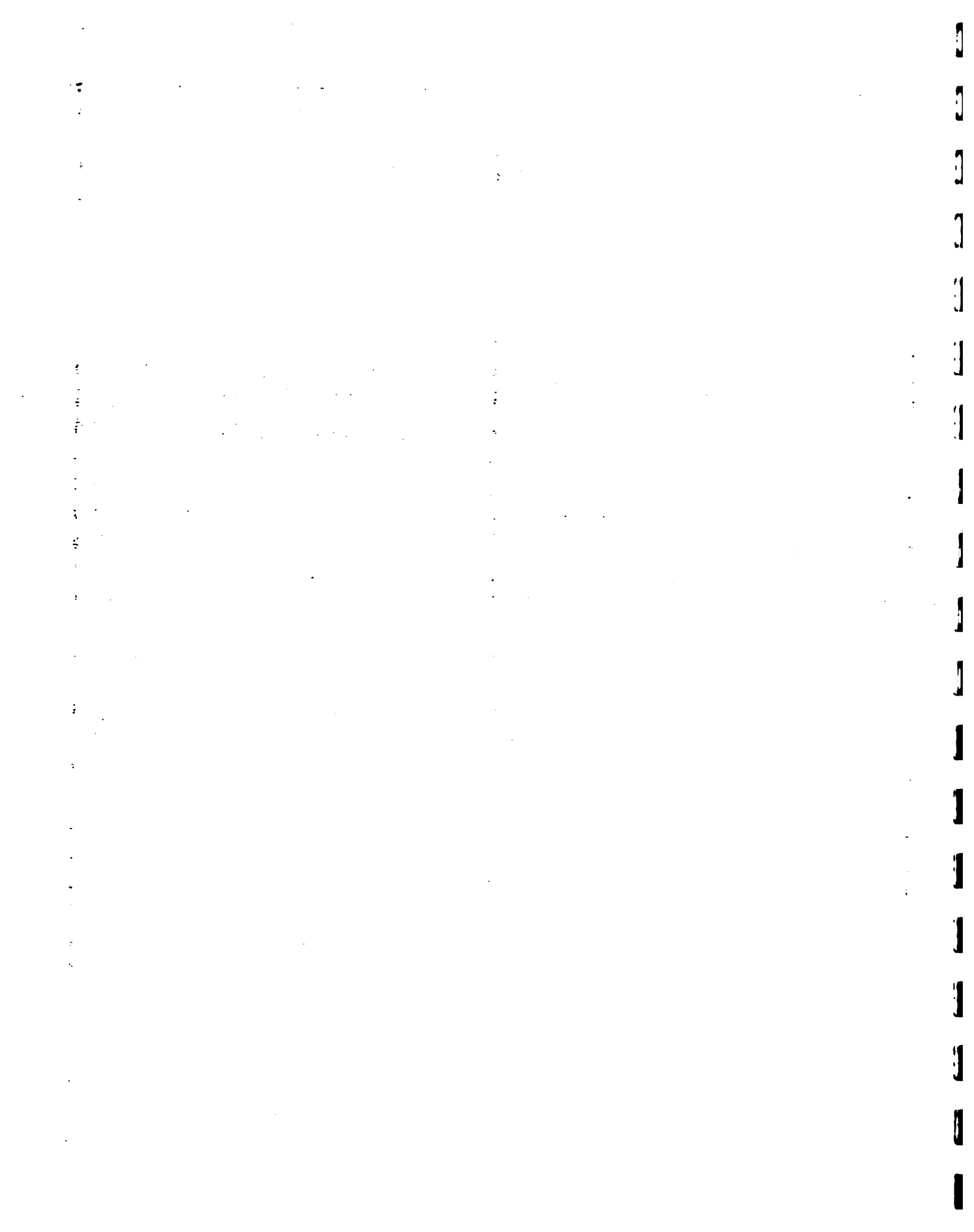
NAR.1: *"Wi, yo twò chelbè pou yo wè valè fèy-yo genyen. Men se moun sa-yo ki pèdi yon bèl avantaj Bondye ban-nou."*

NAR.2: *"A la fen, tout medam-yo kòmanse mande Grann-nan ki kalite fèy ki va ogmante san pa-yo."*

NAR.1: *Medam-yo pa neglije manje fèy vèt-yo, paske yo bay anpil san. Epi fèy ki byen vèt pwoteje ti moun-yo kont maladi tou. Si nou manje fèy vèt chak jou, nou pap janm anemi."*

NAR.2: *Gen plizyè medam ki di yo pap manje fèy vèt lè yo nouris paske'l twò frèt."*

NAR.1: *Men mwen vle di-nou plizyè fèy vèt ki pa twò frèt, lè nou mete-yo nan sòs pwa, nan bouyon ki pap fè-nou anyen. Gen plizyè fèy ki kapab ogmante san pa-nou:*

NAR.2: *Gen fèy milliton, gen fèy patat. Gen zepina, genyen koupye avèk fèy joumou. Gen fèy chou men se pa tèt chou paske tèt chou twò blan, li pa kapab bay san.*

NAR.1: *Nou espere ti istwa sa-yo ka benefisye nou tout nan diferan kominote peyi-an pou nou rive gen la sante gras a konesans-nou.*

NAR.2: *3 Pawòl ta renmen voye yon gwo kout chapo pou bèl travay Komite Santral Menonite ap fè nan Klas Agrikilti ak Sante nan zòn Monben Kwochi ak Bwa Lorans. Se gras a yo, nou te rive jwenn ti koze sa-yo jodi-an.*

KONTWOL: *FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MADI 13 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

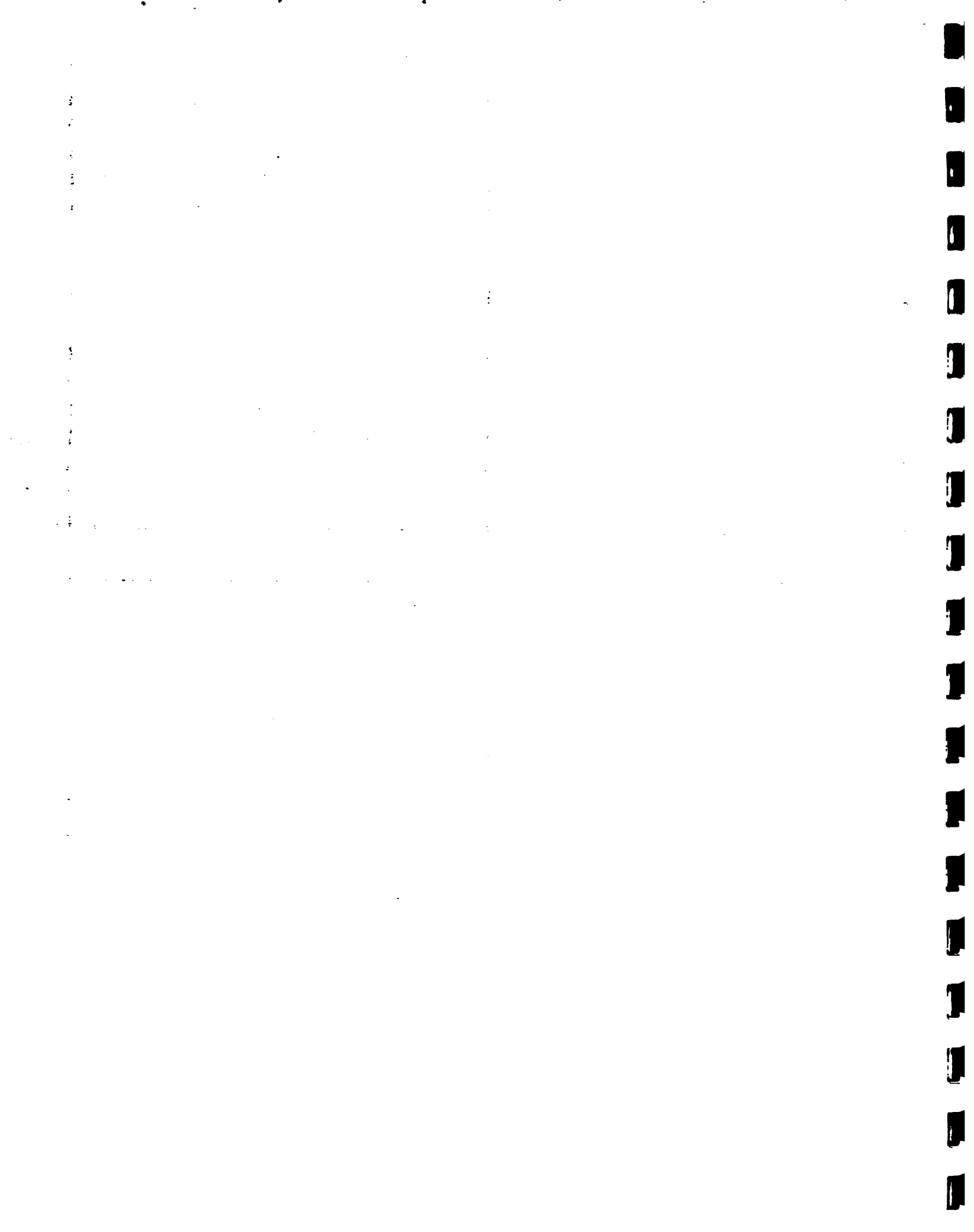
**NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl pòte pou nou: KOZMAN GROUPEMAN KOMINOTE MAKAYA
VOLDROG SOU: KI DLO KI BON? YON TI LIDE SOU KIJAN POU'N FE
YON FILT KE MET LOUIS JUIN VOYE POU NOU EPI ITILITE SOLEY-LA
SA KI POSITIF NAN SOLEY E SA KI NEGATIF NAN SOLEY. An-nou
tande ti kòzman sa-yo ak Mario Caseus epi Danièle Mangonès-Dejean,
reskonsab radyo ekstansyon IKA.**

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Ki dlo nou di ki bon?

**NAR.1: Tout dlo bon, Mario. Chak dlo gen itilite pa'l. Pa egzanp,
dlo lanmè se wout entènasyonal. Ou kouri sou li w'al kote ou
vle.**

**NAR.2: Dlo lanmè se yon gran patiraj kote Bon Dye leve tout kalite
pwason pou kreati-li-yo manje. Dlo lanmè bon pou la sante.
Li lache kò rèd, li aseni enfeksyon, li bon pou doulè,
manjezon, li bon pou moun rachitik. Ki lòt bagay Dan?**

NAR.1: *Dlo lanmè evapore e li voye nyaj nan syèl-lan ki fè lapli tonbe. Dlo lanmè antre nan anpil konbenezon tankou siwo myèl, blanchisaj elatriye. E dlo lapli, Mario?*

NAR.2: *Dlo lapli tonbe sou la tè e li kalme pousyè, li rafrechi lè-a, li fè grandi tout plant, tout zèb, tout zannimo. Li pouri fèy bwa pou bay fimye, li antre nan tout fil tè-a pou lache'l. Kèk kote li rasanble ansanm li fè yon letan dlo, anba tè ke nou rele (nap dlo) tankou anwo tè ke nou rele letan ki bay sous. Pale nou de dlo sous.*

KONTWOL: MIZIK SOU DLO

NAR.1: *Dlo sous se sèl dlo moun fè plis konfyans, pou frechè'l ak klate'l epi pite'l. Si yon sous pa pase anba okenn move twou tankou twou latrin, twou kadav, twou dekonbreman mal pwòpte, moun fè sous sa-a anpil konfyans.*

NAR.2: *Sòf jan de moun k'ap jwi de sous-la, mal sèvi avèl. Tankou foure nenpòt kalite veso ladan'l, bay bèt bwè, lave ladan'l, fè twalèt ladan'l.*

NAR.1: *Yon kote ki gen sèlman yon sous, fòk se ak dlo sous-la pou yo fè tout bagay sa-yo, non Mario?*

NAR.2: *Se vre. Men, se pa ka sous-la. Ou ka pran dlo nan sous-la, ale lwen yon goj kote sous pase pyebwa, la toujou vèt e jaden toujou fre. Se kòm si ou wè la vi rekòmanse.*

NAR.1: *Nan kouri kouri anpil, ti sous kontre ansanm, yo fòme larivyè. Se sou lestomak larivyè tout malpwòpte ateri. Si gen yon dlo ki aksepte tout bagay se larivyè. Benyen, bwè maleng, twal sal, tout kalite linj, dyare banday, ranyon bèt mouri, moun mouri, pipi, fatra, san konte lòt.*

NAR.2: *Kounye donk, nou rive sou ti konsèy Mèt Loui Jen sou kisa pou nou fè.*

NAR.1: *Filtre dlo-nou mezanmi. Filtre dlo anvan nou bwè-li. Tout tan n'ap di: dlo ma-a, dlo rivyè pwòp, nou pa wè kras ladan'l. Men, gen yon aparèy ki rele "mikroskòp" si nou ta jwenn-li nou ta ka gade dlo n'ap bwè, pou nou ta wè kantite mikwòb ki ladan'l nou ta rele anmwe.*

NAR.2: *Men kijan nou ka fè yon filt: Pran 2 kanari sa ki gen bal-la, pran gravye, wòch di, chabon epi ou kapab pann-li ak kòd nan yon pyebwa devan lakay-ou oubyen:*

NAR.1: *Ou kapab pann kanari sa-a tou nan yon fisèl kòd nan yon kwen andedan kay-ou pou li kapab an sekirite. Mete yon lòt kanari anba ki pou ranmase dlo ki bon pou bwè.*

NAR.2: *Si nou chache mwayen bon nou bwè bon dlo, se baryè n'ap mete pou maladi.*

NAR.1: *Kounye-an nou pral pale de itilite solèy-la.*

NAR.2: *Solèl-la se limyè, sa vle di li klere. Nou di tou ke solèy-la se chalè paske li chofe, li bay enèji. Nou di ankò ke solèy-la dezenfekte, sa vle di, li touye jèm tout vye mikwòb k'ap atake-nou pou ban-nou maladi.*

NAR.1: *Men nan tout pwen pozitif gen pwen negatif ladan-yo tou. Ki vle di nan langaj pa-nou " deyè mòn, gen mòn ". Sa vle di nou gen dwa pran yon bagay ki endispansab pou moun epi ki ka tiye moun.*

NAR.2: *Limyè elektrik se yon bagay ki osi endispansab, men ki konn touye moun tou. Pa egzanp kouran ki bay limyè-a, si ou betize avèl, lap boule kay-ou. Lap kapab detwi tou sa ou genyen e menm la vi pa-ou, pitit-ou, madanm-ou.*

NAR.1: *Pa egzanp, nou te di ke solèy se yon bon bagay, yon bagay ki pozitif. Men, lè solèy ap bat, lontan, lontan san pa janm gen yon ti lapli sitou nan kote ki pa gen pyebwa kisa ki rive?*

NAR.2: *Sous-yo seche, kilti yo mouri, moun pa gen manje, yo fin pa*

1. The first part of the document is a list of names.

2. The second part is a list of dates.

3. The third part is a list of locations.

4. The fourth part is a list of events.

5. The fifth part is a list of people.

6. The sixth part is a list of organizations.

7. The seventh part is a list of activities.

8. The eighth part is a list of results.

9. The ninth part is a list of conclusions.

10. The tenth part is a list of recommendations.

mouri grangou, mouri swaf. Lè fini lè gen sechès konsa, li leve pousyè, depoze pousyè-a sou manje-nou, pòte maladi pou nou. Si moun krache atè lè sa-a, moun-nan gen tibèkiloz, maladi sa-a ka ale sou lòt moun.

NAR.1: Anfen, solèy-la bon, men li movè tou. Lè ou mete yon plato pen nan yon fou, si li pa jwenn chalè, li pa kapab kwit. Men si li seche tè-a twòp, li seche tout bagay. Yo rele imis ki sou li, sa vle di tout vye fèy bwa ki tonbe sou tè-a, li seche-yo, li griye-yo e li fè tè-a tounen pousyè.

NAR.2: Se pousa nou ankouraje tout moun prezève sous dlo-nou-yo. Plante pyebwa chak tan nou kapab sitou lè nou koupe bwa.

KONTWOL: CHANTE SOU AN-NOU PLANTE BWA

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

[The page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is scattered across the page and does not form any recognizable words or sentences.]

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MEKREDI 14 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl pòte pou nou: **KONSEY CHAVANNES JEAN-BAPTISTE KOODONATE MOUVMAN PEYIZAN PAPAY SOU: GRENN BWA KE NOU RELE SEMANS EPI KONSEY SOU DIFERAN PYEBWA NOU KA PLANTE.** An-nou tandè kòzman sa-yo ak Jean Israel Ramo de Radyo Ayiti epi Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA.

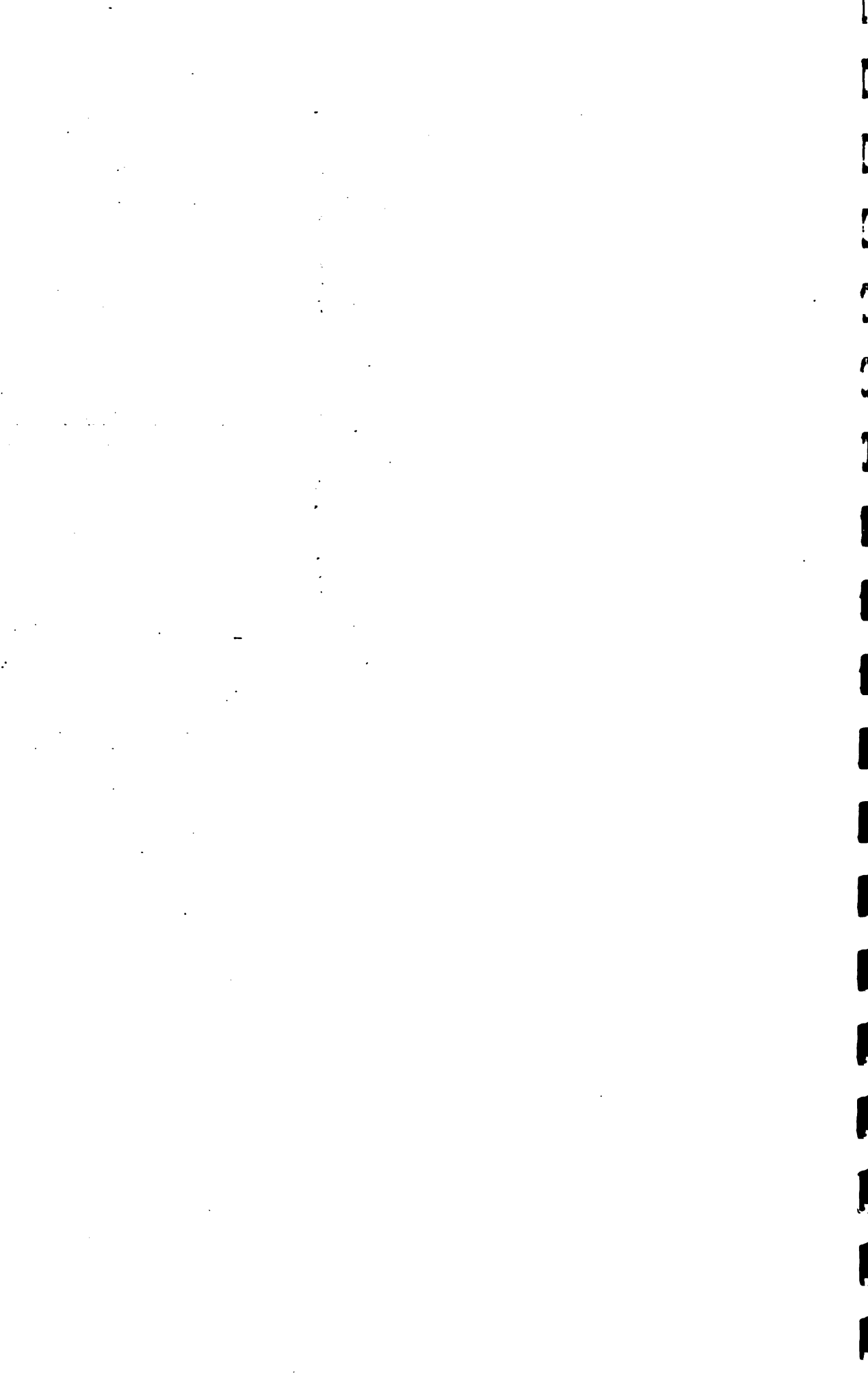
KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Kisa nou bezwen si nou ta vle fè yon pepinyè, Dan?

NAR.1: Pou nou fè yon pepinyè nou bezwen grenn bwa. Grenn bwa ke kèk moun rele semans. Lè nou bezwen grenn yon pyebwa, nou dwe veye lè pyebwa sa-yo gen grenn, pou'n rekolte grenn-yo. Nou dwe tann grenn-yo byen mi, byen matrite. Epi?

NAR.2: Seche-yo byen seche nan ti solèy, nan lonbraj. Pa kite-yo mize twòp anvan nou simen-yo. Plis yo mize plis nap gen grenn ki pa jemen ankò. Eseye konsève grenn-yo kote ki fre men yo pa dwe jwenn ak dlo. Ki pyebwa pou nou plante?

Handwritten notes and markings on the left side of the page, including a vertical line of text and several small diagrams or symbols.

NAR.1: *Nou pa ka di-nou vrèman ki pyebwa nou dwe plante. Nou vle fè'n konprann ki enpòtans plante pyebwa genyen ak pwoblèm ki mare travay sa-a. Se chak moun, chak kominote ki pou wè kòman yo ka mete men nan travay sa-a e ki pyebwa ki bon pou yo plante. Nou ta renmen sèlman bay kèk ti konsèy itil sou kèk pyebwa.*

NAR.2: *Makristi se yon bon pyebwa pou nou plante nan tè mòn kote lavalas ap fè ravaj. Poukisa?*

NAR.1: *Paske se yon plant ki pouse vit vit. Li gen gran fèy pou kase fòs lapli. Lè fèy-yo pouri y'ap bay tè-a anpil angrè. Makristi-a tou se yon bagay ki bay lajan. Nou pa nan replante makristi.*

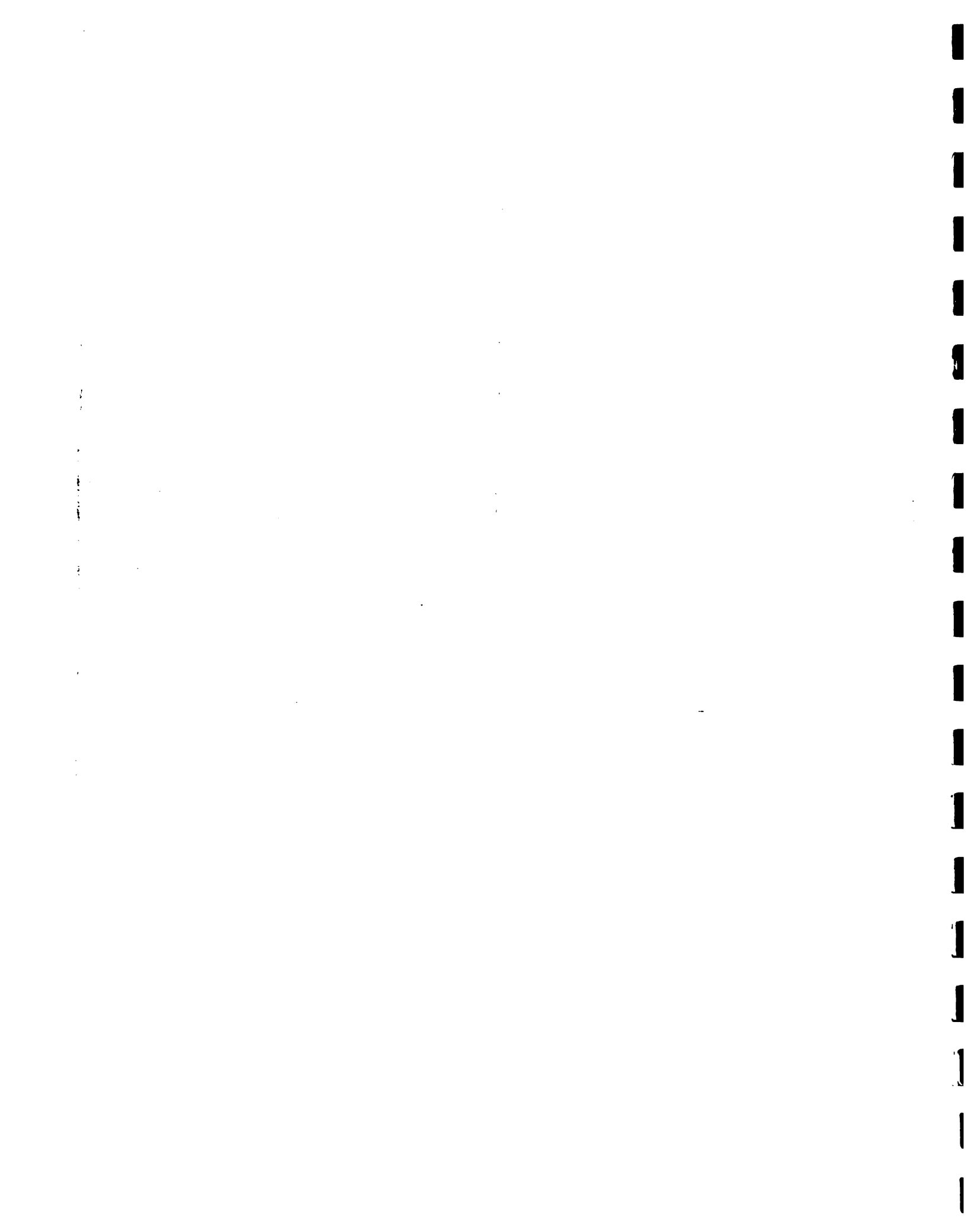
NAR.2: *Depi nou te fin plante'l, li menm l'ap simen grenn ki pou ranplase pyebwa-yo kap mouri. Se yon bon plant pou kouvri tout mòn ki toutouni nan yon ti moman e kap bay lajan tou nan yon ti moman. Li bay grenn ki bay lwil. Pale-nou de banbou non, Dan.*

NAR.1: *Banbou se yon bon bwa pou nou plante kote tè-a ap bimen. Yon bwa pou nou plante kote tè-a pa bimen, yon bwa pou nou plante bò tout rivyè-yo pou yo pa kab pran tè e pou konsève dlo-a tou.*

NAR.2: *Lè n'ap plante banbou nan yon tè kap bimen, plante'l nan yon bon ti distans kote tè-a te tanmen deja. Sa va pèmèt banbou-a gen tan pouse rasin anvan barank-lan gen tan pòte'l ale.*

NAR.1: *Nou kab plante bout bwa banbou ki pa ni twò jèn ni twò vye. Plante sitou nan mwa avril ak me. Se epòk pou yo pran pi byen. Nou kab fè pepinyè grenn banbou tou, men grenn banbou pa fasil pou jwenn. Nou konn poukisa?*

NAR.2: *Paske, se yon bwa ki fè grenn apre 50 ane. Nou pa janm kite-yo rive laj sa-a pou nou pa koupe-yo. Nan zòn Lenbe, nan ane*

77, yon agronòm te rekolte anpil grenn banbou. Se nan yon pye banbou ki la depi sou blan Meriken, yo pa te janm koupe'l. Se yon bèl travay si nou plante banbou òlon rivyè nou-yo.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: Nim, se yon bwa etranje ki bay bon rezilta an Ayiti. Se yon bwa ki grandi vit vit. Li pouse ni nan bon tè, ni nan move tè. Apre 4-5 ane, li kòmanse donnen. Se yon bwa ki kab siye e ki kab brile. Zwazo renmen grenn bwa sa-a anpil. Nou kab jwenn grenn bwa sa-a òlon rout nasyonal Nò-a, Gen anpil Nim ki plante la. Dapre kèk eksperyans ki fèt, nim pa pouse nan tè mòn ki fè frèt.

NAR.2: Bayani se yon bwa ki parèt an Ayiti pa gen twò lontan. Li sòti nan peyi Filipin (an Azi). Yo di li pouse nan nenpòt tè e li pouse trè vit. Apre 2-3 zane, li bay grenn.

NAR.1: Se yon pyebwa ekstraòdinè. Fèy-li se yon angrè konplè, paske bwa sa-a se yon legiminèz tankou pwa ak pistach. Sa vle di, li kab rale azòt anlè. Rasin-li ale fon nan tè-a. Konsa, li kab pran fosfò ak tout lòt eleman-yo. Nou ka jwenn ~~il~~ ^{en fòm an pye...} pou nou ka ~~ba n~~ ^{ba n} nou yon lòt tè.

NAR.2: Benzoliv se yon lòt pyebwa nou ta renmen pale-nou de li. Benzoliv-lan se yon bwa yo konn rele doliv kèk kote nan peyi-a. Bwa sa-a gen anpil enpòtans paske li bay anpil avantaj.

NAR.1: Benzoliv-la se yon pyebwa ki bon anpil pou rebwazman. Li pouse nan nenpòt tè, li pran'l nè. Li difisil pou detwi. Nenpòt ti bout rasin ap tounen pouse. Benzoliv pa sèlman ap konsève tè-a kont lavalas.

NAR.2: Li kapab refè yon tè, fè'l vin pi bon, paske li gen pouvwa pou rale azòt anlè-a mete nan tè-a. Yon tè ki gen benzoliv, menm si li pòv, lap refè byen vit.

NAR.1: Sa ki pi enteresan, Benzoliv pa sèlman bon pou refè tè, li refè moun tou. Tout kò l se nouriti pou kò moun. Se yon plant ki rich ak pwoteyin ak vitamin. Epi, benzoliv bay lwil

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

tou pou fè manje. Lwil benzoliv sèvi menm pou avyon. Boujon benzoliv se yon bon legim. Nan vyann, se koupe dwèt.

NAR.2: Gous-yo lè yo jèn, yo fè bon pwatann. Rasin-yo menm nou kab manje-yo tankou patat. Yon nitrisyonis kab ban-nou piplis enfòmasyon sou sa. Kochon-yo renmen fèy benzoliv anpil tou.

NAR.1: Benzoliv, se yon espwa ni pou tè d'Ayiti, ni pou pèp Ayisyen. Nou konseye tout moun plante'l e manje'l.

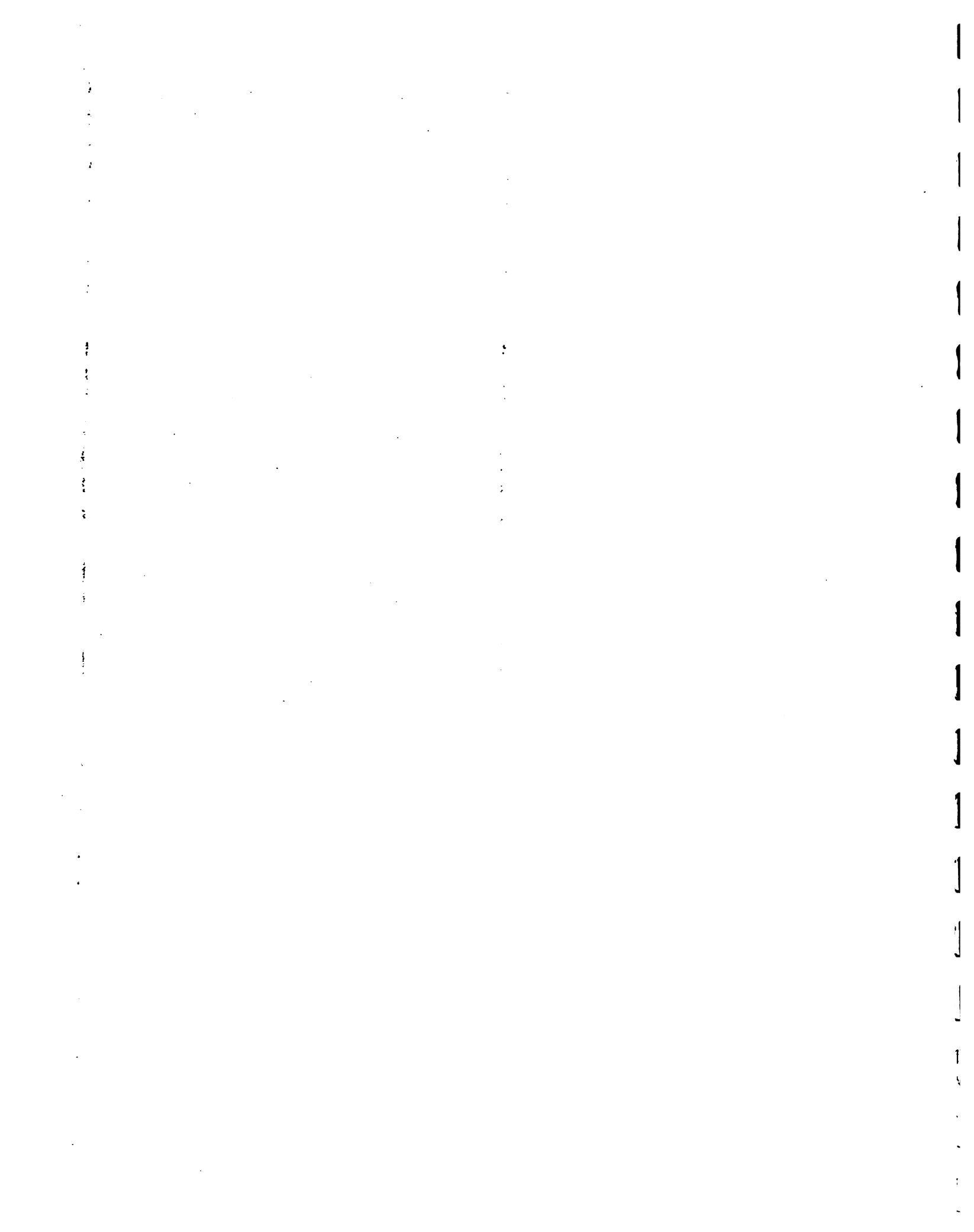
NAR.2: Gen pyebwa ki simen anpil grenn e ki fè anpil ti pye nou kapab jwenn pou piyay. Vrèman, se sèlman ale pran-yo anba pye-yo, tankou:

NAR.1: Kajou, bwa blan, mango, nim, nwa, chèn. Lè nou rive nan kòmanseman sezon lapli, nou kab leve-yo ak manchèt-nou. Nou dwe pran-yo ak tout bit tè-a al plante-yo. Nou swete tout moun pral pwofite nan piyay sa-a la nati ban-nou-an.

NAR.2& NAR.1: AN-NOU FOURE MEN MEZANMI!

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

TAN: 7:16

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL JEDI 15 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

**NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl pòte pou nou: YON KOZMAN AK MADAM MARILUS DERIS
KI SOTI NAN ZON LOGAT, KOMINOTE MONBEN KWACHI K'AP OGANIZE YON
GWOUPTAN FANM E KI TRAVAY AK YON GWOUPTAN MIX KI RELE
" MEN NAN LA MEN POU'N KRAZE MIZE". AN-NOU TANDE**

KONTWOL: MIZIK POPILE (TAN: 0:321)

KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: B

DE: MADAM MARILUS DEVIS, SE MOUN KI KOTE OU YE?

JISKA: MESI

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL VANDREDI 16 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: DIAKOUT-LA CHAJE. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IIKA. Nou gen privilèj prezante yon ti pale ke 3 pawòl te fè ak 2 frè-nou yo ki moun Deryè Gad, nan Bwa Lorans, Kominote Monben Kwochi. Janèl e Anès Pierre se 2 jèn gason ki fèt nan zòn sila-a e ki pral pataje avèk nou eksperyans ke yo fè nan jaden-yo. Yo pral esplike-nou kijan bagay yo te ye anvan: Afè tè lave, tè fini, solèy kanpe epi solisyon sou bagay sa-yo. An-nou tandè!

KONTWOL: MIZIK POPILE

KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: B

**DE: JANEL PIERRE E ANES PIERRE, NOU KA DI'M
MOUN KI KOTE NOU YE?**

JISKA: NAN LOT ZON PEYI-AN

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

Faint vertical text on the left margin, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon

POU: PWOGRA 3 PAWOL LENDI 19 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl pòte pou nou: YON TI ISTWA BOUKI AK MALIS SOU
ANGRE NATIREL E ANGRE CHIMIK. An-nou tande Janèl Pierre de
Dyè Gad, ak Denwaye Alexis de zòn Lakou ki pral rakonte ti
istwa sa-a. Tou le 2 se moun kominote Monben Kwochi yo ye.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: B

DE: KONPE BOUKI SAK FE OU PARET TRIS KONSA?

JISKA: OKE BOUKI.

KONTWOL: MIZIK POPILE

NAR.1: Kounye-an nou pral tande Janèl Pierre ki pral pataje yon ti
chante ke groupman ki travay ak Komite Santral Menonit itilize
pou motive abitan zòn Bwa Lorans nan zafè agrikilti. Ti
chante sila-a se Gwoupman Desizyon Lakou ak Groupman Deryè Gad
ki te fè'l. An-nou tande!

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

KONTWOL: KASET: (BWA LORANS NIMERO: 2)

KOTE: A

**DE: CHANTE SOU TI MAK..(TE GEN YON NEG YO TE
RELE TI MAK...**

JISKA: SAN LI PA REISI ANYEN.

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MADI 20 JEN, 1989

NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl pòte pou nou:

**YON RANKONT AK KOMINOTE MONBEN KWOCHI. NOU NAN BWA LORANS AK
YON GWOUPMAN FANM AK GASON VANYAN BEL TE D'AYITI KI PRAL
PATAJE AVEK NOU TRAVAY YO FE NAN ANIMASYON, AGRIKILTI AK
SANTE. NOU PRAL TANDE YON TI CHANTE SOU FEY VET BON POU SAN
EPI FANM MALEREZ. AN-NOU TANDE.**

KONTWOL: KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1

KOTE: A

DE: NOU GEN YON BEL GWOUP BO ISIT-LA JODI-A

CHANTE: FEY VET BON POU SAN

JISKA: FEN CHANTE FEY VET BON POU SAN

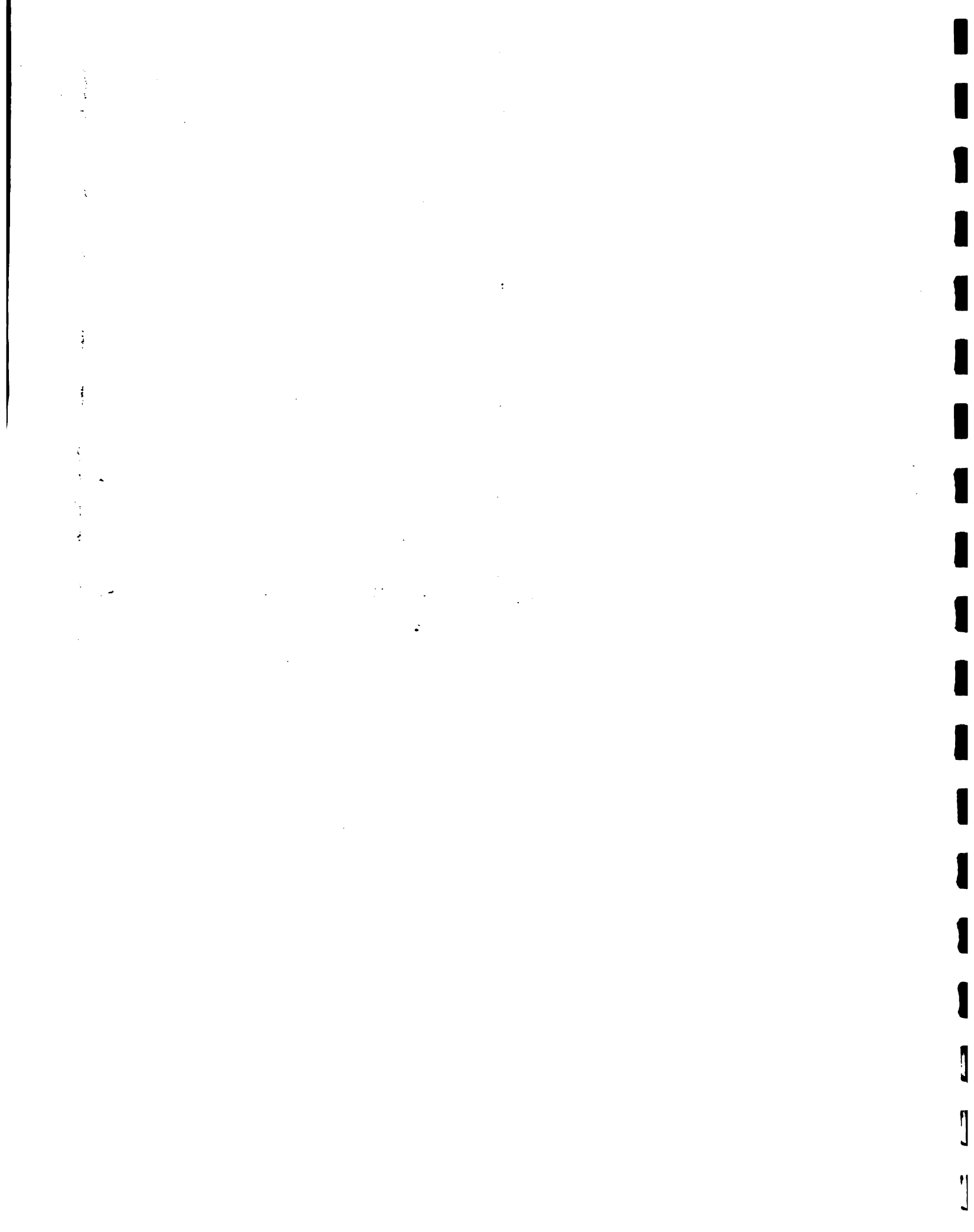
NAR.1: Kounye-an an-nou tande chante sou: FANM MALEREZ

KONTWOL: KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: A

CHANTE: FANM MALEREZ

**NAR.1: Nou remèsye Komite Santral Menonite ak Marty Gingerich ki te
ban-nou opòtinite vizite Bwa Lorans epitou pou ospitalite
gwoup Menonite te ofri-nou. Nou voye yon gwo kout chapo
espesyalman pou tout gwoupman ki travay ak òganizasyon sa-a
Marie-Rose Flerisner, Jean Brisco, Grasivil Jean, Valeyis**

*Denis, Anous Joseph ak tout lòt moun k'ap travay avèk moun sa-
yo. Zòn-nan bèl, kòmanse bwaze epi yo fè bon konsèvasyon sol
e yo sèvi ak bon teknik pou agrikilti. Konpliman!*

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

JISKA: FEN CHANTE FANM MALEREZ

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MEKREDI 21 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl ap fè yon ti pale ak Anous Joseph ki travay nan domèn Animasyon nan zòn Bwa Lorans ki nan komin Monben Kwochi. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IIKA. An-nou tande:

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: A

**DE: ANOUS JOSEPH OU KAPAB DI'M KISA OU FE NAN
BWA LORANS?**

JISKA: NOU ANTRAVE

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

A: *PWOGRAM RADYO EKSTANSYON*

DE: *Danièle Mangonès-Dejean
Kòddonatèz Radyo Ekstansyon*

POU: *PWOGRAM 3 PAWOL JEDI 22 JEN, 1989*

KONTWOL: *ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

NAR.1: *Jodi-a 3 Pawòl ap pataje kèk ti chante animasyon gwoupman nan zòn Bwa Lorans Komin Monben Kwochi itilize lè y'ap fè motivasyon pou peyizan-yo sou agrikilti. An-nou koute:*

KONTWOL: *KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)*

KOTE: *A*

DE: *KONVESASYON VALEYIS DENIS SOU: N'AP KOMANSE
CHANTE CHAN SOU NIVO A*

JISKA: *FEN CHANTE-AN*

NAR.1: *Kounye-an nou pral koute chante sou:*

Oganizasyon Ou La Mò. Ki pale-nou de espwa fanm malerèz nan zòn Bwa Lorans

KONTWOL: *KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)*

KOTE: *A*

DE: *òGANIZASYON OU LA MÒ*

JISKA: *SI'N PA OGANIZE Y'AP FE'N DISPARET*

KONTWOL: *FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL VANDREDI 23 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 Pawòl pòte pou nou: DIAKOUT-LA CHAJE. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA. Nou gen avèk nou jodi-a Madam Levastè Otelò ki fè pati de gwoupman Tèt Ansanm Pi Bèl de zòn Ven Bal ak Madam Wanio Pierre de gwoupman Fanm Vanyan. Medam sa-yo pral pataje avèk nou travay yo fè nan jaden-yo, pwoblèm lavi-yo nan Bwa lorans ak espwa ke yo genyen pou lavni pitit-yo. An-nou tandè:

KONTWOL: KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: A

DE: MADAM LEVASTE OTELO

JISKA: LI KAPAB DEVLOPE BYEN

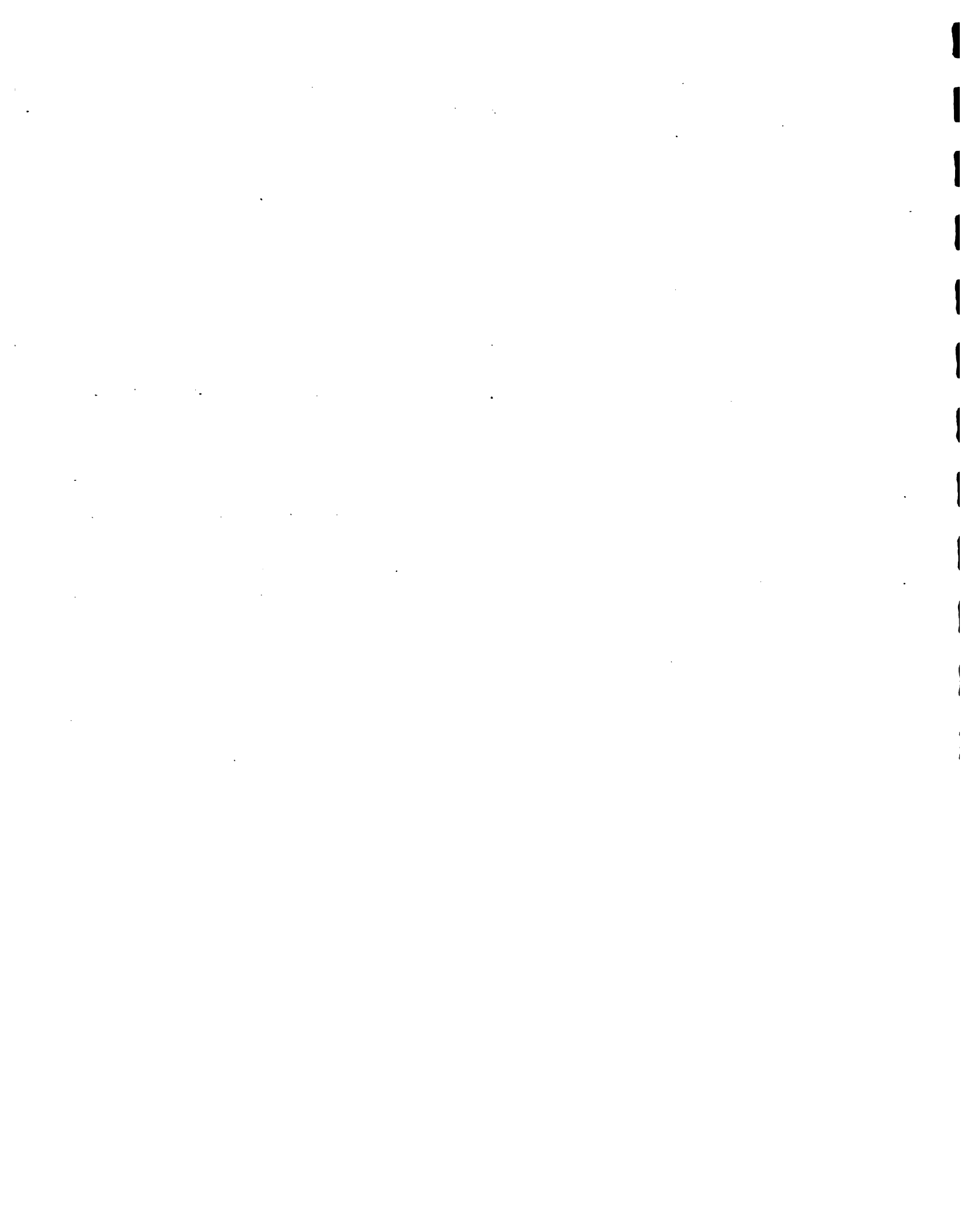
MIZIK APROPRIYE

KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: B

DE: ESKE OU KAPAB DI'M KI PWOBLEM

JISKA: N'AP AVANSE DEVAN

**NAR.1: Kounye-an nou pral tande gwoupman tèt ansanm fanm Bwa Lorans
ki pral chante pou nou : Im Nasyonal Kongrè Fanm Peyizan**

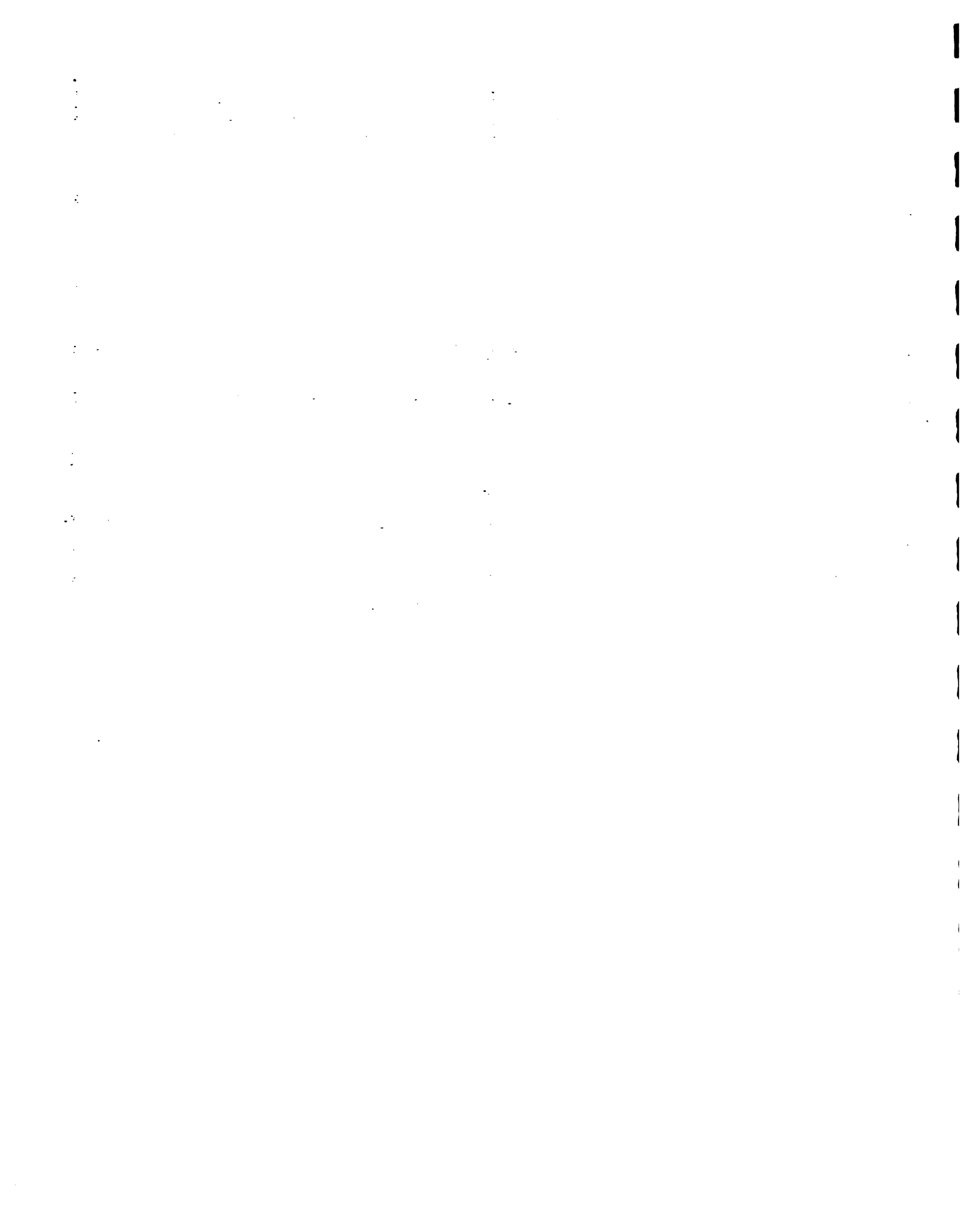
KONTWOL: KASET: (BWA LORANS NIMERO: 1)

KOTE: A

DE: CHANTE IM NASYONAL KONGRE FANM PEYIZAN

JISKA: FEN CHANTE AN

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

DE: Danièle Mangonès-Dejean
koòdonatèz Radyo Ekstansyon

POU: PWOGRAM 3 PAWOL LENDI 26 JEN 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

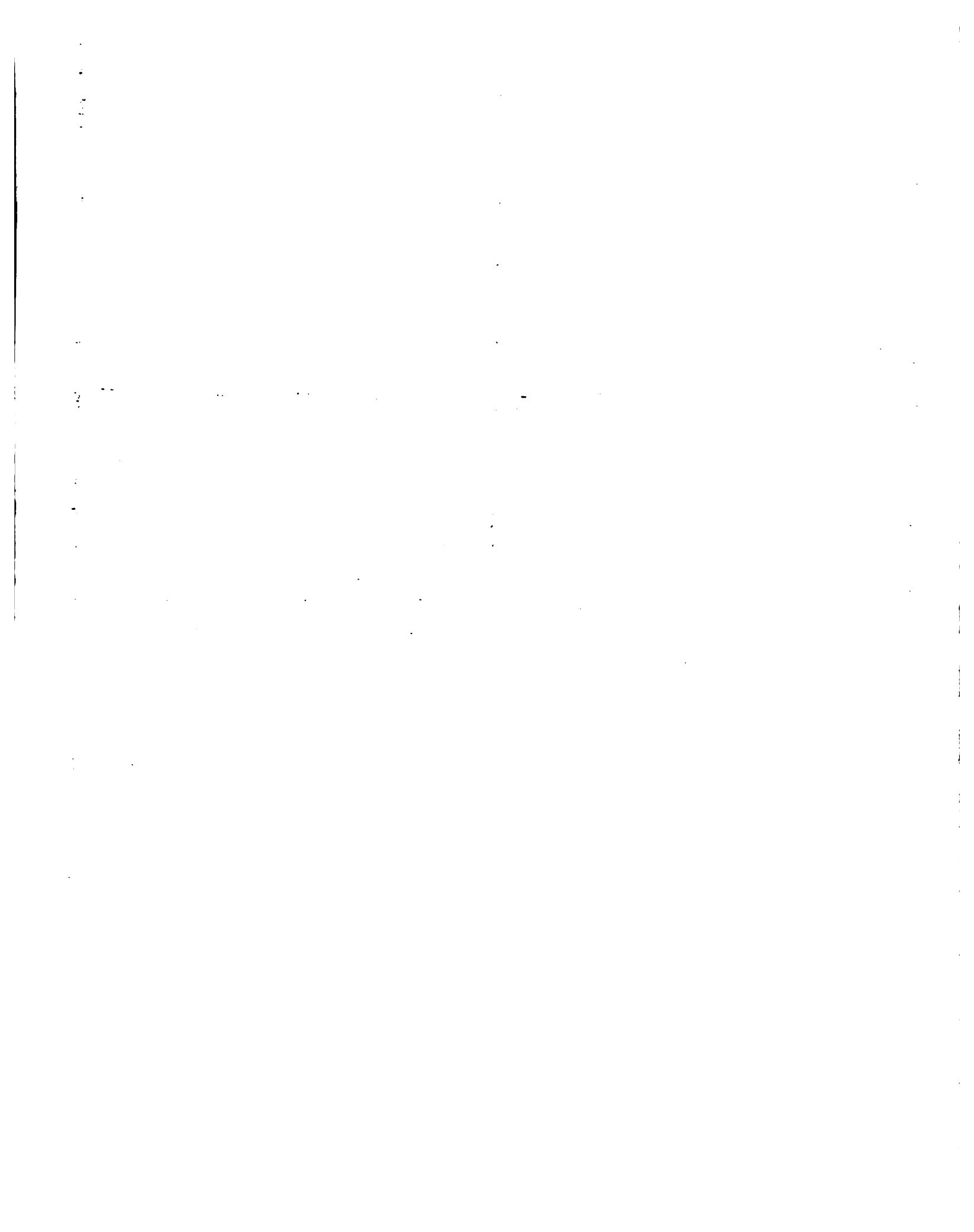
NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: MEN KIJAN POU RIVE FE YON BENEFIS SI OU GEN KOCHON EPI POUKISA LITA BON POU SEVI AK POUPOU KOCHON KOM FIMYE. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA. Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk-nou.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Si ou ta vle pwofite ak elvaj kochon, fè atansyon avèk tout depans w'ap fè-yo. Toutan, tyeke pri tout kalite manje ki disponib pou vann epi toujou achte sa ki pi bon mache. Ki lòt bagay, Dan?

NAR.1: Fè posib-ou pou sèvi ak manje ou ka jwenn nan zòn bò lakay-ou ki pa koute twò chè. Epi, pa bliye ou ka fè plis benefis lè ou vann yon kochon lè li peze 200 liv. Si ou tann li peze plis li pa'p pwofite e w'ap pèdi benefis-la.

NAR.2: Fè atansyon lè w'ap mennen kochon-ou nan mache - pa bat-li, pa kite'l vin twò bouke ou twò cho pandan l'ap mache. Epi, fòk

li te deja abitye ak kòd avan ou mennen-li nan mache paske si yon kochon bat kò'l twòp akòz li pa't abitye ak kòd oswa li vin twò cho oswa li vin twò bouke, li ka mouri.

NAR.1: *Menm si ou pa gen kòb pou depanse pou kochon-ou, gen plizyè bagay ou ka fè ki pa koute anyen e ki ka ede kochon-ou pwofite plis e ki ka evite-ou anpil pwoblèm. Pa egzanp, kenbe ti kochon sèk, pwòp e cho ka evite dyare kay ti kochon.*

NAR.2: *Pòte dlo pou kochon-an 3 fwa pa jou omwens. Kochon-ou ap grandi pi byen paske li ka pwofite pi byen de manje'l. Fè yon bon netwayaj 2 fwa pa jou konsa ou ka evite mikwòb ki kòz anpil maladi. Pa kite kochon-yo lage paske yo ka trape gal (yon lagratèl ki ka seche kochon-ou). Lòt bagay, lè bèt-la lage, li ka manje poupou moun ki ka fè'l gen grenn nan vyann. Lè sa-a ou pa'p ka jwenn bon benefis lè ou vle vann kochon sa-a.*

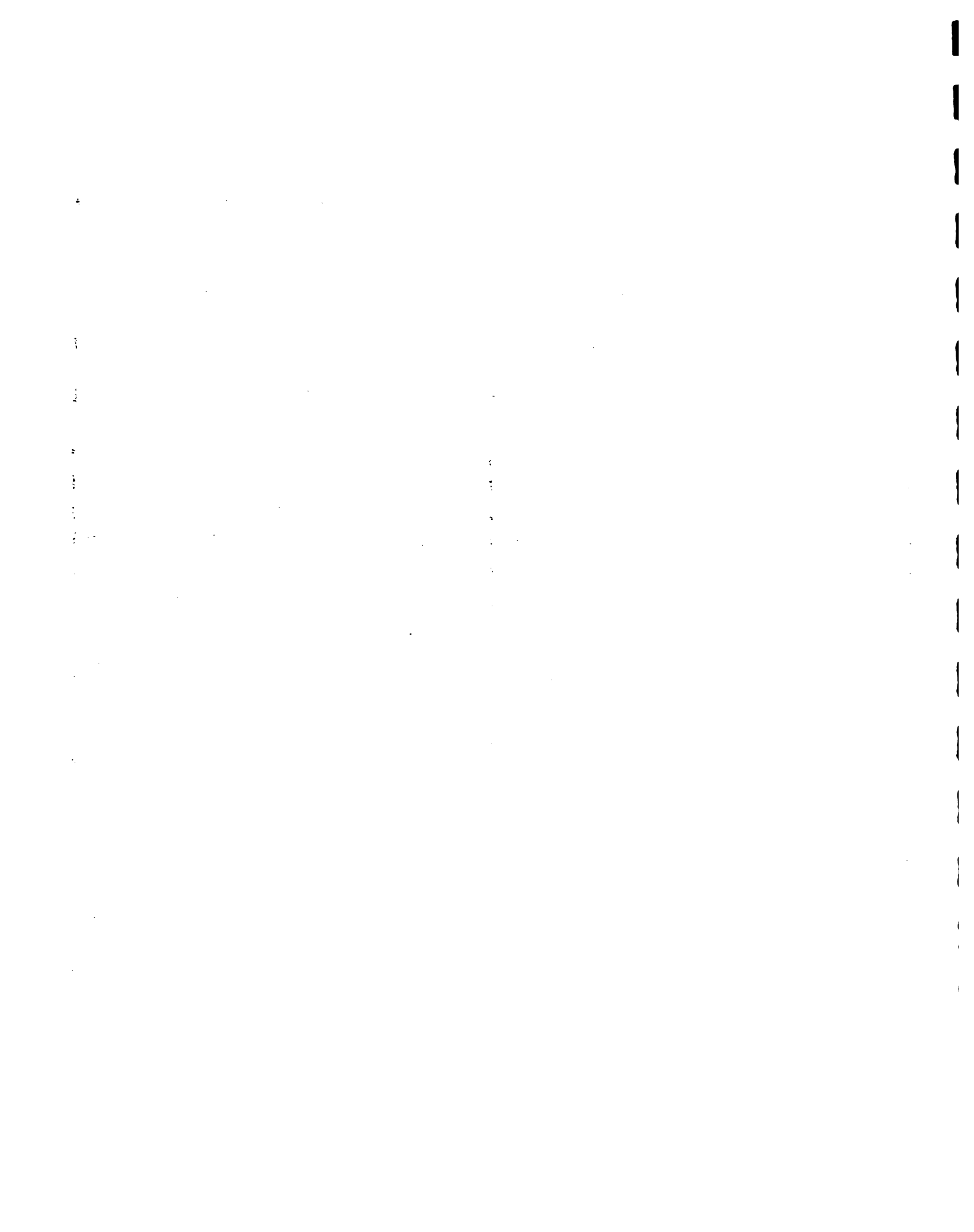
NAR.1: *Si kochon-an vin twò cho, sa vle di l'ap soufle ak bouch-li louvri, voye enpe dlo sou-li.*

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: *Dan, pouki rezon, yon moun ta dwe sèvi ak poupou kochon kòm fimye pou jaden'l?*

NAR.1: *Poupou kochon gen yon pwodui chimik ladan'l ki rele azòt. Azòt enpòtan anpil pou ede plant-yo grandi byen donk si ou sèvi ak fimye kochon nan jaden-ou, l'ap fè jaden-an pi rich, l'ap fè plant-yo grandi pi byen e sa'k pi bèl sè ke sa pa'p koute-ou anyen. Ramo, ou konnen ke gen 3 jan pou sèvi ak poupou kochon kòm fimye?*

NAR.2: *Premye fason-an Dan se lè ou melanje poupou fre dirèkteman nan jaden-ou avan ou plante. ATANSYON! Pa mete poupou fre*

dirèkteman nan jaden-an apre ou fin plante paske azòt ki nan pou pou fre-a twò fò pou plant yo e ka boule yo.

NAR.1: *Yon lòt fason se dekonpoze pou pou-a. Dekonpoze, se lè mikwòb fè pou pou-a tounen tè. Pou dekonpoze pou pou-a, fè yon pil yon kote ki gen lonbraj oubyen kouvri'l ak tè oswa nenpòt lòt bagay pou solèy pa frape'l. Si solèy frape'l twòp, l'ap bwè anpil azòt ladan'l.*

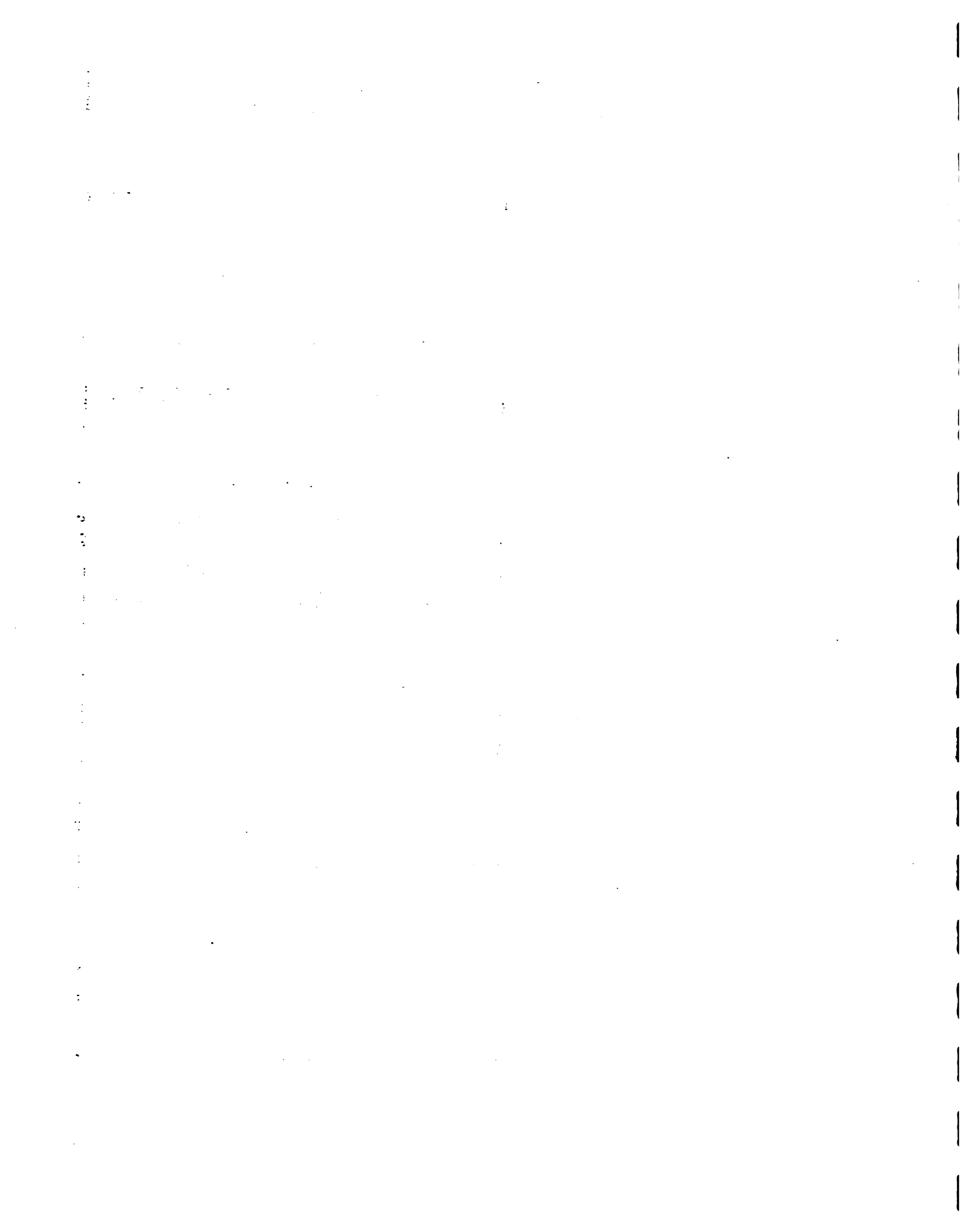
Après 2 semenn, foure men-ou andedan pil-la pou tyeke si li cho. Si li cho, pou pou-a ap dekonpoze vre. Si li pa cho, petèt li manke ase lè oswa ase imidite. Alòs, si sa rive, voye enpe dlo sou li epi tounen pil-la. Sa vle di, mete pou pou ki anwo anba epi mete sa ki anba, anwo. Konsa, li jwenn ase lè pou dekonpoze. Après 1 mwa konsa, tounen pil-la ankò. Après 2 mwa l'ap vin yon bon fimye.

NAR.2: *Denye bagay ou ka fè ak pou pou kochon-an se konpòs. Konpòs se lè ou dekonpoze pou pou-a ansanm ak lòt dechè. Sa vle di melanje dechè tankou zèb, fèy raje, pay kafe epi pou pou lòt bèt, po pwa ou nenpòt dechè kizin. Men kijan pou fè sa:*

NAR.1: *Kòmanse fè yon pil apepre 1 pa e demi (1 mètr e demi) longè e lajè. Mete yon poto nan mitan pil-lan. Pa bliye, mete yon poto nan mitan pil-lan. Rache tout dechè, zèb e fèy pou fè premye kouch-la. Fè'l 1 pye wotè epi voye 2 bokit dlo sou li. Après sa mete pou pou nan dezyèm kouch-la. Kontinye fè kouch dechè ak kouch pou pou konsa jouktan pil-la gen menm wotè ak zepòl-ou. Lè'l rive wotè sa-a, kouvri pil-la ak pay oubyen ak tè oswa mete'l nan lonbraj, pou lapli pa fè'l twò mouye epi solèy pa bwè twòp azòt ki ladan'l. CHAK SEMENN SOUKE POTO-A POU FE LE RANTRE ANDEDAN PIL-LA.*

Après 2 semenn, foure men-ou andedan pou wè si pil-la chofe. Si li pa chofe, voye plis dlo sou li epi tounen pil-la menm jan ak pil pou pou-a lè li pa't chofe. Chak mwa, tounen pil-la pou ede lè antre. Après 3 mwa konsa, w'ap gen bon konpòs pou jaden-ou. Se bon fimye li ye.

NAR.2: *Ou ka sèvi ak fimye ki byen dekonpoze 3 jan: swa ou mete'l nan jaden-ou pandan w'ap prepare tè-a pou-ou plante oswa ou ka mete'l nan jaden-ou apre ou fin plante oswa ou ka mete'l nan*

dèyè chak plant (toutotou-yo)

NAR.1: ATANSYON: *Konpòs ki pa fin dekonpoze nèt ap pran azòt ki nan jaden-ou pou'l fin dekonpoze dechè-yo. Konsa jaden-ou ka gen mwens azòt e plant yo ap mal pou grandi jouktan dechè-yo fin dekonpoze nèt.*

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MADI 27 JEN, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

**NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: LE CHWAL GEN MALDO - MALADI NOU
RELE BRISELOZ (KI ATAKE BET AK MOUN) - KEK SIPESTISYON MOUN
KONN GENYEN - SA KI VERITE E SA KI PA VERITE. Ak Danièle
Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA. Nou envite-
nou pataje kòzman sila-yo avèk-nou.**

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

**NAR.2: Kisa nou wè lè chwal gen maldo? Lè yon chwal gen maldo, ou wè
yon blesi parèt sou do'l. Kisa ki lakòz maldo kay yon chwal,
Dan**

**NAR.1: Sèl-la ka twò kout ou twò long pou chwal-la. Yon bon sèl dwe
gen yon longè selon longè chwal-la. Sa vle di yon chwal ki pi
long bezwen yon sèl ki pi long. Yon bon selyè se yon bòs ki
pran tout bagay sa-yo an konsiderasyon. Men kèk lòt bagay ou
dwe mande tèt-ou.**

**NAR.2: Eske gen ase panno? Eske chwal-la ap pòte yon chay ki twò
lou? Eske chwal-la ap pòte yon chay twò lwen? Eske mèt**

chwal-la kite'l sele tout jounen nan mache? Eske bèt-la twò mèg e do'l ap kanpe? Lè sa-a sèl-la frape do'l plis.

NAR.1: Si mèt chwal-la pa kite'l poze pou 1 a 2 jou tanzantan, ti blesi sa-a ka vin gwo, li ka vin enfekte epi vè mouch ka vin atake'l tou. Apre sa, blesi-a kòmanse fòme yon chè ki monte pi wo pase po-a. Chè sa-a rele yon boujon. Si mèt chwal-la kite pwoblèm-nan avanse, l'ap vin pi difisil pou'l trete chwal-la. Ki trètman nou ka fè pou maldo, Ramo?

NAR.2: Pa sele chwal ankò jouktan li refè. Si mèt chwal-la pa vle fè sa, l'ap gaspiye remèd pou trete chwal-la. Lave maldo-a byen ak savon. Retire tout chè ki vye e ki sèk. Si chè-a pouse pi wo ke po-a, sa vle di l'ap fòme yon boujon, graje kèk fèy papay e mete sa sou blesi-a chak jou. Apre sa mete kloròks an poud sou li. Bagay sa-yo ka fè chè-a desann. Ki lòt bagay?

NAR.1: Si maldo-a ap bay pij oswa yon move zodè, bay chwal-la antibyotik nou rele penisilin jouktan pij oswa move zodè-a disparèt (omwens pandan 5 jou). Dòz oswa kantite ou dwe bay chwal-la se 1 cc pou chak 20 liv pèz-li 1 cc penisilin pou chak 20 liv pèz-li. Veye maldo-a pou vè mouch. Si li kòmanse gen vè mouch, andedan blesi-a, mete remèd vè mouch sou li (kreyolin).

NAR.2: Pou evite maldo, evite tout sa ki kòz maldo tankou: evite mete yon sèl ki twò kout oswa ki twò long sou chwal-la. Pa fè chwal-la pòte chay ki twò lou. Pa fè chwal-la pòte chay twò lwen. Pa kite chwal la sele tout jounen nan mache. Pa kite bèt-ou-an vin twò mèg lè ou konnen w'ap sèvi avèk-li pou'l pòte chay. Epi fè chwal-la poze 1 a 2 jou tanzantan si ou wè maldo ap kòmanse.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: *Kisa nou rele briseloz? Briseloz, se yon maladi ke bèt tankou kabrit ak bèf konn genyen. Pafwa yo konn bay kretyen vivan maladi sa-a tou. Kijan maladi briseloz parèt?*

NAR.2: *Maladi briseloz bay feblès, fè-ou swe anpil, fè-ou paka dòmi, li ka fè-ou pa gason, li ka ba-ou konstipasyon. Li ka fè-ou paka manje. Li ka ba-ou tèt fè mal avèk tout lòt kalite maladi. Li ka bay moun ki gen maladi sa-a anpil lòt pwoblèm tankou doulè nan tèt, zo fè mal elatriye. Men, kouman nou ka trape maladi sa-a?*

NAR.1: *Nou ka trape maladi sa-a lè nou an kontak ak bèt ki malad oubyen lè nou manje fromaj ki fre oubyen lè nou bwè lèt bèf oswa lèt kabrit ki malad ak maladi sa-a. Nou ka pran enfeksyon sa-a tou lè nou respire mikwòb kote yo touye bèt ki malad-yo oubyen nan yon laboratwa.*

NAR.2: *Kijan pou'n konbat briseloz?*

Pou nou anpeche maladi sa-a antre sou moun fòk nou kapab kontwòle e fòk nou kapab dechouke enfeksyon kay tout lòt bèt ke maladi-a kapab atake. Fòk nou ta bouyi lèt anvan moun bwè'l. Pou pa pran enfeksyon sa-a, fòk moun-yo mete salopèt (yon gwo pantalon pou kouvri rad-yo lè y'ap fè abataj) epi fòk yo wè yon doktè tanzantan.

NAR.1: *Li nesesè tou pou nou vaksinen bèt sa-yo kont briseloz. Pi bon fason pou kontwòle maladi sa-a se anpeche tout bèt trape'l. Si tout fwa ta genyen plizyè bèt nan yon twoupo ki ta genyen maladi sa-a, lita pi bon pou touye-yo epi ranplase yo ak lòt bèt ki pa malad. Sa se pou moun ki fè vach pou vann lèt bay moun pa egzanp.*

KONTWOL: *MIZIK APROPRIYE*

NAR.2: *Eske se vre ke lè fontanèl yon ti bebe anfonse (kote ki mou anwo tèt-li), sa vle di ti bebe sa-a pral mouri dyare s'il pa resevwa trètman espesyal?*

NAR.1: *Wi, souvan se verite. Lè fontanèl oswa kote ki mou sou tèt ti bebe-an vin mou, sa vle di ti bebe-an pèdi anpil do - anpil*

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

likid nan kò'l e si nou pa ranplase'l ak sewòm oral oswa kèk lòt likid rapid, rapid, ti bebe sa-a ka vit mouri.

NAR.2: *Eske se vre ke nou pa't dwe benyen yon ti bebe jouktan kòdon onbilik-li (kòd lonbrit-li) tonbe?*

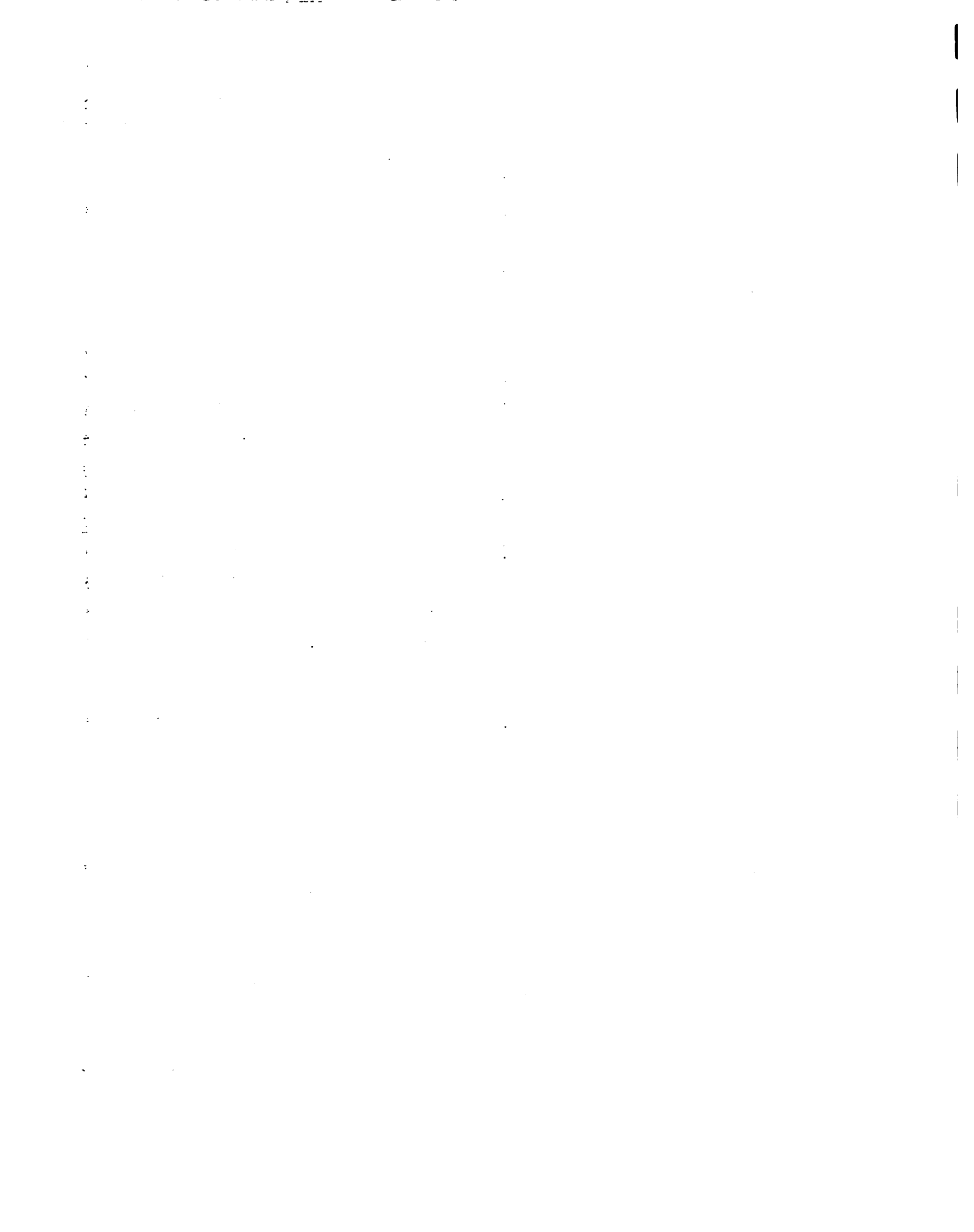
NAR.1: *Wi - Ti bout kòd lonbrit fèt pou'l rete sèk jouktan li tonbe poukont'li. Men, nou ka netwaye ti bebe-an ak yon ti twal byen pwòp, imid plizyè fwa pa jou jouktan kòd lonbrit-la tonbe.*

NAR.2: *Konbyen jou apre yon manman fin akouche, li dwe tann anvan li benyen?*

NAR.1: *Yon manman dwe benyen ak dlo tyèd 1 jou apre li akouche. Zafè pa benyen pandan kèk semenn ka kòz gwo enfeksyon pou manman sa-a.*

Sa sete verite sou ti bagay nou kwè-yo. Si nou gen kèk bagay nou ta renmen fè eklèsisman sou-yo, pa ezite ekri-nou: nan Biwo IKA - Bwat Postal 2020 - Potoprens - Biro IKA - Bwat Postal 2020 - Potoprens.

KONTWOL: *FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MEKREDI 28 JEN, 1989

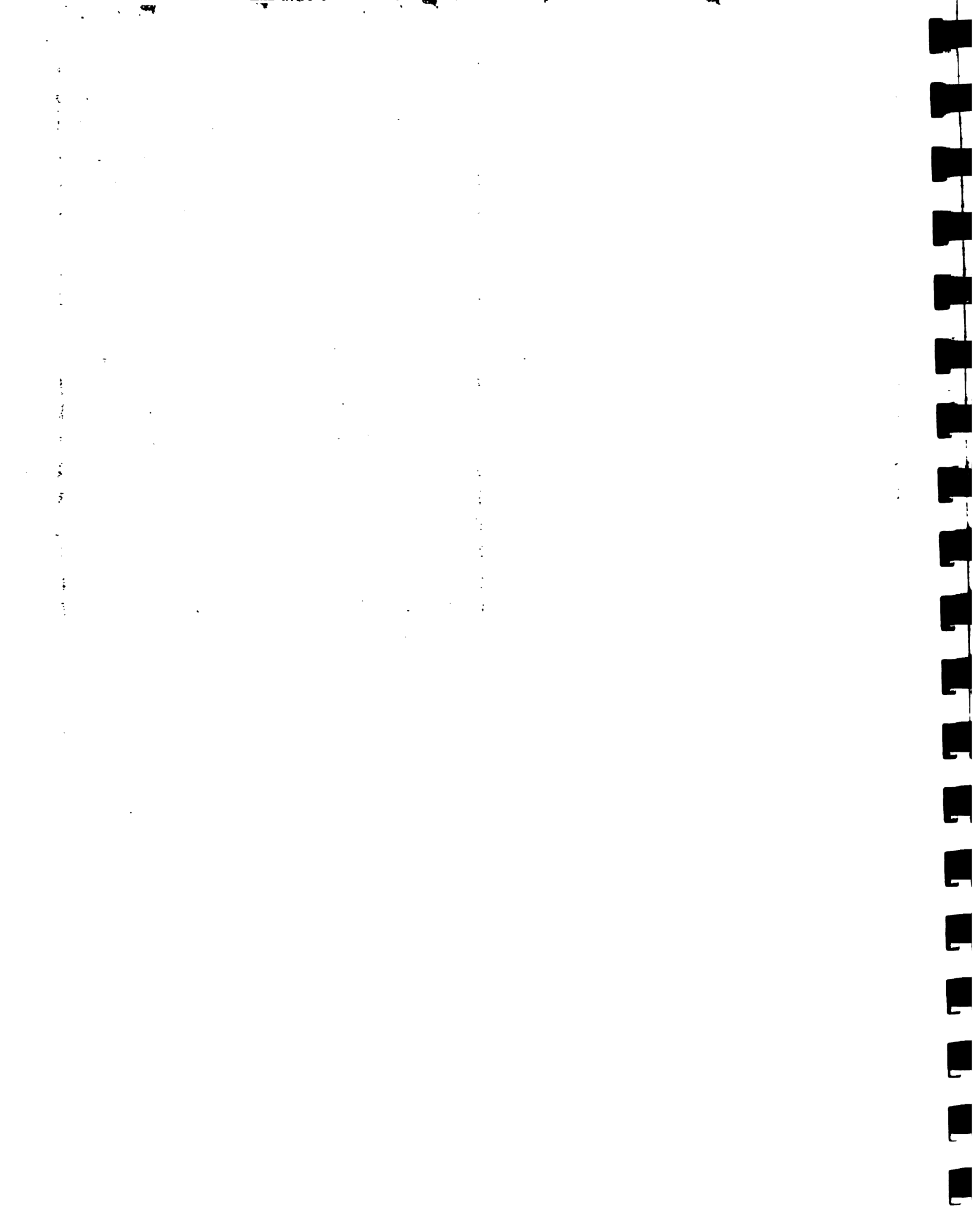
KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: KI SIY KABRIT MONTRE-NOU LE YO MALAD - KISA POU FE LE OU SISPEK KABRIT-OU MALAD EPI DIFERAN BAGAY KI KA ATAKE KABRIT. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA. Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk nou.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Ki diferan siy maladi ou remake lè yon kabrit malad? Yon kabrit ki malad kapab pa vle bwè ou manje byen. Yon kabrit ki malad kapab gen yon gwo tèt. Li kapab gen dyare. Kabrit-la kapab gen anemi. Tyeke popyè-a. Si li wòz, kabrit-la pa gen anemi. Si li blan, kabrit-la gen anemi. Ki lòt bagay?

NAR.1: Si yon kabrit malad li ka gen lafyèv. Yon tanperati pi wo pase 105 farenit oubyen 40 e demi santigrad. Paske gen 2 kalite tèmomèt. Tèmomèt an farenit e tèmomèt an santigrad. Ou ka wè kabrit-la ap bwate oswa li ka gen siy doulè. Pa egzanp, li deplase dousman oubyen li kanpe sou jenou'l paske pye-li-yo fè'l mal oubyen li frape vant-li avèk pye dèyè'l-yo e li kanpe avèk do'l wo paske vant-li fè'l mal.

NAR.2: *Yon lòt bagay ki ka di-ou kabrit-la malad se si l'ap respire vit oubyen avèk difikilte. Oswa si'l deplase dousman e li pa rete nan gwoup-la ak lòt kabrit-yo. Epi li repoze anpil,. Li ka gen anpil gaz nan vant-li tou oswa li ka avèg oubyen li aji dwòl. Li ka gen pij ki sòti nan bòbòt-li oswa li ka gen pwal lèd e sèk. Menm jan-an tou li ka anfle nenpòt kote nan kò'l oswa li ka gen tach nan bouch li oswa nan mamèl-li. Sa se diferan siy ki ka di-ou kabrit malad.*

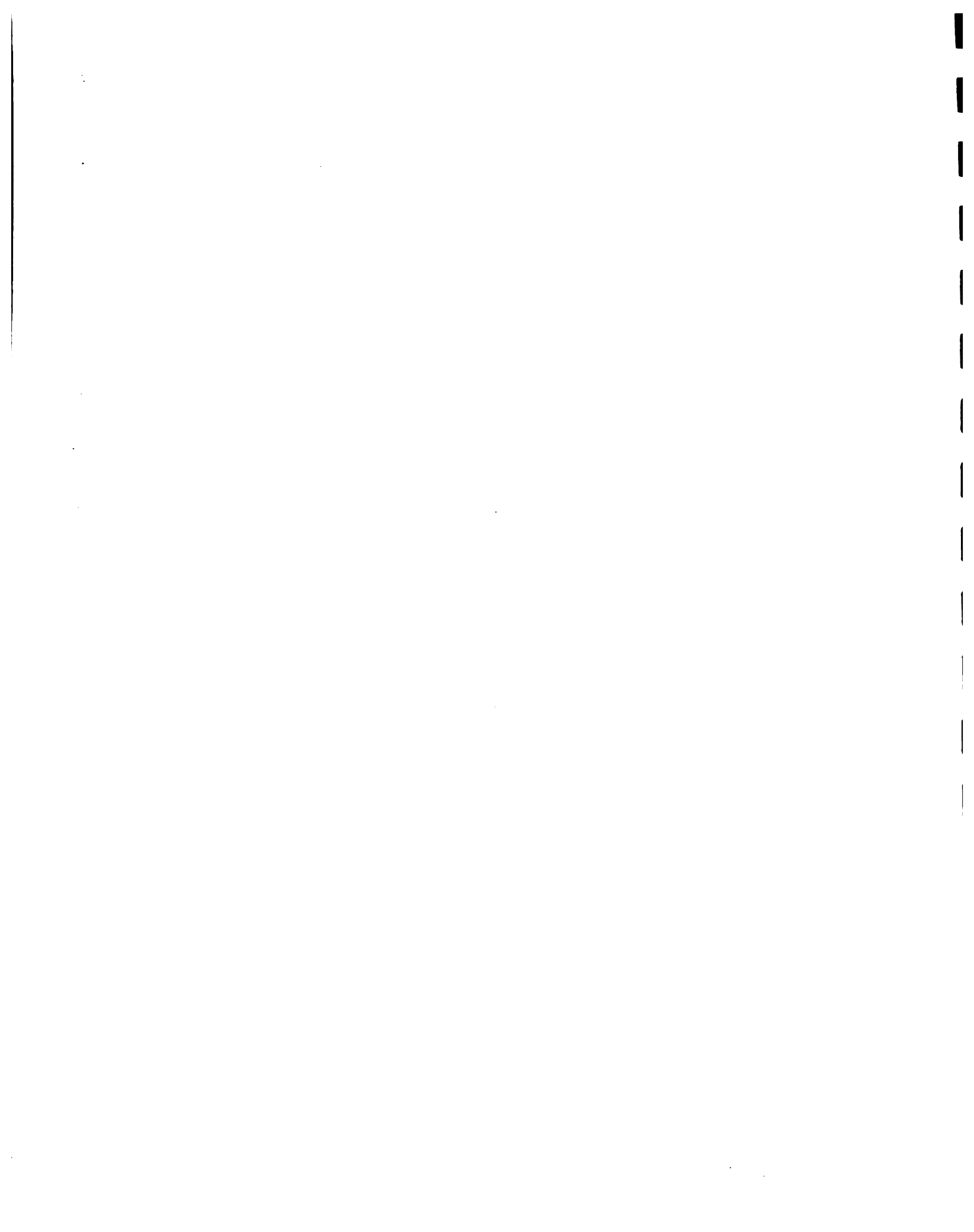
KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: *Men kisa pou'n fè lè nou sispèk yon kabrit malad:*

- *Mande mèt kabrit-la tout istwa sou kabrit-la e sou tout siy kabrit-la genyen.*
- *Eseye konprann ki kalite swen kabrit-la ap resevwa. Eske li resevwa dlo chak jou? Ki kalite manje l'ap manje?*
- *Mande si gen lòt kabrit ki malad nan menm lakou-a ou nan menm zòn-nan. Si lòt kabrit gen menm siy, sa ka yon maladi kontajyèz - sa vle di yon kabrit ka bay yon lòt maladi-a. Si maladi-a ap atake anpil kabrit nan zòn-lan, chache yon ajan veterinè e di'l sa.*

NAR.2: *Fè yon bon egzamen sou kabrit-la. Obsève nan ki eta li ye. Tyeke tanperati'l. Tyeke manmèl-li, bòbòt-li, lonbrit-li, poli - toupatou nan kòl. Tyeke pou pou'l tou. Gade kijan l'ap mache, si l'ap bwate oswa si li fèb, gade kijan l'ap aji.*

NAR.1: *Aprè ou fin fè egzamen-an sou kabrit-la, gen yon bon chans ou ka jwenn ki kote epi ki kalite pwoblèm ki genyen nan kò kabrit-la. Aprè ou jwenn ki kote pwoblèm-nan ye, epi kisa li ye, ou ka deside kisa pou fè pou korije pwoblèm sa-a. Lè ou fin korije pwoblèm sa-a, bay moun k'ap okipe kabrit-la konsèy*

kijan pou li anpeche pwoblèm sa-a repete.

NAR.2: *Li pi bon pou-ou si ou anpeche maladi antre tan pou eseye geri'l paske chak fwa ou bezwen trete yon pwoblèm, se plis depans, se plis travay e yon kabrit ki malad se bak l'ap fè. Sa vle di, chak fwa ou trete yon maladi, menm si maladi-a geri, mèt kabrit-la ap toujou fè defisi. Sonje: Evite miyò pase mande padon!*

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: *Kounye-a nou pral fè yon ti pale sou diferan bagay ki ka atake kabrit. Kabrit ka malad si mikwòb oswa parazit atake'l. Mikwòb-yo gen 3 diferan kategori: viris se yon mikwòb li ye, bakteri se yon mikwòb li ye, chanpiyon se yon mikwòb li ye tou. M'ap di-nou kèk maladi ke viris ka bay kabrit: Se yon viris ki bay raj, se yon viris ki bay dyare (rota) e se yon viris ki bay fyèv aftèz, se yon viris ki bay egzema kontajyèz e bakteri-yo, Mano, eske ou ka di-nou kèk maladi bakteri bay kabrit?*

NAR.2: *Men wi Dan. Bakteri la kòz dyare (ikoli, bakteri la kòz absès, se bakteri ki bay tetanòs, se bakteri ki bay chabon, se bakteri ki bay enfeksyon nan manmèl nou rele mamit epitou se bakteri ki bay enfeksyon nan matris nou rele metrit. E chanpiyon-yo Dan?*

NAR.1: *Chanpiyon-yo se mikwòb yo ye tou. Yon egzanp yon maladi chanpiyon ka bay kabrit se pyas nou rele lateng - chanpiyon bay pyas nou rele lateng. Kounye-a nou pral espliche ki kalite maladi parazit ka bay:*

NAR.2: *Premyèman gen 2 kalite parazit. Parazit ekstèn (sou po) e parazit entèn (andedan po-a). Se parazit ekstèn ki bay pou, se parazit sou po ki bay tik, se parazit ekstèn ki bay gal e se parazit ekstèn tou ki bay vè mouch. Pale-nou de parazit entèn-yo Dan. parazit andedan po-a?*

NAR.1: *Parazit entèn-yo ka bay vè nan trip, koksidyòz, vè nan poumon, vè nan fwa di. Pa bliye, antibyotik tankou penisilin,*

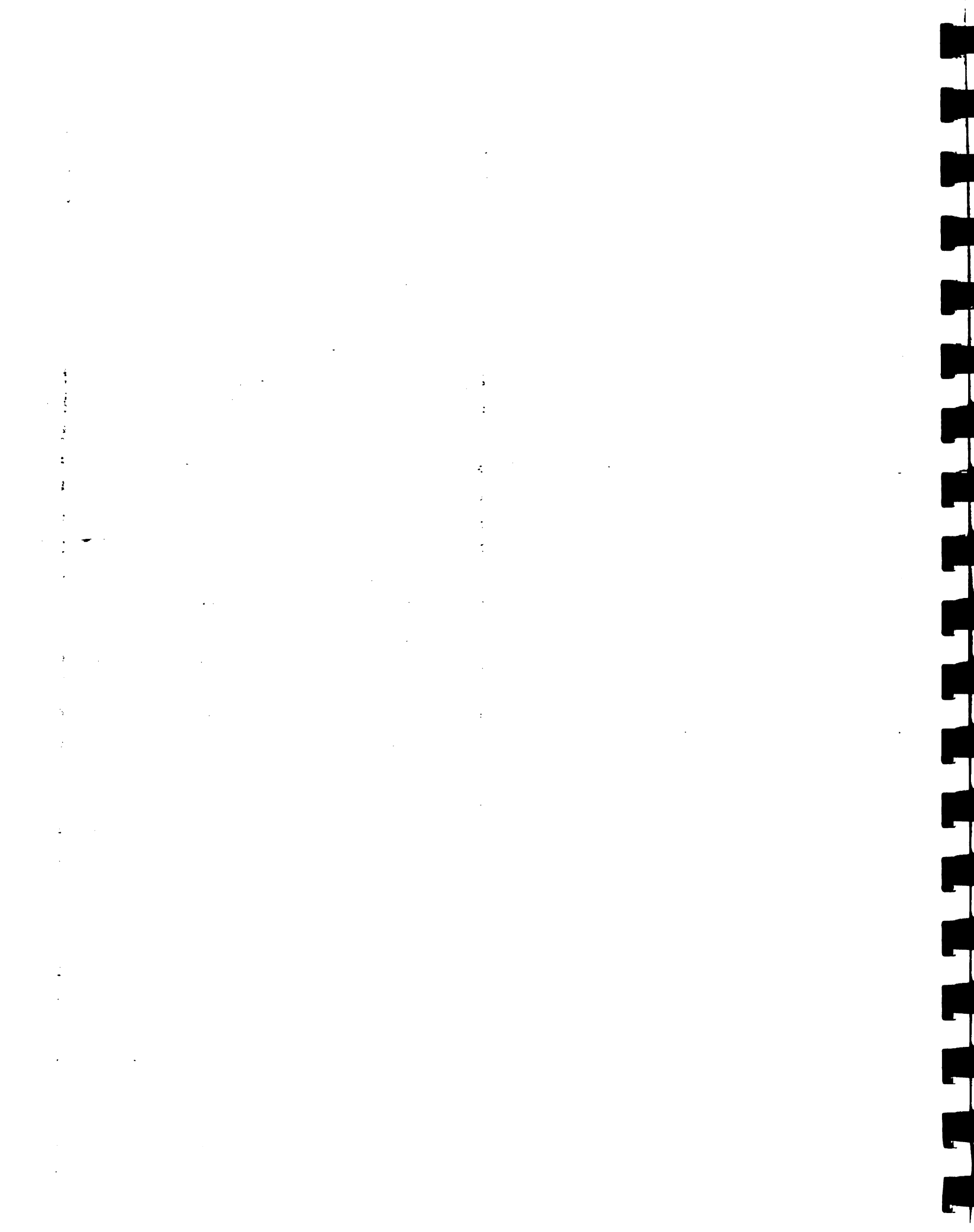

tetrasiklin (LA200), touye bakteri sèlman. Ki vle di, si kabrit-la gen yon maladi ke viris, oswa chanpiyon oswa parazit bay, antibyotik tankou penisilin, tetrasiklin (LA200) pa ka touye bagay sa-yo - yo touye sèlman bakteri.

NAR.2: N'ap fè yon ti revizyon pou nou. Gen 2 bagay ki ka atake yon kabrit e fè'l maladi: se mikwòb ak parazit. Mikwòb divize an 3 gwoup: viris, bakteri e chanpiyon. Viris bay raj, dyare (rota), fyèv aftèz ak egzema kontajyèz. Bakteri bay dyare (ikoli), absès, tetanòs, chabon, enfeksyon nan manmèl nou rele mamit ak enfeksyon nan matris nou rele metrit. Chanpiyon bay pyas nou rele lateng.

NAR.1: Parazit ekstèn-yo (sou po-a) bay pou, tik, gal ak vè mouch. Parazit entèn-yo (andedan po-a) bay vè nan trip, vè nan poumon, vè nan fwa di e parazit nan san. Nou espere ke nou fè yon ti eklèsisman sou diferan kòz maladi. Jodi-a nou pale de kabrit men vrèman nou ta ka pale de kochon, de bèf de nou menm kretyen vivan tou paske se mikwòb ak parazit ki ka fè'n maladi tou. Maladi-yo gen dwa diferan men se viris, bakteri, chanpiyon (3 kategori mikwòb sa-yo) ki ka kòz maladi. Epi parazit ekstèn (sou po-a) ak parazit entèn (andedan po-a) ki ka kòz maladi. Si nou ta bezwen kèk ti eklèsisman, pa ezite ekri-nou nan IKA - bwat postal 2020 Potoprens - IKA - bwat postal 2020 Potoprens.

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdinatèz Radyo Ekstansyon**

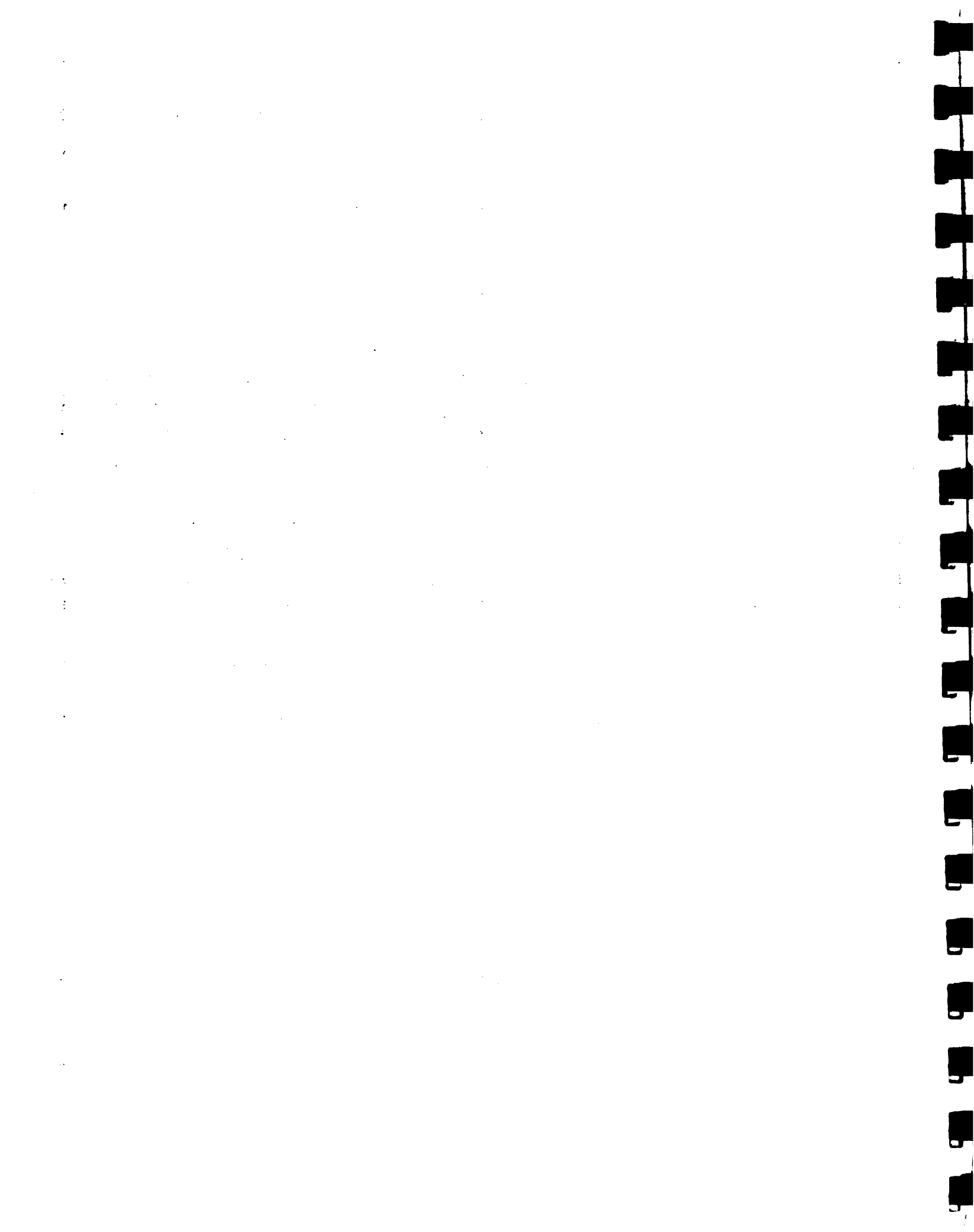
POU: PWOGRAM JEDI 29 JEN 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

**NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: KONSEY DOKTE MORIN SOU: TI BEF
KI FEB - PWOBLEM AK BEF KI PA VLE MANJE - Ak Danièle Mangonès
-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA, nou envite-nou pataje
kòzman sila-yo avèk nou.**

**NAR.2: Gen plizyè bagay ki ka fè yon ti bèf fèb pa egzanp: yon
mikwòb te antre nan kò ti bèf-la epi li fè'l malad. Sa rive
pi fasil si bèf-la pa't bwè kolostwòm ki premye lèt manman'l -
paske san kolostwòm, ti bèf-la pa gen okenn defans kont nenpòt
mikwòb.**

**NAR.1: Yon lòt bagay ki ka fè ti bèf-la fèb se s'il grangou. Si ti
bèf-la pa resevwa ase lèt, l'ap vin fèb - Manman-an ka pa GEN
ase lèt akòz li malad oswa akòz li pa resevwa ase dlo e manje.
Epi ti bèf-la pa resevwa ase lèt si li menm menm gen yon
pwoblèm ki fè li pa ka tete ase byen. Sa vle di petèt li pa
ka kanpe oswa li blese oswa li pèdi manman'l.**

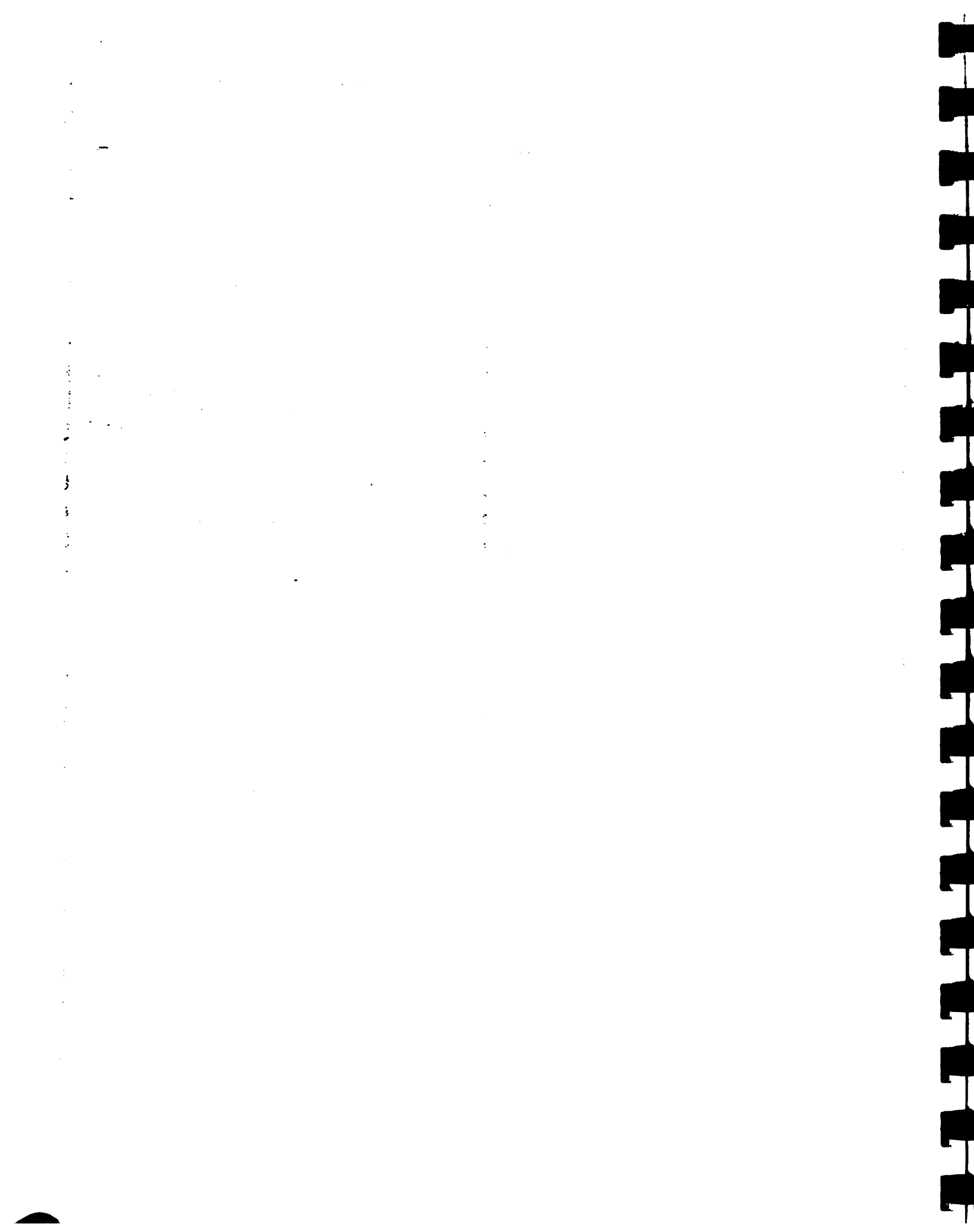

NAR.2: Gen kèk ti bèf ki fèt ak defòmasyon ki fè-yo fèb. Pa egzanzp, yo ka gen kè ki defòm. Lòt bagay se si manman ti bèf sa-a te gen yon maldanfan, si akouchman te dire lontan, gen de lè ti bèf-la te manke respire ase byen pandan l'ap fèt. Sa ka afekte sèvo'l e fè'l paka ni kanpe ni tete. Nou rele sa yon ti bèf sòt. Li sòt akòz sèvo'l andomaje paske li te manke respire. Dan, eske gen trètman pou sa

NAR.1: Bon, Ramo, premyèman, eseye jwenn kòz la. Pou sa, mande mèt ti bèf-la kesyon. Mandé si manman-an te akouche ak difikilte. Apre sa fè yon bon egzamen sou ti bèf-la e sou manman'l pou distinge si gen yon defòmasyon oswa si li gen siy maladi.

NAR.2: Nan pi fò ka ti bèf ki malad, se dyare e enfeksyon nan kòd lonbrit e nan jwenti oswa nemoni ki yon enfeksyon nan poumon ki ka kòz yo fèb. Lè sa-a trete'l pou sa. Lòt bagay ou ka fè se eseye jwenn ki pwoblèm ki genyen ki fè ti bèf-la pa resewva ase lèt. Ranje pwoblèm-lan. Petèt se manman-an ki merite trètman.

NAR.1: Si se defòmasyon; pa gen trètman pou sa. Kwaze manman ti bèf sa-a ankò ak yon lòt toro. Si manman-an fè yon lòt ti bèf ak defòmasyon, pa kwaze li ankò. Pa gen trètman pou ti bèf sòt Men pou evite pwoblèm sa-a ankò, asiste vach-la lè li gen yon maldanfan pou ti bèf-la pa pran twòp tan pou'l fèt.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: *Pwoblèm pa vle manje kay bèf se yon siy de plizyè maladi. Sa vle di pa vle manje gen plizyè kòz. Alòs se pou'n mande mèt bèf-la bon kesyon epi pou nou fè yon bon egzamen sou bèf-la pou'n ka detèmine kòz-la. Ki diferan bagay ki ka kòz yon bèf pa vle manje?*

NAR.1: *Bèf-la ka gen nenpòt enfeksyon. Alòs fè yon bon egzamen pou ou ka jwenn lòt siy ki di-ou kote enfeksyon-an ye. Bèf-la ka gen yon endijesyon akòz li te manje yon pwazon ou yon plant ki pa't bon pou li. Oswa li te manje yon manje ki gate oswa ki moulen twò fen. Oswa li te manje twòp manje yon sèl kou. Li ka pa't abitye ak yon manje li te manje. Ki lòt bagay Ramo*

NAR.2: *Bèf-la te ka bwè yon dlo ki pa't bon pou li oswa bèf-la pa't konn resevwa ase dlo. Sa vle di li rete swaf toutan. Si bèf la gen doulè nenpòt kote nan kò li, sa ka fè'l pa vle manje. Dan'l ka pa anfòm. Gen de lè, bèf-la ka sispann manje akòz li an move eta, li malnouri epi li gen vè e tik.*

NAR.1: *Pou trete pwoblèm sa-a, se eseye jwenn kòz-la. Si ou jwenn siy yon maladi ou ka trete, trete'l. si se endijesyon:*

Faint, illegible text covering the majority of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

retire manje, plant ou pwazon ki pa bon pou li e bay bèf-la repo jouktan li refè poukont-li. Si vant bèf-la vin anfle ak gaz, bali lwil kizin (yon galon pou yon gwo bèf) oswa lwil maskriti (1 boutèy kola) pou fè gaz-la desann. Si se dlo, bay bèf-la ase dlo pou bwè chak jou.

NAR.2: *Si se doulè, eseye jwenn kote doulè-a ye e kòz li. Si gen tretman pou li trete'l. Si dan yo kòmanse pa anfòm oswa yo kòmanse rache, petèt, li lè pou touye bèf-la. Si bèt-la kagou: bali vèmfij (remèd touye ve), bon manje e bon dlo e trete'l pou tik si'l gen tik.*

NAR.1: *Sa se te kèk ti konsèy sou kisa pou fè si ou gen yon bèf ki pa vle manje.*

KONTWOL: *FEN PWOGRAM-NAN AK MIZIK PRE-GRAVE*

Faint, illegible text covering the majority of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

A: *PWOGRAM RADYO EKSTANSYON*

DE: *Danièle Mangonès-Dejean
Koòdinatèz Radyo Ekstansyon*

POU: *PWOGRAM 3 PAWOL VANDREDI 30 JEN, 1989*

KONTWOL: *ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL-LA AK MIZIK PREGRAVE*

NAR.1: *Jodia-a 3 Pawòl pòte pou nou: DIAKOUT-LA CHAJE. Ak
Danièle Mangonès-Dejean, Reskonsab Radyo Ekstansyon IIKA.
Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk nou.
Men kisa DIAKOUT CHAJE pòte pou nou jodi-a:*

NAR.2: *Esplikasyon sou kèk mo.*

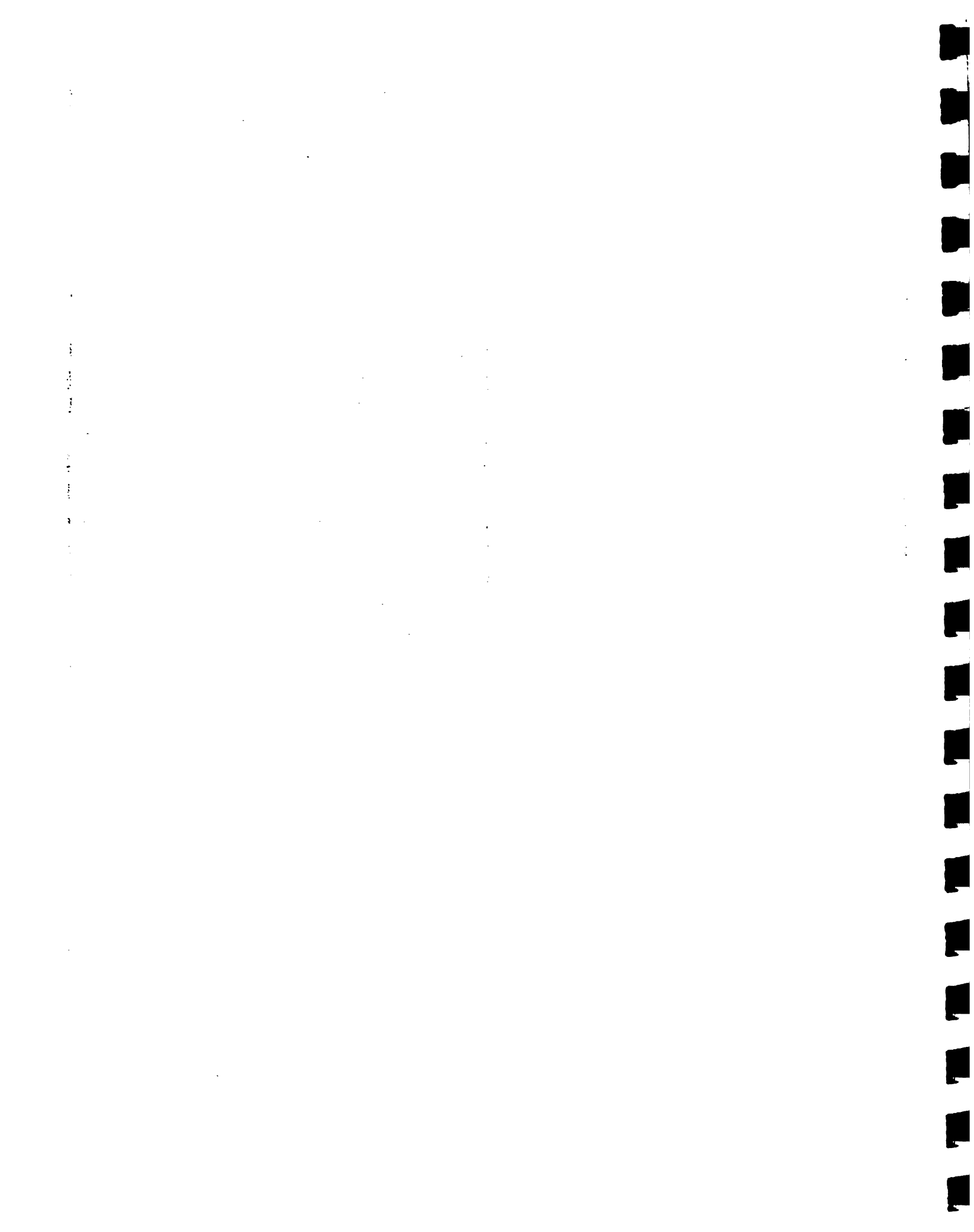
NAR.1: *Diferan bagay ki ka kòz maladi*

NAR.2: *Zen sou kann*

NAR.1: *Kisa pou'n fè lè gen Dyare kay ti kochon.*

NAR.2: *Mizik popilè*

NAR.1: *Kijan ou ka fè'n konnen si ou gen yon pwoblèm oswa si ou
bezwen yon ti ekleraj sou pwogram 3 pawòl-la*

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: *Kisa sa ye yon enfeksyon?*

NAR.1: *Yon enfeksyon se lè yon mikwòb atake kò-a. Pa egzanp lè ou gen dyare, sa ka akòz yon mikwòb k'ap atake trip ou. Sa vle di ou gen yon ENFEKSYON nan trip-ou. Lè ou gen nemoni, sa se akòz yon mikwòb k'ap atake poumon ou.*

NAR.2: *Eske lafyèy se yon enfeksyon?*

NAR.1: *Non, lafyèy pa yon enfeksyon. Men lè ou gen yon moun oswa yon bèt ki gen lafyèy se yon sòt de avètisman ki di-ou ke bèt sa-a oswa moun-sa-a genyen yon enfeksyon.*

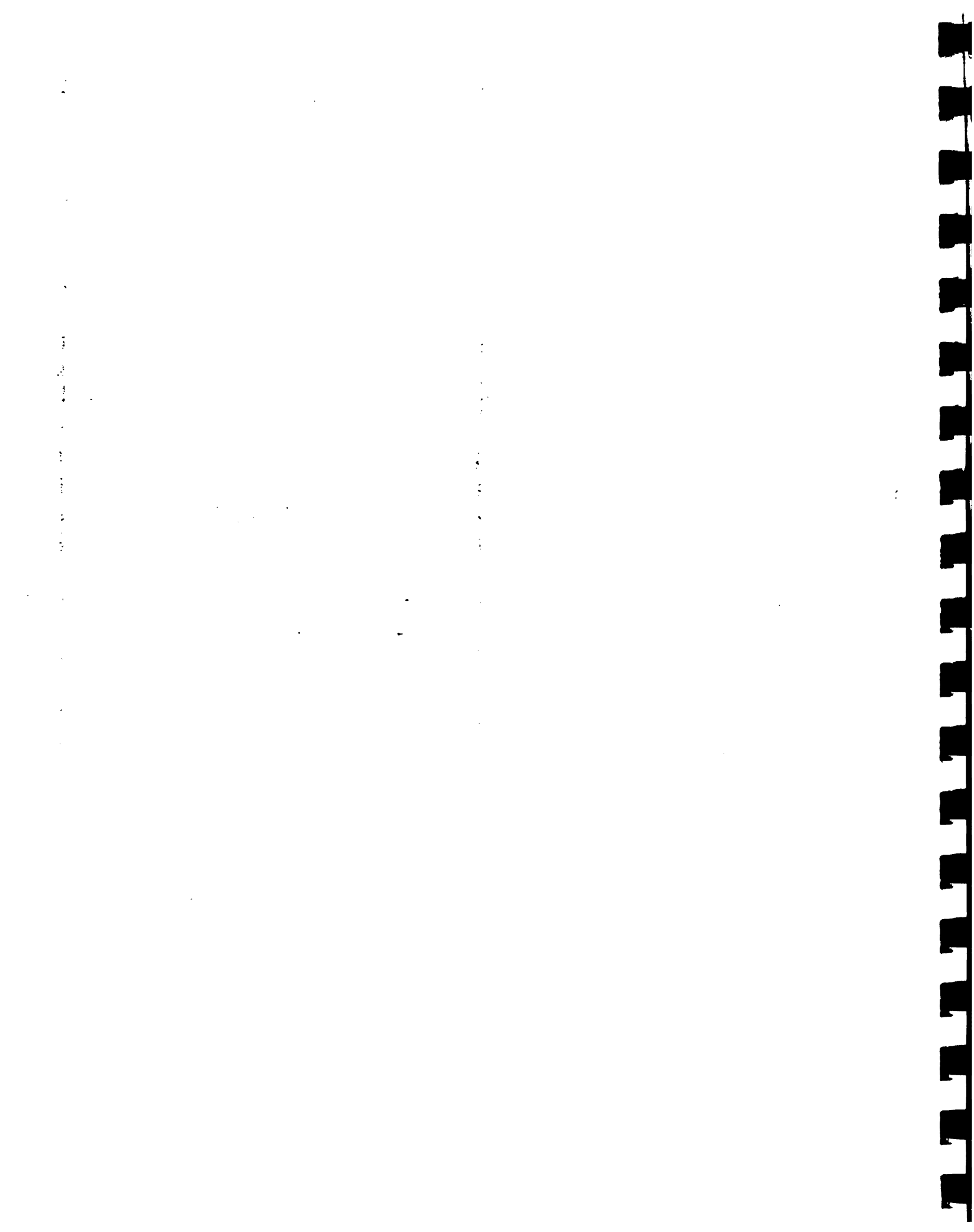
NAR.2: *Mwen konn tande nan zòn mwen-an fèmme yo k'ap pale, mwen konn tande di:"fè atansyon ak bèt ou an paske gen yon maladi kontajyèz nan zon-nan". Sa sa vle di?*

NAR.1: *Yon maladi kontajyèz se yon maladi ki ka kontamine lòt bòt. Sa vle di si bèt mwen-an gen yon maladi kontajyèz, pa-ou-an ka trape'l.*

NAR.2: *Pou jodi-a n'ap rete la.*

NAR.1: *Li trè zenpòtan ke nou pale de bagay ki ka kòz diferan kalite maladi. Kisa nou vle di la-a? Nou di ke tout maladi pa gen menm kòz.*

NAR.2: *Gen maladi enfektyèz pa egzanp - yon maladi enfektyèz rive akòz yon mikwòb k'ap atake kò-a. Lè yon mikwòb atake kò-a, nou rele sa yon enfeksyon. Nan mikwòb ki genyen ou ka jwenn 3 diferan kalite ke n'a esplike-ou an detay yon lòt fwa. Jodi-a n'ap ba-ou egzanp yon maladi enfektyèz:
Tetanòs se yon maladi enfektyèz
pyas se yon maladi enfektyèz
raj se yon maladi enfektyèz*

NAR.1: *Ou te di gen plizyè bagay ki ka kòz diferan maladi. Ban-nou kèk egzanj.*

NAR.2: *Enfestasyon se yon lòt kòz maladi. Lè yon parazit sou kò-a oswa andedan kò-a li atake kò-a nou ka di bèt sa-a oswa moun sa-a enfeste. Men kèk egzanj enfestasyon ak parazit sou po: TIK, POU, GAL, PIS, VE MOUCH se enfestasyon ak parazit sou po. Men kèk enfestasyon yon parazit andedan kò-a: Vè poumon, Tenya, Vè nan trip se enfestasyon yon parazit andedan kò-a.*

KONTWOL: *MIZIK APROPRIYE PREGRAVE*

NAR.2: *Nou nan yon bèl ti kote ki rele Chantal. Jodi-an nou pral fè yon ti koze ak yon elvè ki genyen yon pòchri nan zòn-lan. Li rele Blan.*

M. ELISYE: *Banm nouvèl-ou non Blan, kijan w'ap boule?*

BLAN: *N'ap degaje-nou wi Madam Elisyè. Men, bò isit-lan, semenn sa-a nou pèdi anpil ti kochon.*

M. ELISYE: *Pa dim sa non Blan, poukisa n'ap pèdi ti kochon konsa?*

BLAN: *Depi kèk tan nou remake ti kochon-yo ap plede mouri apre yo fè youn ou de jou ak dyare.*

M. ELISYE: *Dyare menm? Kouman dyare?*

BLAN: *Ou konnen: Dyare! Tankou lè timoun gen dyare, vant mennen... sa vle di: yo pou pou dlo plizyè fwa nan yon jounen.*

M.ELISYE: *Mon chè-o, sa se yon pwoblèm!*

BLAN: *Wi Madam Elisyè, se yon pwoblèm pou ti kochon-yo paske yo vin mèg, yo vin fèb, yo pèdi anpil dlo nan kò-yo. E si nou pa ranplase dlo sila-a, sa ka vin kòz yo mouri.*

M. ELISYE: *Blan, eske ou ka esplike'm kisa ki ka bay ti kochon-yo dyare?*

BLAN: Ebyen ma kòmè'm, se pa yon sèl bagay, genyen plizyè, tankou:

- . Lè nou kite ti kochon-yo yon kote ki gen imidite ak fredri.
- . Lè nou pa pran swen okipe ke manje n'ap bay ti kochon-yo gate oswa yon move manje.
- . Lè ti kochon-yo jwenn ak mikwòb ki nan pou pou ak dlo sal.
- . Lè yo pa bwè premye lèt manman-yo ke nou rele kolòstwòm (repete).

M. ELISYE: Sa se anpil bagay pou yon moun sonje! Eske gen lòt?

BLAN: Lè ti kochon-an gen vè nan lestomak oswa nan trip-li, sa ka ba-li dyare tou.

M. ELISYE: Mwen konn gen pwoblèm dyare tou lè mwen bay yon nouvo manje sibitman. Men, Blan, di'm non kijan nou taka evite dyare kay ti kochon-yo?

BLAN: Ou sonje ou t'ap di talè-an ke ou gen pou konnen tout kòz, tout bagay ki ka bay ti kochon-yo dyare?

M. ELISYE: Ou vle di'm ke depi'm chanje sityasyon sa-yo mwen pa'p gen dyare lakay mwen?

BLAN: Se sa menm Madan Elisye!

- Mete ti kochon-yo yon kote ki sèk e ki pwòp
- Mete pay sèch pou kenbe yo cho.
- Mete bon manje ni pou manman ni pou pitit
- Bay ti kochon-yo dlo pwòp pou yo bwè tout tan
- Lè yo fèk fèt mete-yo tete premye lèt manman-yo.
- Mete yo tete kolòstwòm-nan touswit apre yo fèt.
- Apre sevraj, bayo remèd pou vè.

M. ELISYE: Tou sa pa sa, kisa pou'm fè si dyare fin anvayi lakay mwen?

BLAN: Gen 3 trètman ou ka fè:

- Youn, se sewòm oral
Sewòm oral-lan, se pou ranplase dlo yo te pèdi nan kò-yo.
Si ou ka jwenn sewòm oral bò lakay-ou, men kijan pou pare'l:

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and appears to be a list or a series of entries.

. Melanje yon sachie sewòm oral ak 3 boutèy dlo sous kapte, dlo pwòp. Men, si ou pa jwenn sa bò lakay-ou, ou ka pare pwòp sewòm oral-ou. Men sa pou fè:

W'ap pran 3 grenn gwo sèl ak 2 kiyè sik w'ap plen yon boutèy kola 3 fwa ak dlo pwòp Mete dlo-an epi 3 grenn gwo sèl-lan epi 2 kiyè sik-lan epi melanje 3 bagay sa-yo. M'ap rebran pou nou: W'ap pran 3 grenn gwo sèl.....

. ELISYE: Kisa pou fè apre sa?

BLAN: Bay ti kochon-yo bwè valè yo vle nan yon veso ki pwòp. Yon veso ki pwòp wi! Bayo-li 5 fwa pa jou jistan dyare-an koupe. Ou ka bayo te boujon gwayav tou, li bon anpil!

. ELISYE: Ki fè la-a, pa gen lòt bagay pou'm fè? Ou pa gen lòt rekòmandasyon?

BLAN: Sewòm oral-lan ap ranplase dlo ti kochon-yo te pèdi ak dyare-an. Men, fòk ou bayo remèd pou rete dyare-an tankou: **KAOPEKTAT (2 FWA PA JOU) OSWA 1 GRENN TETRASIKLIN. 1 GRENN 250 MILIGRAM TETRASIKLIN chak jou pandan 4 jou. Pou kochon ki sevre-yo, bayo remèd vè tankou: ATGA OSWA FENBENDAZOL - - ATGA OSWA FENBENDAZOL.**

. ELISYE: Sonje pa gen medikaman ki fè mirak. Se tout prekosyon-yo ansanm ki ka fè ou jwenn bon rezilta: pwòte - chalè - bon dlo pwòp - bon manje ak bon swenyaj. Pa bliye: evite miyò pase mande padon.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Kounye-an zen sou kann

NAR.1: Kann, se yon kilti ki trè popilè an Ayiti e ki genyen yon tradisyon nan kilti nou-an depi nan tan gran gran papa-nou.

NAR.2: Nan zòn la Plèn Leogan, plèn Kil de Sak, Plèn O'Kay epi nan Plato Santral, nou ka jwenn kokennchen plantasyon kann.

NAR.1: *Kilti sa-a genyen anpil itilite nan peyi nou-an. Yo sèvi ak 80 pou san kann-nan pou fè siwo anvan yo sèvi ak siwo sila-a pou fè kleren epi nou sèvi sèlman ak 20 pou san ki rete-an pou'n fè sik.*

NAR.2: *Yon bon chanjman nan tradisyon sila-a taka pèmèt-nou itilize kann pou'n bay kochon nou-yo manje. Men, kijan pou'n fè sa? Sou ki fòm pou'n bay kann-lan?*

NAR.1: *Gen 2 fason ou ka itilize kann-nan nan manje kochon. Sa sa ta pi bon bagay nou ta gen dwa fè nan peyi d'Ayiti paske kann-nan disponib an grann kantite.*

NAR.2: *Nou ka sèvi ak ji-an fasilman. Gen moulen kann ki fèt nan peyi-an menm, ke bèt tankou milèt, bèf oswa chwal ka rale.*

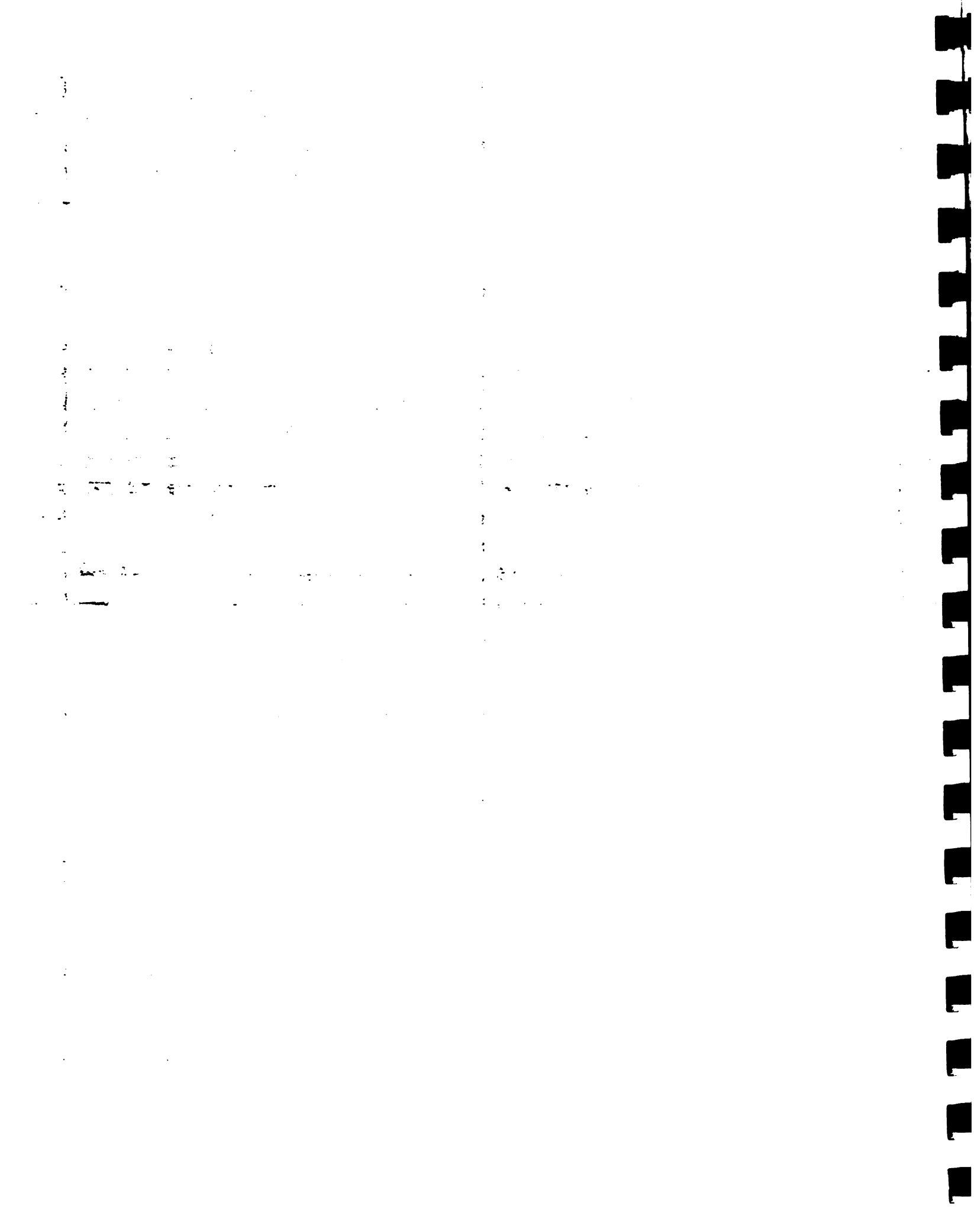
NAR.1: *Sa se yon sous enèji pou kochon-yo ki pa'p koute nou twò chè. Enèji se tankou gasòy'l li ye. Li bay fòs. Ji kann-nan se yon manje ki pa koute nou twò chè e ke nou ka melanje ak lòt bagay tankou fèy, pay epi son-yo.*

NAR.2: *Lè ou sèvi ak ji kann ou pa bezwen achte manje konplè. Sèl bagay, fòk ou melanje'l ak fèy oubyen si ou kapab, achte yon ti konsantre.*

NAR.1: *Konsantre-an, se yon sous pwoteyin li ye. Pwoteyin-nan se sa ki fè vyann nan kò bèt-la. Pou pi piti, konsantre dwe genyen 38 pou san pwoteyin (repete) pou pi piti.... Nou di ke nan yon manje konplè, byen balanse, konsantre-an se poto mitan manje-an li ye.*

NAR.2: *Kochon ki manje ji kann ak yon ti konsantre melanje ladan'l, grandi pi vit ke kochon k'ap manje son de ble ak manje konplè nou jwenn achte ki deja tou pare.*

NAR.1: *Pou kochon-an ka byen pwofite de ji-an fòk ou bali'l fre chak jou. Kantite ji ak kantite konsantre ou dwe melanje ak ji sa-a va depann nan ki etap oswa kategori kochon-an ye.*

NAR.2: *Sonje enpòtans pou nou konnen nan ki etap kochon-nou-yo ye?*

NAR.1: *Si se yon ti kochon ou dwe bali yon galon ji kann melanje ak yon liv e ka konsantre.*

Kochon k'ap angrese ou dwe bali 2 galon 3 ka melanje ak 2 liv konsantre

Kochon ki nouris ou dwe bali 3 a 4 galon ji kann melanje ak 3 a 4 liv konsantre paske manman nouris-la ap fè lèt e li gen tout ti kochon-yo sou kont-li.

NAR.2: *Yon lòt jan nou ka bay kann-nan tou se si nou rache'l an ti mòso, men, nou rekòmande fason sa-a sèlman pou repwodiktè-yo sitou koure-yo epi tiri kochon ki plenn-yo.*

NAR.1: *Ti kochon k'ap grandi e kochon ki an angrèsman pa grandi vit. Yo pa vrèman pwofite lè ou bayo kann-nan rache konsa.*

NAR.2: *Li trè zenpòtan pou sèvi ak bagès kann-nan epi dlo kann-lan pou bay kabrit, bèf ak poul-nou-yo manje. Konsa nou sèvi ak tout pwodui kann-lan nèt alkole.*

NAR.1: *Lè ou itilize ji kann pou bay kochon-ou manje ou kapab jwenn pi bon rezilta, bèt-ou-yo kapab pwofite pi byen epi anplis se yon veritab pwodui nasyonal li ye.*

KONTWOL: *MIZIK APROPRIYE*

DE: ZANMI ODITE-NOU-YO, SI NOU TA GEN KEK KESYON JISKA GILBERT ST. JUSTE ROSEAUX PRE-GRAVE

KONTWOL: *FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

[Faint, illegible text covering the main body of the page]

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon

POU: PWOGRAM 3 PAWOL LENDI 3 JIYE, 1989

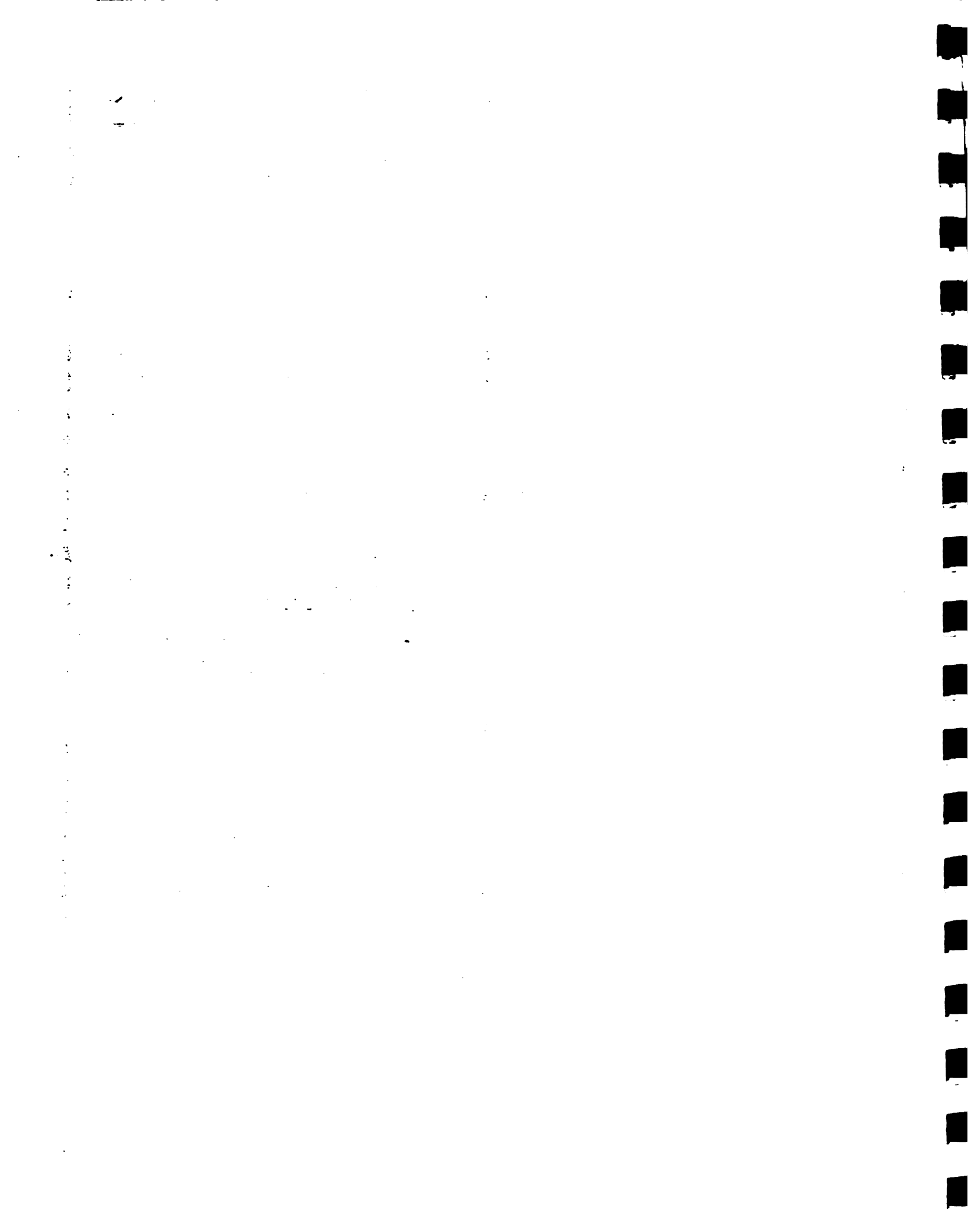
KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 Pwòl pòte pou nou: AVANTAJ AK DEZAVANTAJ FE ELVAJ KABRIT NAN PAK - KIJAN POU'N RETIRE KON KABRIT-YO - AVANTAJ AK DEZAVANTAJ POU MARE KABRIT AK KOD - KEK TI KONSEY LE OU TOUYE KABRIT POU VYANN - An-nou pataje kòzman sa-yo ak Jean-Israel Ramo epi Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Lè ou fè elvaj kabrit nan pak: ou ka kontwole kwazman-yo pou fè pi bon pitit. Ou ka veye-yo pi byen. Li pi difisil lè ou fè elvaj kabrit nan yon pak pou chyen manje-yo oswa pou yo volè-yo si ou mete pak-la tou pre kay-ou. Li pi fasil pou bay-yo dlo pwòp e fre pou yo devlope pi byen e pou manman kabrit-la ka bay plis lèt. Li pi fasil pou pòte manje pou yo lè yo tout yon sèl kote. Men, eske gen dezavantaj elve kabrit nan pak, Dan?

NAR.1: Ou bezwen gen yon sous manje pou yo, sa vle di fèy, foraj oswa fwen. Kabrit-yo se prizonye yo ye. Sa vle di, yo depann nèt sou mèt-la pou pòte manje pou yo e bayo dlo. Ou bezwen retire

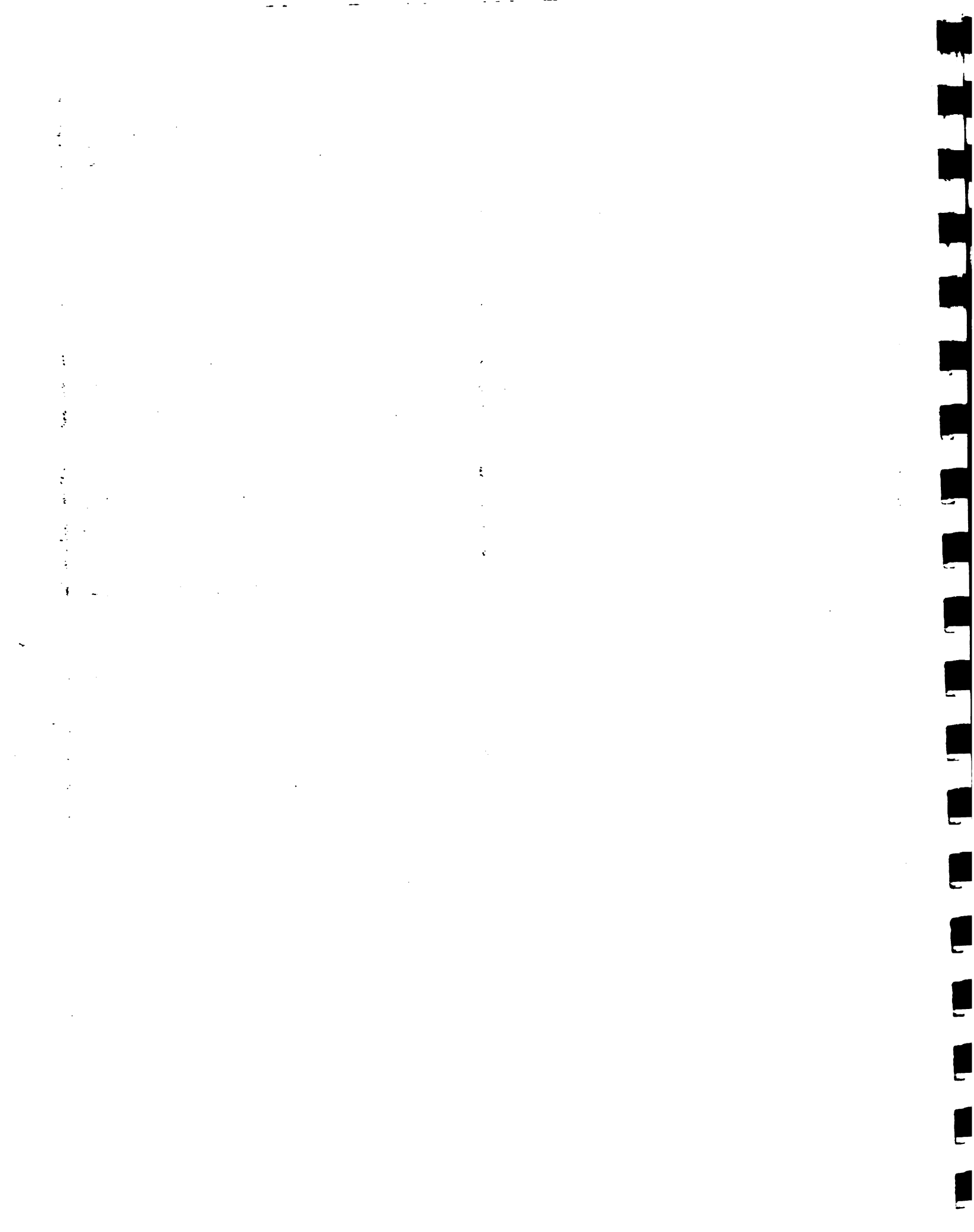
kòn-yo pou kabrit-yo pa bat youn ak lòt. Kabrit-yo ap gen plis pwoblèm ak vè paske pou pou nan pak-la kòmanse monte. Epi se pou pou ki gen ze vè ladan'l. Si mèt-la neglije bay kabrit-yo vèmifij (remèd pou touye vè) vèmifij, y'ap mouri akòz vè. Ki lòt dezavantaj, Ramo?

NAR.2: *Mikwòb nan pak-la monte. Donk li pi bon pou ou retire manman kabrit-yo lè yo prèt pou metba pou yo fè pitit deyò pak-la nan yon kote ki pwòp. Konsa ti kabrit yo pa jwenn mikwòb lè yo fèk fèt. Li koute plis kòb pou bati yon pak pase achte yon kòd. Epi, w'ap bezwen repare pak-la tanzantan tou.*

NAR.1: *Lè nou fè elvaj kabrit nan pak, nou pa ka bliye bayo vèmifij. Vèmifij - remèd touye vè. Sonje ke pwoblèm vè vin pi rèd lè nou fè elvaj kabrit nan pak. Si nou vle gade kabrit nan pak, nou bezwen plante zèb ak pyebwa anvan nou kòmanse. Se yon fason pou nou ka jwenn manje pou bayo. Li pi bon si nou mete zèb e fèy nan yon manjwa ou byen si nou mare'l anlè paske konsa kabrit gen manje ki byen pwòp e ki pa kontamine avèk vè. Epi konsa tou yo gaspiye mwens manje. Sonje lè nou fè elvaj kabrit nan pak, kabrit-yo se prizonye yo ye. Sa vle di yo depann nèt de mèt-yo. Se mèt-yo ki bezwen pòte dlo e manje pou yo. Yon lòt bagay: Lè n'ap fè kloti pou pak kabrit-la, sèvi ak pyebwa vivan pou poto-yo. Sèvi swa ak kandelam, swa ak pit swa ak pengwen oubyen ak bayonèt. Mete yon kwòk nan kou kabrit-la si li konn chape souvan.*

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: *Lè nou fè elvaj kabrit nan pak, nou ta dwe retire kòn-yo. Nou fè sa pou yon kabrit pa bat lòt lè yo rete ansanm nan yon pak. Yon lòt avantaj pou retire kòn kabrit-yo se pou yo pa blese ti moun. Yon dezavantaj sèke san kòn, kabrit pa gen defans kont chyen. Nou te esplike-nou kijan pou retire kòn-yo nan yon lòt emisyon. Jodi-a n'ap re pran kòzman sa-a pou nou.*

NAR.1: *Chofe yon mòso tiyo byen cho nan dife. Apre tiyo-a byen cho, pase'l nan kòn-yo pou boule sou kote-yo. Konte dousman. Kòmanse 1, 2, 3, rete lè ou rive sou 15. Apre sa, retire tiyo-a. Yon moun bezwen kenbe kabrit-la anplas ak fòs pandan w'ap fè travay sa-a paske sa fè kabrit-la mal. Si ou boule byen, w'ap wè yon mak byen boule sou kote kòn-yo.*

NAR.2: *ATANSYON: si ou boule twòp, ou ka boule sevo kabrit-la. Li pi bon pou retire kòn kabrit avan yo gen 2 mwa pou evite anpil traka. Sa vle di li pi difisil lontan pou retire kòn yon gwo kabrit.*

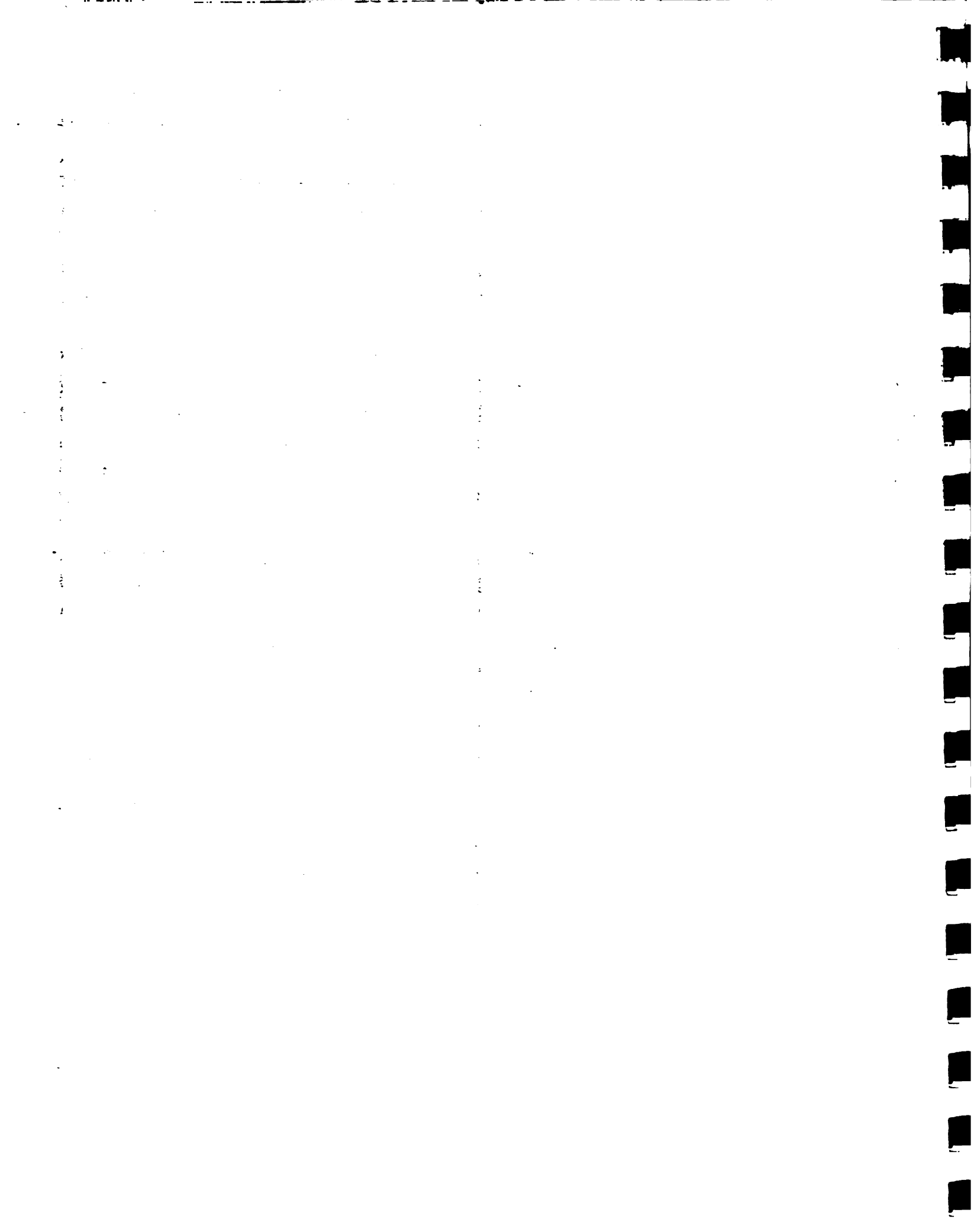
KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: *Kounye-a nou pral fè yon ti pale sou avantaj pou mare kabrit ak kòd. Yon kòd pa koute anpil kòb - sa se yon gwo avantaj. Ou pa bezwen pòte manje pou kabrit-yo paske ou kapab mare-yo yon kote ki gen manje. Gen mwens pwoblèm ak vè e mikwòb si ou chanje kabrit-la jouk souvan. Yon lòt bagay sèke, ou pa bezwen retire kòn-yo. Li pi bon pou kite kabrit-yo ak kòn pou pwoteksyon kont chyen. E ki dezavantaj pou mare kabrit ak kòd, Ramo?*

NAR.2: *Lè ou mare kabrit ak kòd, nenpòt bouk ka vin kwaze ak kabrit-ou san ou pa konnen. Alòs li enposib pou amelyore kabrit-yo si nenpòt bouk ap kwaze avè yo. Kabrit-la ka toufe oswa vin mare nan kòd-la. Li ka mouri oswa li ka pèdi yon janm. Li pi difisil pou bay kabrit-la dlo. Si ou gen anpil kabrit, li ka pran anpil tan pou mare chak yon kote. Epi, li pi difisil pou veye-yo.*

NAR.1: *Pa kite bèt paw lage! Si ou kite kabrit-yo lage, yo ka antre nan jaden yon vwazen oswa machin ka frape yo. Epitou, si ou kite kabrit lage, ou kraze pwojè rebwazman-an. Si ou kraze pwojè sa-a ou kraze peyi-ou, ou kraze fanmi-ou donk ou kraze pwòp tèt paw. Kenbe kabrit oswa nenpòt ki lòt bèt ke ou genyen byen mare oswa kenbe-yo andedan yon pak solid.*

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: *Kèk ti konsèy lè ou touye kabrit pou manje:*

Frape tèt kabrit-la nan mitan je'l pou li pèdi konesans touswit pou li pa soufri lè ou koupe goj-li. Apre sa, koupe goj-li pou san-an kapab byen koule. Kwoke kabrit-la tèt anba pou san-an kapab sòti nèt. Si ou pa retire san-an touswit apre ou touye kabrit-la, vyann-nan gate pi vit.

NAR.1: *Pa janm tiye kabrit oswa nenpòt ki lòt bèt anba solèy cho. Lè ou fin kite san-an byen koule, pa koupe vyann-nan atè. Mikwòb ap gate vyann-nan pi vit. Pran yon mòso tòl, lave'l byen lave - gen moun ki mete fèy bannann sou kèk gwo wòch (ou ka Fè sa tou si ou pa gen yon gwo mòso tòl). Pa kite san-an koule atè. Toujou gen yon veso, yon gamèl pwòp pou pran san-an. Tout ti konsèy sa-yo se pou nou ka evite vyann-nou-an gate vit epitou pou evite maladi. Li toujou miyò pou nou pran tout prekosyon pou'n evite pwoblèm paske evite toujou miyò pase mande padon.*

KONTWOI: *FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

TAN: *6:3932 (san entwodiksyon, mizik, ak fen pwogram e mizik pre-grave*

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejan
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MADI 4 JIYE, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: PWOBLEM EROZYON - KISA KI LAKOZ EROZYON - PWAZON POU TOUYE EROZYON. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA. Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk-nou.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: KISA SA YE EROZYON? Ebyen, erozyon se lavalas ki bwote tè-nou-yo jete nan ravin. Ravin-yo menm pòte yo nan larivyè. Epi larivyè jete-yo nan lanmè. Men, kisa ki fè lavalas, Dan?

NAR.1: Se dlo lapli ki fè lavalas, Ramo. Lavalas se pi gwo lenmi, pi gwo asasen kretyen vivan genyen. Lè li bwote tè rapò-nou-yo, se pwòp lavi-nou li pòte ale, paske lavi-nou se nan tè-an li ye.

NAR.2: Epitou, lè nou pèdi tè-nou-yo, nou pèdi lavi. Depi nou wè, dlo sal ap pase yon kote se ak kòd trip pitit-nou l'ap pase. Se peyi-a menm l'ap detwi. Lè nou wè dlo sal ap pase, dlo ta dwe kouri nan je'n. Lè lapli tonbe, se anlè tè-a li tonbe. Sonje nan emisyon ki te pase deja nou te pale-nou de tè rapò-a

32
33
34
35

36
37
38
39
40
41
42
43
44

45
46
47

(se kouch tè anlè ki bon-an kote plant-yo jwenn tou sa yo bezwen pou yo devlope).

NAR.1: *Depi yon tè fè yon ti panche, lè lapli tonbe, li kòche tè-a, li pòte tè ale anba lanmè. Sa se yon pwoblèm ki grav anpil pou nou paske twaka peyi nou-an se tè mòn, se tè pandye. Peyi-nou-an panche anwo lanmè. Konsa, konsa tout bon tè rapò nou-yo ap fin ale. Se zo wòch k'ap rete.*

NAR.2: *Sèke nou pa ka fè manje pouse sou wòch. E depi nou pa jwenn manje, nou tout ap mouri e Ayiti ap fouti*

KONTWOL: *MIZIK APROPRIYE*

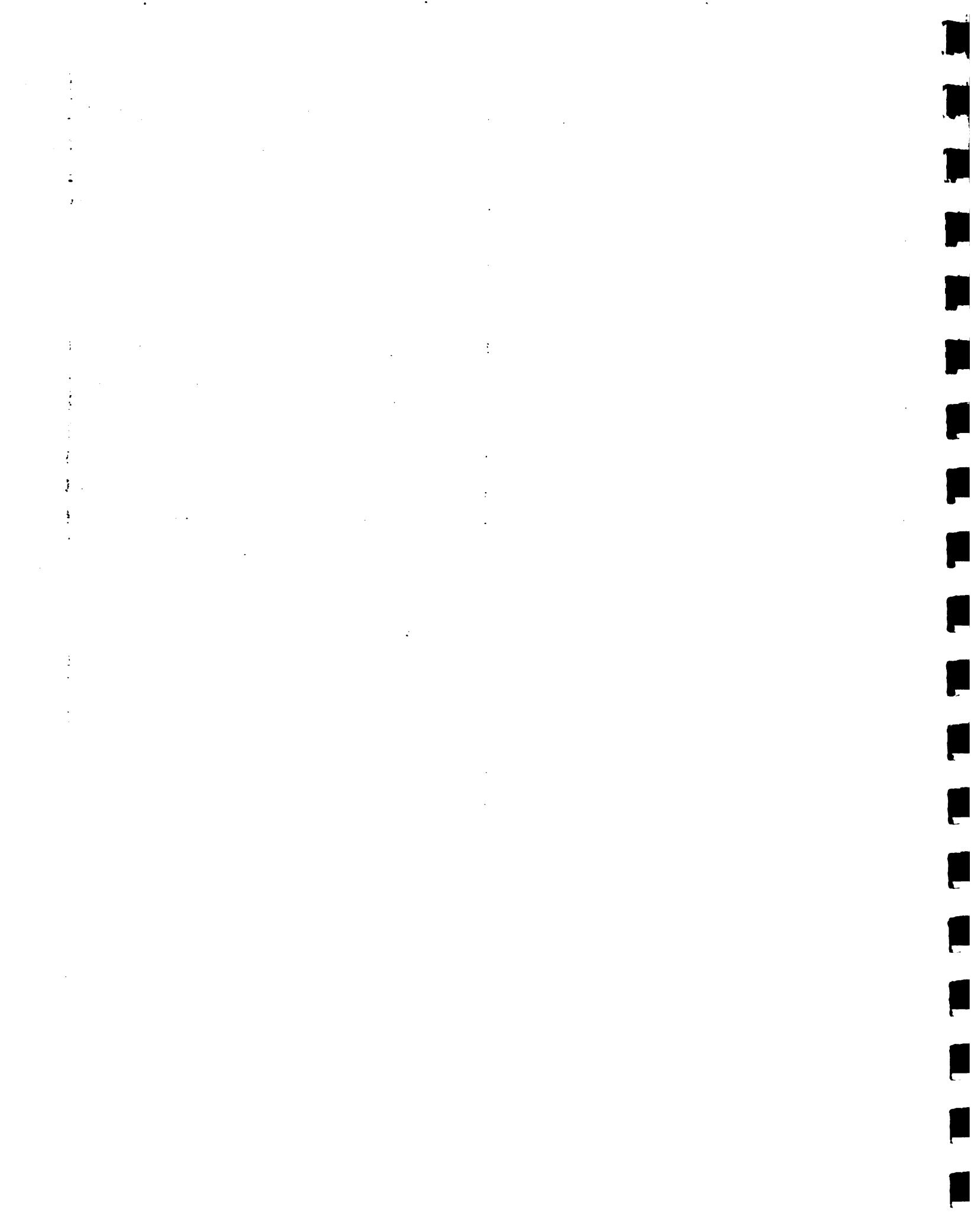
NAR.2: *Demon sa-a kisa ki lakòz-li? Kisa ki lakòz erozyon, Dan?*

NAR.1: *Premye kòz-la se nou menm kretyen vivan. Si nou pa ta travay tè-yo, si nou pa ta janm koupe pyebwa-yo, si nou pa ta janm brile tè yo, sèkle zèb-yo, pa ta janm gen erozyon. Konsa nou se lenmi tè-an, menm jan nou se lenmi pwòp tè-nou.*

NAR.2: *Yon tè te mèt kouvri ak zèb, depi moun kòmanse fè rout ladan'l, yo tiye zèb-yo anba pye-yo. Depi zèb-yo mouri, dlo kòmanse kouri ladan'l. Apre kèk ane, ti rout sa-a tounen ravin. Nou kite'l pou'n al fè yon lòt rout akote. Ki lòt bagay ki kòz erozyon?*

NAR.1: *Dlo se yon bagay ki endispansab pou lavi, kit se pou moun, kit se pou bèt, kit se pou plant. San dlo lavi pata posib. Menm jan dlo fè byen, se konsa li konn fè mal tou. Lè lapli tonbe, li tonbe ak fòs. Si pa gen anyen pou kraze fòs-li, li kòche tè-a, li brote'l ale. Dlo se machin ki sèvi pou pòte tè-a anba lanmè.*

NAR.2: *Dlo lapli byen pwòp, men, lè nou wè'l ap pase tou sal, se krèm*

tè-a li pòte. Fòk nou donte dlo-a. Fòk nou anpeche'l kouri, pou'l antre nan tè-a pito - pou plant-yo jwenn, pou li nourì sous-nou-yo tou. Lè dlo-a antre nan tè-a, rivyè-yo pa fouti fè gwo desann.

NAR.1: Lòt bagay ki lakòz erozyon se solèy ki chofe tè-a lè li jwenn-li toutouni epi li fè tè-a tounen pousyè. Denye bagay-lan se van. Apre solèy frape yon tè fè'l tounen pousyè, van pase, li brote tè-a lòt kote. Pafwa n'ap mache, yon van bare'n, pousyè bare je'n, e ben se yon kalite lavalas ki pran anpil tè tou. Yo rele sa lavalas eyolyèn. Men ak tout bagay sa-yo kisa nou ka fè pou rete erozyon?

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Nou ka fè baryè pay ou ranp, nou ka fè mi sèk, nou ka fè kanal kontou. Jodi-a n'ap di-nou kèk avantaj bagay sa-yo kòm pwazon pou touye erozyon. Yon lèt emisyon - Lendi k'ap vini-an n'ap ba-nou piplis detay kijan pou'n fè bagay sa-yo.

NAR.1: Baryè pay ou ranp gen 3 gwo avantaj - Li anpeche dlo-an pran tè-a, li fè dlo-an antre nan tè-an e li bay tè-an fimye. Atansyon: toujou kòmanse fè ranp-yo nan tèt jaden-an paske si nou kòmanse anba epi nou pa rive anwo, dlo pral brote tout tè anwo-yo desann nan ranp-yo. Lè sa-a, si dlo-a gen anpil fòs, li riske pran ranp-yo ak tout kilti nou te fè-an. Se depi anwo pou'n koupe fòs dlo-a. E mi sèk-lan Ramo?

NAR.2: Mi sèk-la filtre dlo-a atravè wòch-yo, li kase fòs dlo-a, epi mi sèk-lan pèmèt yon bon kouch tè arab vin fòme kote nou k'ab fè kann, bannann elatriye.

NAR.1: Kounye-an nou rive nan kanal kontou-an. Li menm li gen yon avantaj lòt teknik-yo pa genyen, li kenbe tout dlo-a. Li pa kite menm yon gout dlo kite jaden-an. Lè yon lapli tonbe, tout dlo-a chita ap dodinen nan kanal-la. Li pèmèt dlo rantre nan tè-a piti piti epi li gaye anbe tè ki anba kanal-la. Si nou plante zèb tankou zèb elefan bò kanal-la, nou kab koupe zèb-yo pou bay bèt-nou-yo manje ki mare lòt kote. Kanal kontou se bèl bagay ki ka konsève tè ak dlo. Nou envite tout

moun mete tèt ansanm pou sispann pou toujou erozyon nan peyi-nou-an.

NAR.2: *Nou ta renmen remèsye Chavannes Jean-Baptiste, Koòdonatè Mouvman Peyizan Papay pou enfòmasyon teknik li-yo epitou pou gwo travay l'ap fè ak frè-nou-yo, sè-nou-yo pou touye erozyon.*

KONTWOL: *FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is crucial for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent data collection practices and the use of advanced analytical techniques to derive meaningful insights from the data.

3. The third part of the document focuses on the role of technology in data management and analysis. It discusses how modern software solutions can streamline data collection, storage, and processing, thereby improving efficiency and accuracy.

4. The fourth part of the document addresses the challenges associated with data management, such as data quality, security, and privacy. It provides strategies to mitigate these risks and ensure that the data remains reliable and secure throughout its lifecycle.

5. The fifth part of the document concludes by summarizing the key findings and recommendations. It stresses the importance of a data-driven approach in decision-making and the need for continuous monitoring and improvement of data management processes.

6. The sixth part of the document provides a detailed overview of the data collection process, including the identification of data sources, the design of data collection instruments, and the implementation of data collection protocols. It also discusses the importance of training staff and ensuring that data collection is conducted in a standardized and consistent manner.

7. The seventh part of the document discusses the various methods used for data analysis, such as descriptive statistics, inferential statistics, and regression analysis. It explains how these methods can be used to identify patterns, trends, and relationships within the data, and how they can be applied to solve specific problems or answer research questions.

8. The eighth part of the document focuses on the interpretation and communication of data analysis results. It emphasizes the need for clear and concise reporting of findings, and the importance of using visual aids such as charts and graphs to enhance the understanding of the data. It also discusses the role of data in strategic planning and decision-making.

9. The ninth part of the document discusses the ethical considerations surrounding data management and analysis. It highlights the need to protect individual privacy and ensure that data is used only for the purposes it was collected for. It also discusses the importance of transparency and accountability in data management practices.

10. The tenth part of the document provides a final summary and conclusion. It reiterates the key points discussed throughout the document and emphasizes the importance of a data-driven approach in achieving organizational success. It also provides some final thoughts and recommendations for future research and practice.

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL MEKREDI 5 JIYE, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE.

**NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: LE YON CHWAL MALAD, MEN KI SIY
OU KA WE - LE OU SISPEK YON CHWAL MALAD, MEN SA OU DWE FE EPI
MALADI TI CHWAL. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo
ekstansyon IICA. Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk-
nou.**

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

**NAR.2: Lè yon chwal malad, li ka gen lafyè - Sa vle di yon tanperati
102 farenite oswa 39 santigrad.**

**NAR.1: Yon chwal malad si kè'l ap bat pi vit pase 50 fwa pa minit
pandan chwal-la ap repoze. Batman kè-a kapab twò vit akòz
doulè oswa akòz yon mikwòb k'ap atake kò chwal-la e k'ap bali
lafyè. Si chwal-la poko gen 1 an, batman kè'l ka pi vit men
li toujou nòmal.**

**NAR.2: Lè chwal-la ap respire, li souffle pliske 15 souf pa minit
pandan l'ap repoze, li ka respire twò vit akòz doule oswa yon
mikwòb k'ap atake poumon-li. Sa montre-ou chwal-la malad. Ki
lòt bagay, Dan?**

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

NAR.1: Lòt siy ou ka wè lè yon chwal malad sèke li ka ap bwate - Li ka ap bat kò'l akòz vant-li fè'l mal. L'ap aji dwòl. Li ka gen yon blese k'ap bay pij oswa ki cho anpil. Li ka gen yon ekoulman ki sòti nan nen-li oswa nan bòbòt-li e ki sanble pij.

NAR.2: Chwal-la ka malad anpil tou si kò'l vin rèd, li pa ka deplase menm e li pa ka ouvri bouch-li. Epi kò'l ka tranble lè li tande bwi - Sa ka montre-ou chwal sa-a gen tatanòs.

NAR.1: Si chwal-la ap touse souvan, menm lè pa gen pousyè sa ka vle di li gen lemoni (yon enfeksyon nan poumon'l).

NAR.2: Chwal-la ka gen dyare - dyare-a ka akòz vè, menm jan-an tou sa ka akòz yon bakteri ki yon kalite mikwòb ki atake trip bèt-lan. Kòd lonbrit-la anfle (si se yon ti chwal). Chwal-la ka pa gen je klè ki ka di-ou li gen anemi.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: Kounye-a lè nou fin remake 2 ou twa oswa youn nan siy sa-yo sou chwal-nou-an. Kisa pou'n fè lè sa-a?

NAR.2: Mande mèt bèt-la tout istwa sou chwal-la e sou pwoblèm ke li genyen. Mande'l si pwoblèm-nan ap kòmanse ranje osinon si'l ap vin pi rèd? Mande'l tou, si gen plizyè lòt chwal nan zòn-nan ki gen menm pwoblèm. Si, wi, sa kapab yon maladi kontajyèz e lè sa-a fòk ou ta fè yon ajan veterinè konn sa.

NAR.1: Mande mèt chwal-la si li janm bay chwal-la vèmifij (remèd pou touye vè)? oswa nenpòt lòt remèd, ki dòz (ki kantite) e kijan chwal-la te ye apre li te fin resevwa remèd-la? Gade kijan chwal-la ap mache e kijan l'ap aji? Obsève nan ki eta chwal-la ye.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

NAR.2: Tyeke tanperati chwal-la. Tanperati nòm al pou yon chwal, se 100 e demi Farenite oswa 38 Santigrad. si tanperati rive pi wo pase 102 Farenite oswa 39 Santigrad, chwal-la gen lafyè. Ki vle di li gen kèk enfeksyon.

NAR.1: Tyeke batman kè-a. Si li nòm al - li dwe 40 batman pa minit eksepte pou yon chwal ki poko gen 1 an - kè'l toujou bat pi vit e li toujou nòm al. Tyeke kò chwal-la toupatou, po-li: pou wè si li pa gen kèk parazit sou po tankou gal, tik oswa pou. Yon lòt ti bagay - pou kontwòle batman kè chwal-la, manyen zo machwè anba-li.

NAR.2: Apre ou fin fè yon bon egzamen, gen yon bon chans pou konnen ki pwoblèm chwal-la genyen. Se apre ou konnen ki pwoblèm chwal-la genyen, ou ka deside kijan pou trete'l. Si ou pa rive konnen, chache yon moun ki gen plis eksperyans pase ou menm oswa yon ajan veterinè pou ede-ou.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.1: Kounye-an nou pral pale nou de maladi ti chwal konn genyen. Ti chwal konn genyen enfeksyon nan kòd lonbrit-yo e nan jwenti-yo. Sa ka rive si kòd lonbrit-la vin sal. Mikwòb antre nan kòd-la e voyaje toupatou nan kò ti chwal-la. Ti chwal-la kòm anse malad epi jwenti-li-yo ka anfle. Li ka bouke. Li pa vle tete e li ka gen lafyè.

NAR.2: Men kisa pou'n fè lè sa rive. Bay ti chwal-la antibyotik tankou penisilin (4 cc) 1 fwa pa jou ou byen penisilin/streptomisin (3cc) 2 fwa pa jou pou eseye sove ti chwal-la. Fè sa pandan 3 jou pou pi piti. Gen antibyotik ki pi bon pou pwoblèm sa-a, si ou ka jwenn-yo. Men, ou bezwen jwenn konsèy nan men yon veterinè anvan ou sèvi ak remèd sila-yo. Men, kijan ou ka anpeche sa rive ?

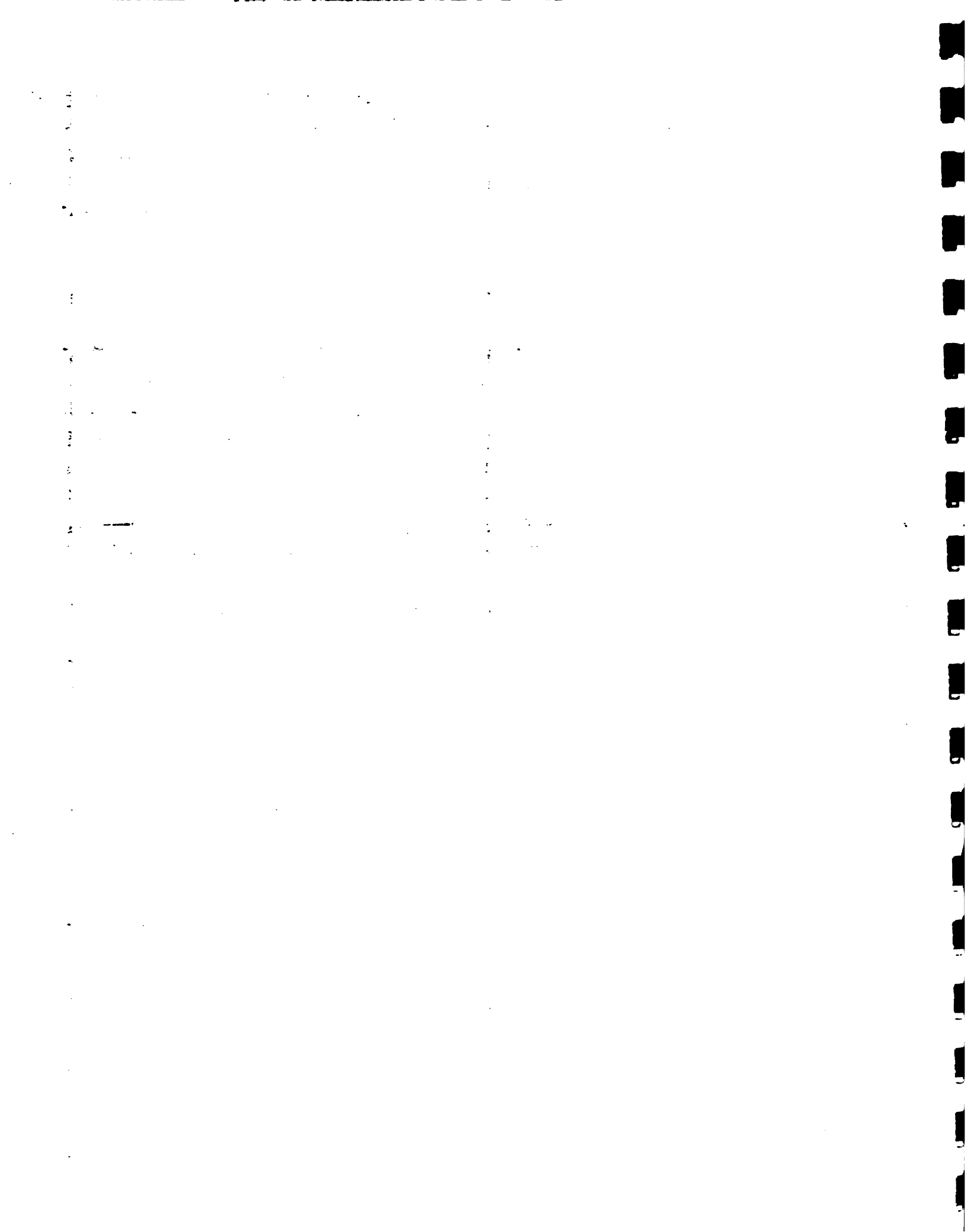
NAR.1: Tranpe kòd lonbrit ti chwal-la nan yon dezenfektan lè ti chwal-la fèk fèt epi mete enpe kreyolin sou lonbrit-la pou vè mouch pa ka antre. Kenbe ti chwal-la yon kote ki pwòp. Sa vle di, pa mare manman-an yon kote ki gen anpil pousyè ou

[The page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is arranged in several columns and is mostly unrecognizable.]

labou. Pito ou mare'l kote ki genyen anpil zèb.

NAR.2: Sa sete kèk ti konsèy pou evite maladi ti chwal.

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE.

A: PWOGRAM RADYO EKSTANSYON

**DE: Danièle Mangonès-Dejean
Kòdonatèz Radyo Ekstansyon**

POU: PWOGRAM 3 PAWOL JEDI 6 JIYE, 1989

KONTWOL: ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

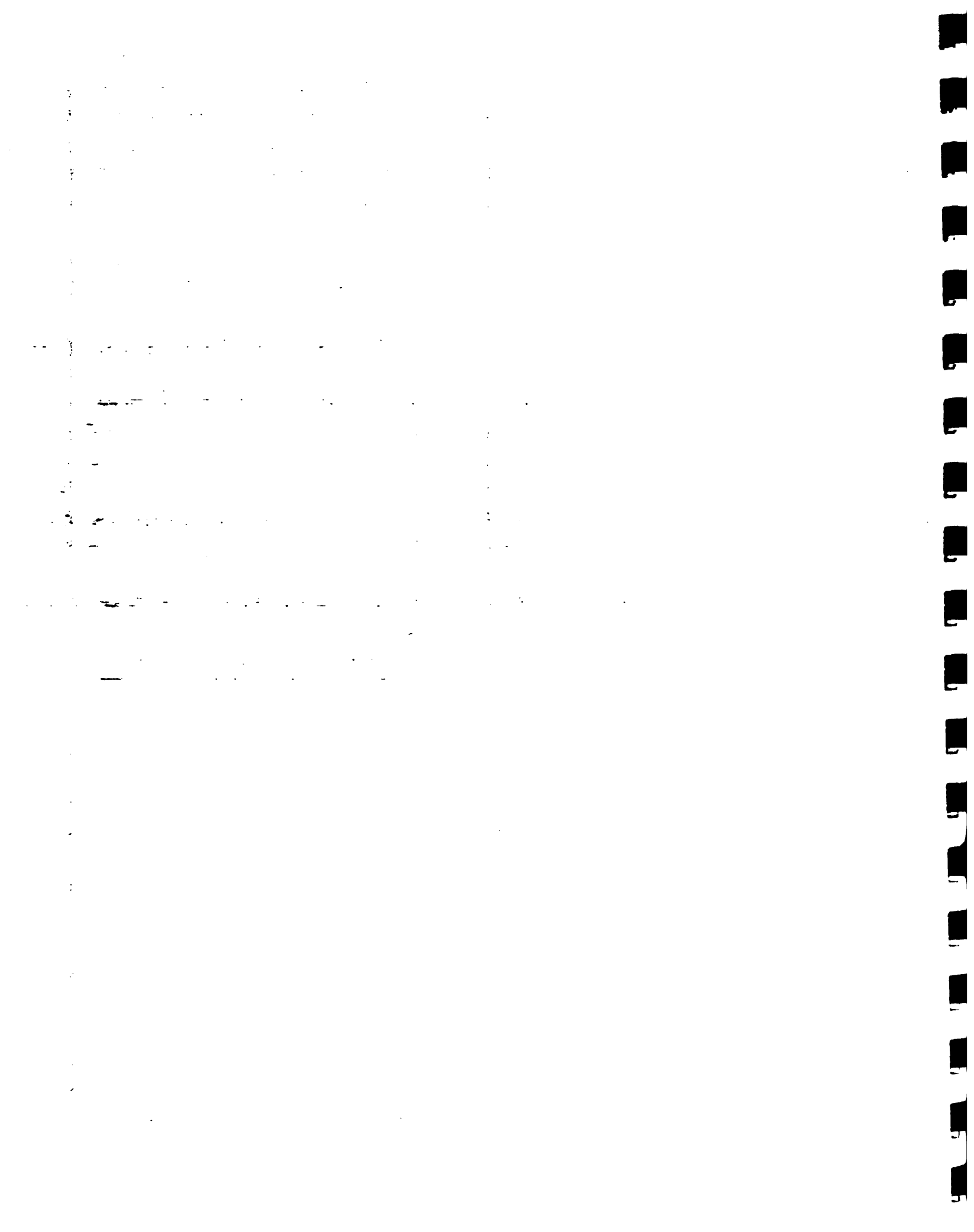
NAR.1: Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: Kèk konsèy pou Kenbe poul-nou-yo an Sante - ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IKA - Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk nou.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

NAR.2: Depi poul-yo an sante, fèm-nan rapòte. Si poul-yo pa rive gen pwa fèmnye-an t'ap tann-nan, fèm-nan pral pèdi lajan. Poutèt sa, fèmnye-an dwe siveye si gen bon kondisyon liyèn pou poul yo epi dagaje'l pou kenbe kondisyon sa-yo. Lontan, anvan poul-yo rive, gen anpil dispozisyon ki nesesè tankou:

NAR.1: Netwaye, lave, dezenfekte poulaye-yo ak tout lòt kay-yo. Lè yon seri poul ale, pou sa k'ap vini-yo pa trape okenn mikwòb fòk nou netwaye poulaye-yo. Yon mikwòb ka byen kache sou kò yon poul, yon ti kote pèsonn pa konprann epi lè lòt poul-yo rive, sitou si yo pa resevwa vaksen ki nesesè pou yo, mikwòb sa-a ka tonbe sou yo. Menm si pa't gen maladi ditou, yon fwa poul ale, poul ap vini, men sa ki pou fèt:

NAR.2: Lave, dezenfekte tout kay poul-yo. Mete pwazon pou touye move bèt tankou ensèk ak rat sou deyò kay poul-yo. Jete tout sa ki vle sanble fatra tankou rèss manje premye twoupo-a.

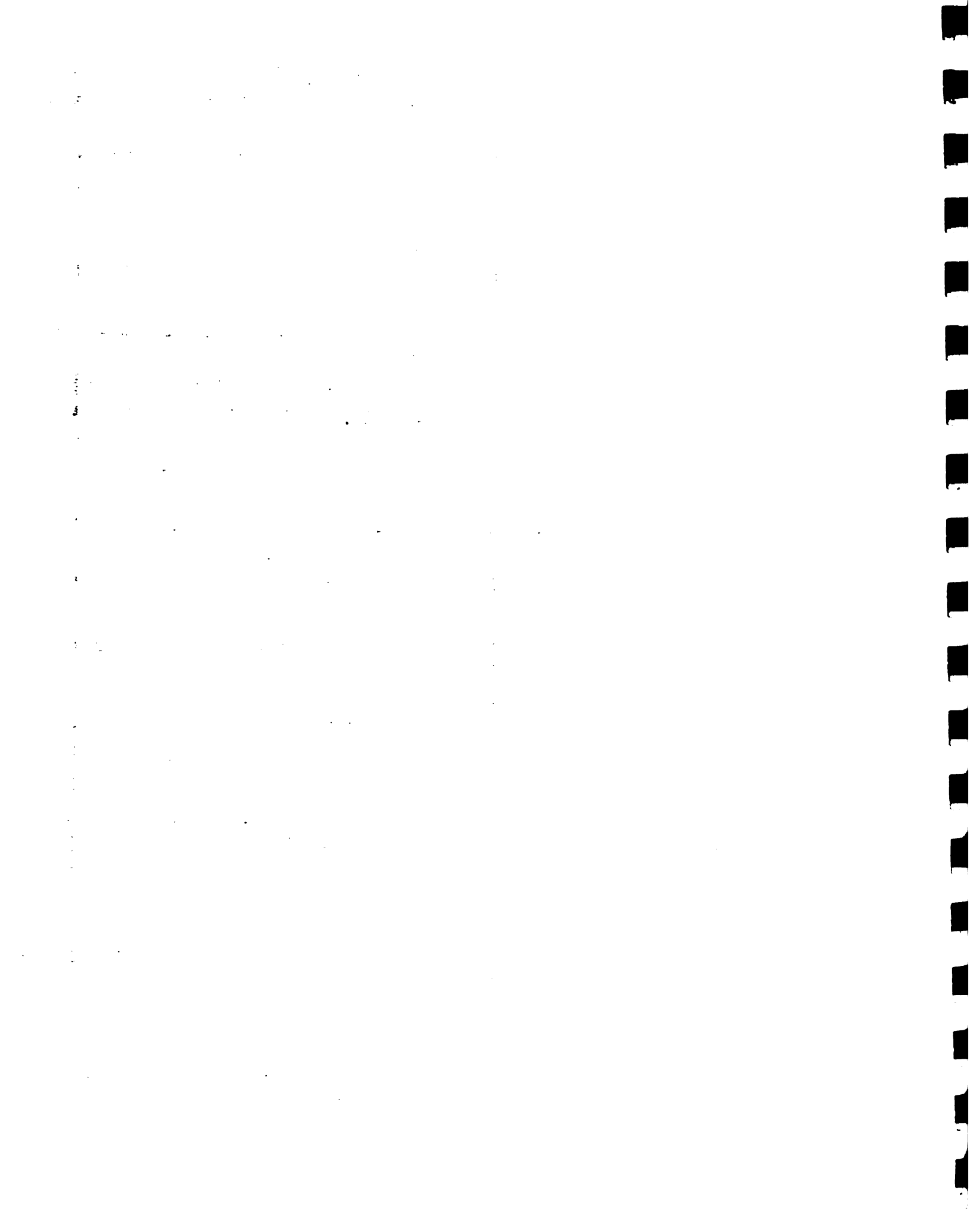
NAR.1: Wete tout ekipman ki nan poulaye-yo jistan lòt poul-yo vini.
Wete tout sa ki te sèvi pou poul-yo dòmi tankou pay elatriye.
Brile tout sa ki te sal, ki te kase - Tout kadav bèt elatriye
Fèmèn kaloj poul-yo, dezenfekte-yo epi pa kite moun rantre
ladan-yo
Lave , dezenfekte tout materyèl ki kab demonte tankou ponp, sa
ki sèvi pou bay bèt-yo manje oubyen bwè - prediliv(kote ou
ka tranpe bòt-ou pou dezenfekte-yo elatriye. Kijan pou'n
pwoteje poul-nou-yo kont rat?

NAR.2: Rat se move bèt: Lè ou wè youn, konnen gen 15 lòt dèyè. Yo
kalkile chak rat vòlè yon ka liv manje chak jou. Fòk bèt sa
yo pa jwenn jwen pou yo bòde poulaye-yo, paske dega yo kapab
fè se men nan bouch.

NAR.1: Yo kapab manje manje poul-yo - pòte tout kalite mikwòb k'ap
detwi tout poul-yo anplis yo kapab atake materyèl-lan tou.
Yo kapab manje ti pousen-yo tou. Sak pi rèd-la, ou gen dwa pa
janm wè sa paske yo rantre nan twou ak ti pousen-yo. Kijan
pou'n bòne rat, Ramo?

NAR.2: Veye pou pa gen twou ditou yon kote - ni atè, ni nan gry-yo,
ni nan plafon-an.
Anpeche rat-yo pèse yon twou sou deyò pou yo pa fè chemen pou
antre nan poulaye-a. Poutèt sa, fè yon twou ki gen 2 osnon 3
pye toutotou poulaye-a epi leve yon mi ak beton pou rat-yo pa
kapab pèse'l. Si ou pa ka fè sa, chache yon chat pou chase
rat-yo.

NAR.1: Kounye-a nou pral fè yon ti pale sou trètman pou touye rat.
Li trè zenpòtan pou konn touye rat yo si yo la, sankwa ni poul
ni manje poul ap disparèt.
Mete sou deyò poulaye-yo manje rat fèt ak fosfò zen mele ak
lwil kizin. Fòk gen kont lwil paske lè rat-la pran pwazon-an
li swaf anpil, la riske al foure bouch-li nan dlo fèm-nan -
Lwil-lan ralanti swaf-li anpil

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

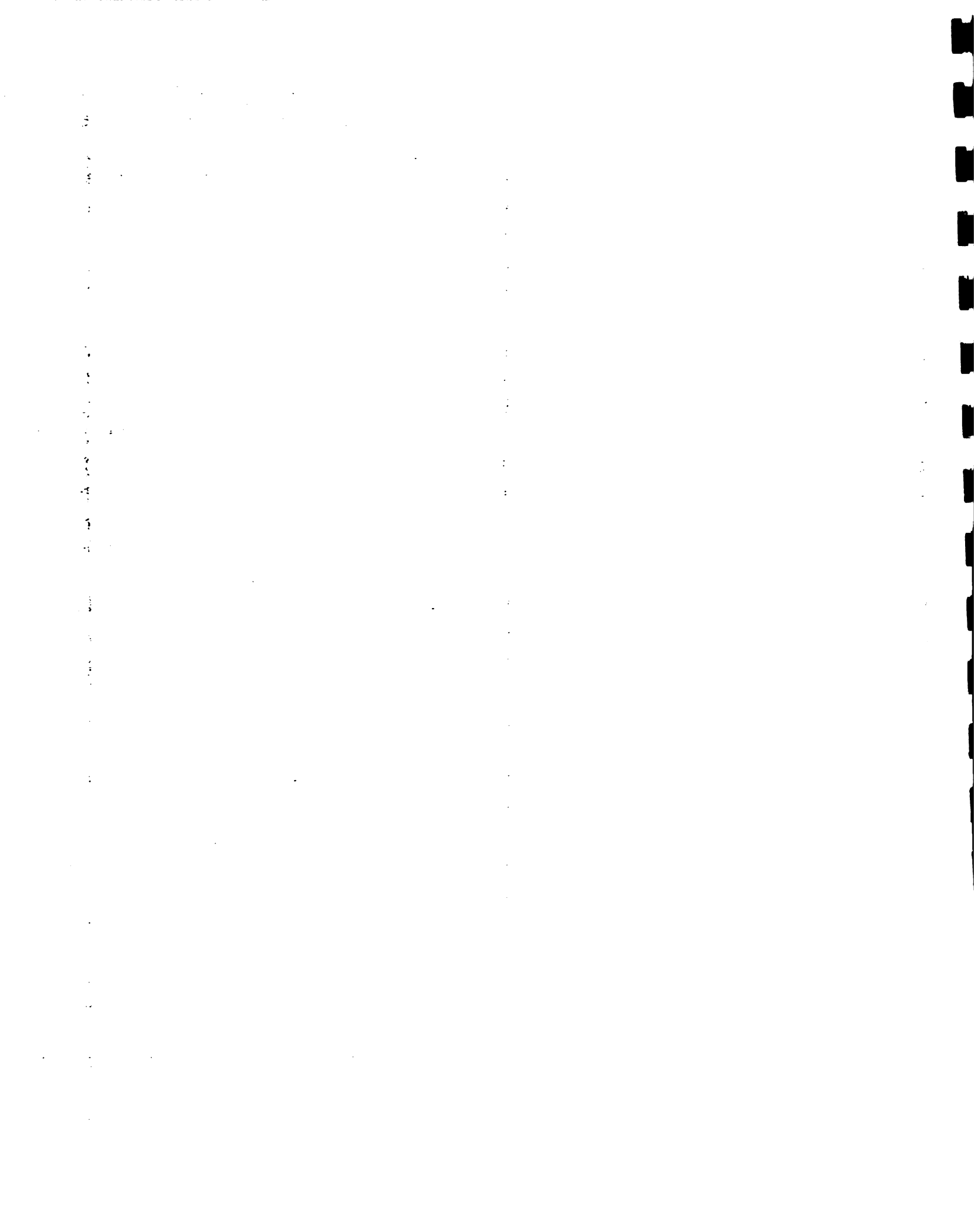
NAR.2: Lè poul-yo rive atò, fèmeye-a ap kouri gade si tout anfòm l'ap gade si lonbrik-yo byen sèk - san maladi - si yo gen yon ti pwèn nwa byen sèk osnon yon maleng ble. L'ap gade si bèt-la ge - si je'l byen louvri, san lasi ladan'l L'ap veye si kò bèt-yo byen sèk L'ap touye tout ti poul k'ap bwete - tout sa ki yon jan kagou L'ap verifye si tout ti poul-yo vaksinen - si yo pankò, l'ap fè sa li menm. E sou zafè fredyè nan poulaye-an, Dan?

NAR.1: Femyè-an dwe egzant anpil sou zafè tanperati nan poulaye-an, paske twòp chalè osnon twòp fredyè, kapab touye tout poul-yo. Bèt sa-yo fèt pou alèz pou yo grandi. Se pou toujou veye siy ki montre-ou si yo twò cho oubyen si yo twò frèt. Pran senkyèm rive sou setyèm semenn: eseye kenbe yon tanperati modere: 70 degre farenite ki vle di 22 degre santigrad - Eske ou ka esplike elvè-nou-yo kijan pou yo chanje tanperati poulaye-a, Ramo?

NAR.2: Si n'ap sèvi ak kouran elektrik - nou ka retire enpe anpoul plizyè kote pou gen menm chalè-a toupatou nan poulaye-a. Si se chabon dife k'ap sèvi - nou ka mete mwens chabon pou dife-an pa vin twò cho. Men kisa pou'n fè

NAR.1: Pran premye jou-an rive 8 tyèm jou-an, 95 degre farenite ki vle di 35 degre santigrad - Limen chofaj pou ti pousen-yo Dezyèm semenn-nan: 90 degre farenite ki vle di 32 degre santigrad - Bese chofaj-la Twazyèm semenn rive katyèm semenn-nan: wete chofaj-la nèt

NAR.2: Atansyon: rido rann anpil sèvis nan zafè kontwole tanperati. Selon sa tèmomèt-la bay lè nou mezire, nou louvri osnon fèmen rido-yo. Pou pran tanperati a byen, se pou tèmomèt-la plase 10 pous anwo tèt bèt-yo. Pa bliye vaksen New Kasèl ak bronchit Ou ta dwe gen youn nan antibyotik sa-yo: Teramisin, penisilin

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

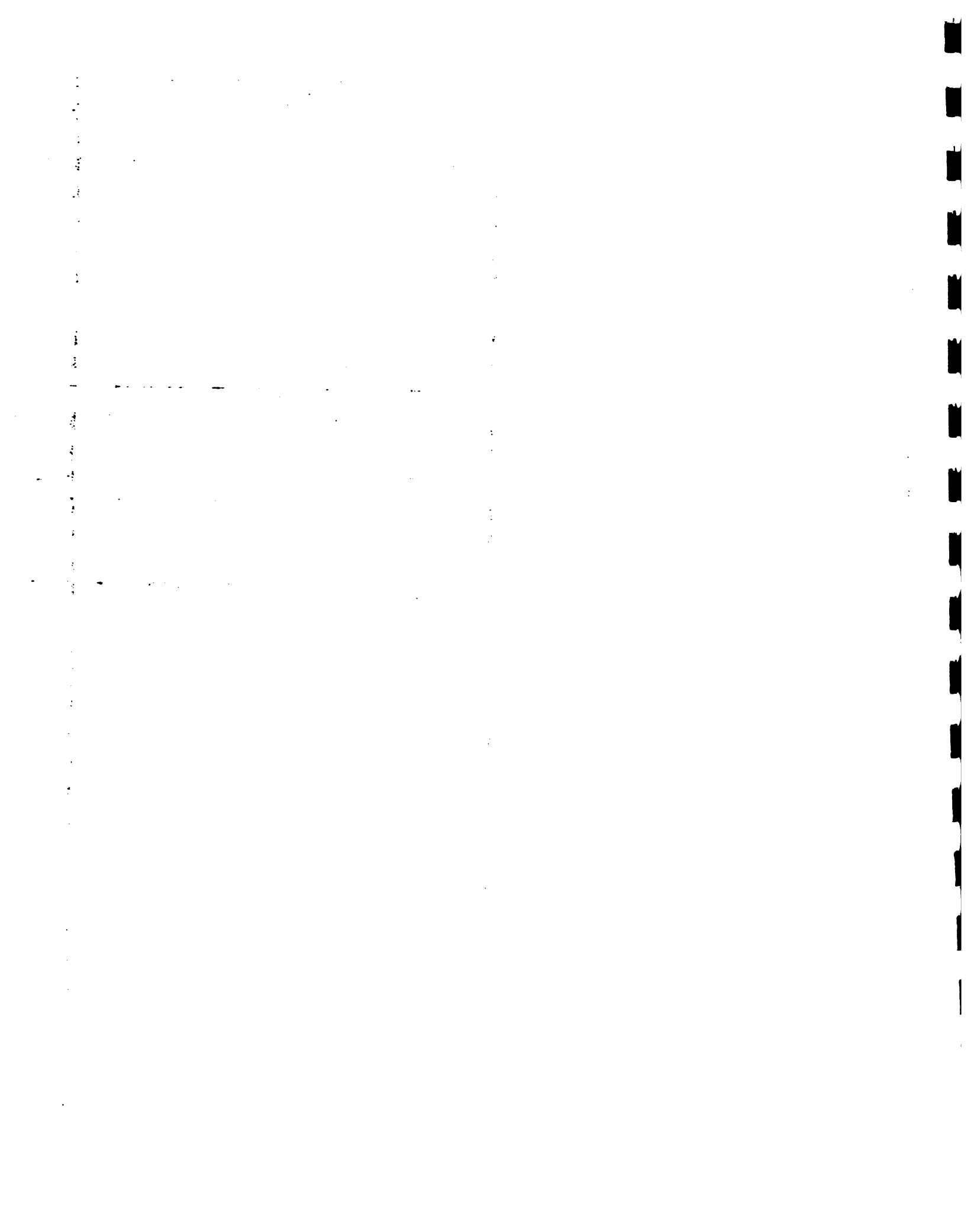
NAR.1: *Kounye-an, nou pral fè yon ti pale sou devlopman pou-la.
Lè poul-yo ap grandi, fèmeye-an dwe kapab jwenn lakòz maladi
k'ap fatigue bèt-yo pou bayo swenyay pou yo pa mouri. La
kontwole pèz-yo epitou la siveye kouman yo manje.*

NAR.2: *Pa egzanp, anterit (trip anfle) anterit (trip anfle) fè poul-
yo manje plis, tandiske lè yo pa pran souf byen yo pèdi apeti
yo pa pwofite - Lè lestomak-yo pa fin twò bon, yo pèdi vitamin
epi yo vin fèb. Fòk fèmeye-an veye lòt siy-sa-yo tou:*

NAR.1: *Bèt-yo refize tout manje san nou ka wè poukisa
Poul-yo bwè twòp dlo
Bèt-yo ap fè ti touse ki pa tande rete
Bèt-yo watè yon ti jan dwòl (dlo nèt osnon mou)
Epi, ti deyè-yo toujou sal.*

NAR.2: *Sa sete kèk ti konsèy pou kenbe poul-nou-yo an sante*

KONTWOL: FEN PWOGRAM-NAN AK MIZIK PRE-GRAVE

A: *PWOGRAM RADYO EKSTANSYON*

DE: *Danièle Mangonès-Dejean
Koòdonatèz Radyo Ekstansyon*

POU: *PWOGRAM 3 PAWOL VANDREDI 7 JIYE, 1989*

KONTWOL: *ENTWODIKSYON PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE*

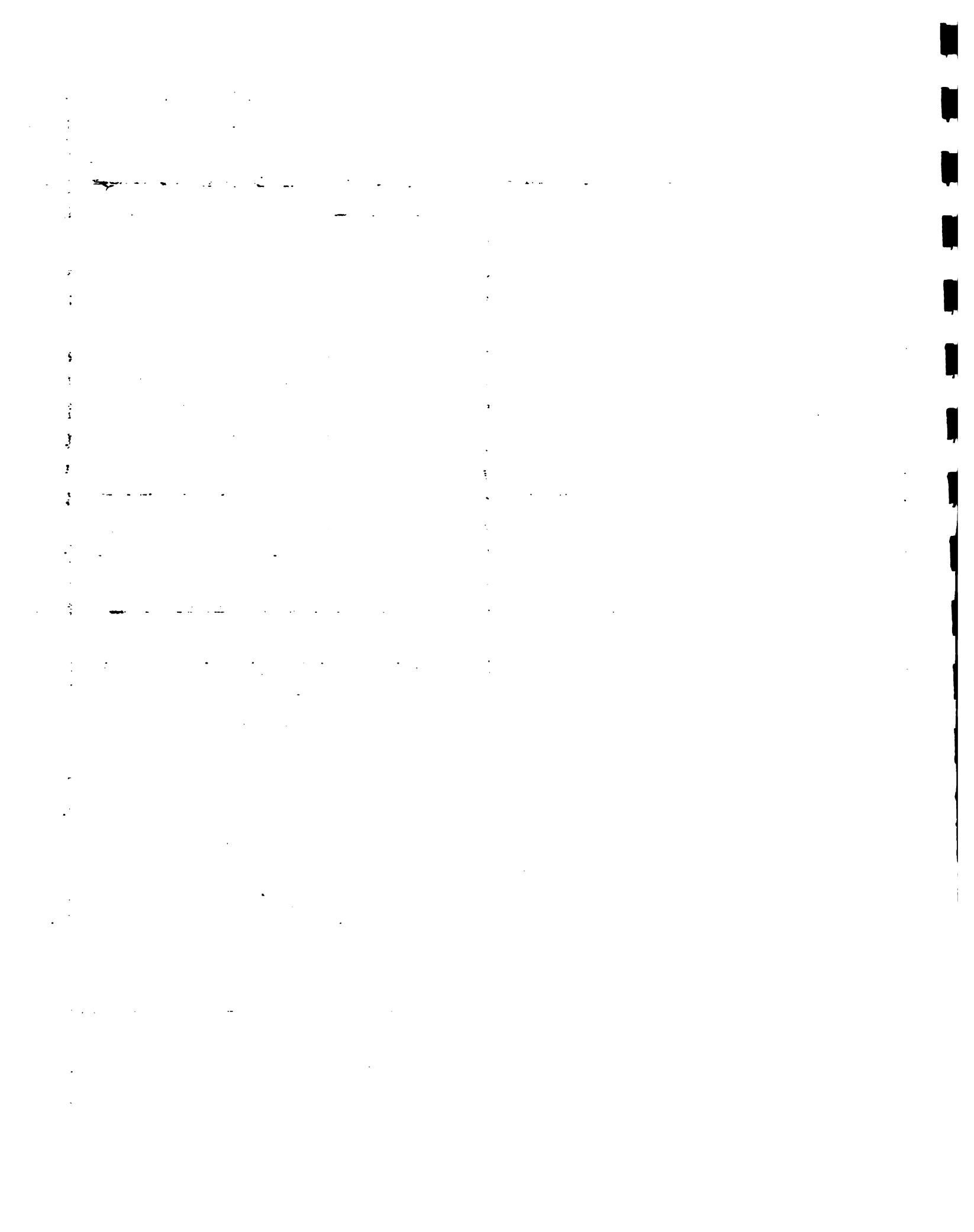
NAR.1: *Jodi-a 3 pawòl pòte pou nou: DIAKOUT-LA CHAJE. Ak Danièle Mangonès-Dejean, reskonsab radyo ekstansyon IICA. Nou envite-nou pataje kòzman sila-yo avèk nou. Kisa diakout chaje pòte pou nou jodi-a Ramo?*

NAR.2: *Dan, jodi-a nou genyen yon kòzman sou: PITIMI, KIJAN POU'N PRAN KONTAK AK IICA EPI MALADI KE MOUN AK BET KA TRAPE: TRICHINOZ.*

KONTWOL: *MIZIK APROPRIYE*

NAR.1: *Pitimi gen yon gwo valè ak yon gwo enpòtans tout kote nan Lemonn. Jodi-a n'ap pòte kèk ti konsèy agronòm Pierre St. Leger voye pou nou.
An Ayiti yo plante pitimi pou manje, men anpil lòt kote yo plante pitimi pou bay bèf, kabrit, kochon, mouton manje epitou li gen yon gwo enpòtans pou poul ak tout lòt volay-yo. Ki kote pitimi sòti, Ramo?*

NAR.2: *Pitimi sòti an Afrik. Gen plizyè kalite pitimi. Gen yon pitimi ki sòti an Ejipt ki rele Dura Kalifònya, gen yon lòt ki*

*sòti an Afrik di Sid ki rele Kafir, gen lòt ki sòti nan peyi
Lèzend epi dèt ki sòti nan Soudan ki yon rejyon ki nan Afrik-
la tou.*

*NAR.1: Pitimi se yon plant ki gen anpil rezistans, li pa pè sechrès-
lan menm. Pitimi-an pouse pi byen kote tanperati-a wo anpil
pandan sezon ke'l plante-an. Kote tanperati-a pi ba pase 60o
Farenite, pitimi pa vini twò byen - li pa bay bon randman. Pi
bon tanperati pou pitimi se yon tanperati ki pi wo de 20o
Farenite ke mayi nòmalmman bezwen. Ki vle di, si yon tanperati
ka touye mayi li paka fè pitimi anyen. Tout kote yo plante
pitimi se kote lapli pa tonbe anpil e chalè twò fò pou plante
mayi.*

*NAR.2: Sa n'ap di la-a sèke, pitimi kapab adapte-li kote lapli tonbe
17 a 25 pous pandan peryòd chalè - peryòd sechrès plant-la yon
ti jan ap dòmi, men li pa mouri, l'ap retounen pi anfòm si yon
ti lapli tonbe. Agwonòm-yo kwè se paske pitimi-an gen yon
swif sou li. Dlo pitimi bezwen pandan tan sèk pi piti pase sa
mayi ak tout lòt plant mande. Kisa ou ka di-nou de plant-lan,
Dan?*

*NAR.1: Yo di pitimi se tankou yon zèb li ye - sèl bagay se yon
kalite zèb ki diferan e ki genyen diferan varyete plantasyon.
Se yon plant ki grandi yon wotè 2 a 15 pye ou plis - Gen yon
varyete ke yo rele ibrid - varyete sa-a siperyè. Li pa grandi
twò wo (2 a 5 pye konsa). Lè li grandi, li yon ti jan ve
sanble ak mayi. Pitimi se yon plant ki kwaze poukont-li.
Apeprè 95 pou san flè-li-yo kwaze poukont-yo.*

*NAR.2: Kounye-an nou pral fè yon ti pale sou koulè pitimi-an ak
itilizasyon'l.
Tout grenn pitimi pa gen menm koulè - tou depann de kalite
pitimi-an. Gen pitimi ki gen koulè blanch, rouj, maron. Pou
gwochè grenn-la, li depann de kalite ke ou plante-an. Pitimi*

rezistan anpil a sechrès., poukisa

Paske mayi evapore anpil, men rasinn pitimi gen yon sistèm ki pi rezistan epi li rale dlo pi fasilman nan tè sèk. E itilizasyon'l, Dan?

NAR.1: *Pitimi se yon plant ki gen menm valè ak mayi, bagay anpil moun pa konprann. Li gen yon valè de 2 pou san plis pwoteyin ke mayi e li gen 1 pou san mwens grès ke mayi. Nenpòt bèt ap pran plis liv (plis pèz) si l'ap manje pitimi ke si l'ap manje mayi. Men, nan manje bèf ak kochon mayi-an genyen yon ti diferans tre lejè. 2 bèt sa-yo pran ti kras plis pèz lè yo ta gen mayi nan manje-yo.*

NAR.2: *Pa egzanp, pitimi genyen yon valè siperyè ke mayi pou: poul k'ap ponn-yo (pondèz-yo), poul pou vyann, ti mouton ak bèf k'ap bay lèt. Pitimi an jeneral bon pou tout bèt. Ki lòt bagay, Dan?*

NAR.1: *E byen Ramo, pitimi se yon grenn ki endistriyalize - Yo fè adbòd avèk grenn-yo, papyè, siwo, alkòl. Pitimi-an bay pi bon randman nan bagay sa-yo pase ble ak mayi. Anplis, pitimi, se pa yon plant ki bezwen fè roulman ak lòt plant. Nan kèk zòn kote tè-yo gen sab epi lapli pa tonbe oubyen gen ti lapli, pitimi toujou plante chak ane. Anplis, ou pa bezwen angrè paske souvan pa gen lapli. Tè sèk pa gen imidite, donk angrè pa sèvi. Men, kote ki gen irigasyon ak bon tè, angrè kapab yon avantaj. Pitimi renmen tè cho oubyen lè tanperati-a wo tankou mwa avril, me, jen, jiyè, Out.*

NAR.2: *Kounye-an nou pral bannou yon rekòmandasyon jeneral pou yon moun plante nan yon mezi nòmal. Règ sila-a se pa ak li ye. Kote ki gen tè sèk, plante 2 a 4 liv pou chak ak oswa 2.2 a 4.5 kilogram pa hekta. Kote ki gen imidite ak irigasyon, plante 6 a 10 liv pou chak ak. Si nou fè yon ti kalkil e nou di ke n'ap mete 6 a 8 liv pou chak ak, si nou ta itilize 30 pous kòm ranje pa liy, nou ta dwe mete 8 a 10 grenn nan chak twou - sa ta bannou 4 a 6 plant chak pye. Pou jwenn yon bon rezilta, tè-a fèt pou'l gen imidite. E pou irigasyon-an, Dan?*

NAR.1: Pitimi se yon plant kipa pè sechrès, men li renmen irigasyon sètadi dlo. Pou ou jwenn yon pwodiksyon ou bezwen 20 a 25 pous dlo. Irigasyon-an nesèsè nan yon rejyon ki arid (sèk nèt). Pitimi-an bezwen dlo nan peryòd ke grenn-yo ap sòti. Si yo jwenn dlo, lè sa-a, n'ap jwenn bon rezilta. Jeneralman ou kapab mete dlo 2 a 4 fwa apre ou fin plante. Li pa rekòmande pou mete dlo apre grenn-yo fin rive an matirite. Eske ou ka pale-nou de maladi, ensèk ak lòt bèt, Ramo?

NAR.2: Ensèk kapab fè-ou pèdi 9 pou san nan kilti pitimi-ou-an chak ane. Pinèz ak yon ti bèt ke yo rele sansi (ki yon ti bèt nwa, ki souse dlo oubyen lèt nan grenn pitimi-an, ka fè kilti pitimi-an anvayi ak bakteri - lè sa rive, grenn-yo paka fòme. Yon lè konsa tou gen de kalite vè ki ka domaje plant-lan. 10 pou san nan pwodiksyon-an ka bese akòz maladi.

NAR.1: Yon lòt fwa nou pral fè yon ti kòzman sou diferan bagay ou ka fè pou pwoteje kilti-ou-yo tankou: kilti pitimi, mayi elatriye.

KONTWOL: MIZIK APROPRIYE

KONTWOL: DE: NOU TA RENMEN ENVITE ELVE-NOU-YO

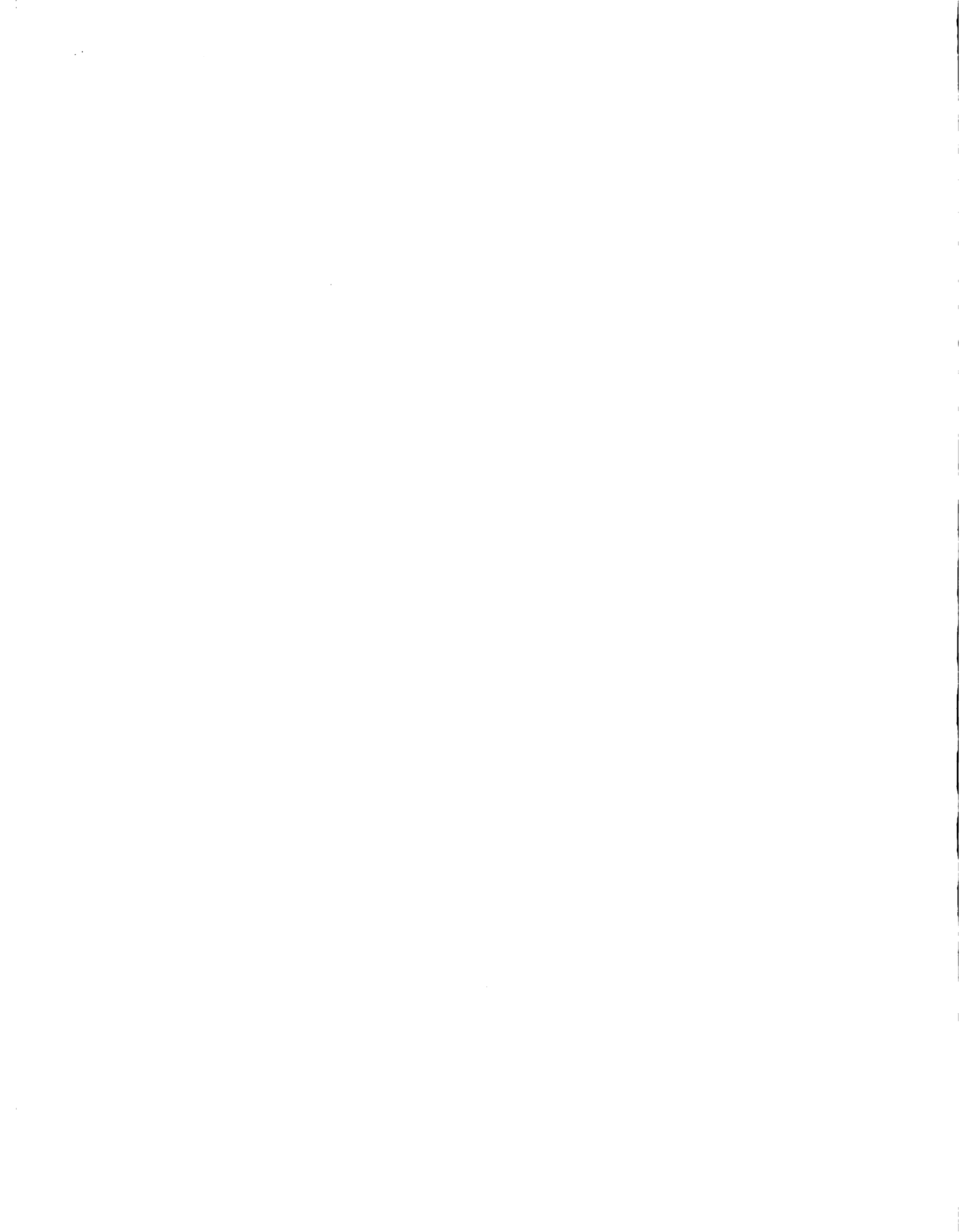
JISKA: E ROSEAUX: GILBERT ST. JUSTE (PRE-GRAVE DE PWOGRAM DIAKOUT CHAJE DU 17FEV. 1989)

KONTWOL: MIZIK POPILE (TAN: 2 MINIT)

NAR.2: Kounye-an nou rive sou yon kòzman ki trè zenpòtan: maladi ki ka atake bèt menm jan ak nou menm kretyen vivan: TRICHINOZ. Kisa trichinoz-la ye, Dan?

NAR.1: Ramo, trichinoz se yon enfeksyon ke yon vè bay bèt tankou kochon, chyen, chat ak rat. Bèt sa-yo ka bay moun maladi sa-a. Nou ka trape maladi sa-a sitou nan manje espesyalman nan vyann kochon ki kri osnon ki pa byen kwit. Kijan nou kapab rekonèt maladi sa-a?

NAR.2: Lè yon moun gen maladi sa-a nou ka wè'l plizyè fason:
1- Moun-nan gen dwa manke apeti, li ka gen tèt-li k'ap vire

oswa yon vant fè mal, vomisman oubyen dyare.

2- Apre kèk jou, moun sa-a ka gen lòt sentòm tankou doulè, mod tèt, fyèv ak frison epi li ka swe tou.

*NAR.1: Li trè difisil pou'n rekonèt trichinoz sou yon kochon lè'l vivan. Pi souvan, lè kochon genyen maladi sa-a li aji yon jan dwòl epitou li gen vant fè mal.
Chyen ak chat gen menm bagay ak kochon lè yo gen maladi sa-a. E kretyen vivan menm, trape maladi sa-a lè yo manje vyann kochon ki kontamine ak maladi sa-a (si vyann-nan pa byen kwit)
Kijan nou ka konbat maladi sa-a?*

NAR.2: Nou menm kretyen vivan ka evite maladi sa-a, si nou sispann manje vyann kochon ki sanble ki pa bon oswa ki pa't enspekte. Lè nou pral vann griyo, kòtlèt, sosis nou fèt pou nou bay tout mòso sa-yo bon swenyaj anvan nou vann-yo. Fòk nou ranmase tout pil fatra kote kochon-yo k'ap al foure nen-yo pou yo manje - pou yo pa trape vè sa-yo epi fòk nou pa bliye pou tiye tout rat ak sourit.

KONTWOL: FEN PWOGRAM 3 PAWOL AK MIZIK PRE-GRAVE

KESYONÈ POU PWOGRAM 3 PAWÒL

1- Nan ki zòn ou rete _____

2- Eske kote ou rete-an ou tande pwogram agrikòl
3 Pawòl la klè ?   wi   non

3- Eske ou ka tande Radyo Ayiti byen klè kote
ou rete-an ?   wi   non

4- Ki radyo ki rive byen klè bò lakay-ou ?

_____ ! _____ ! _____

5- Kisa ou renmen nan pwogram 3 Pawòl-lan

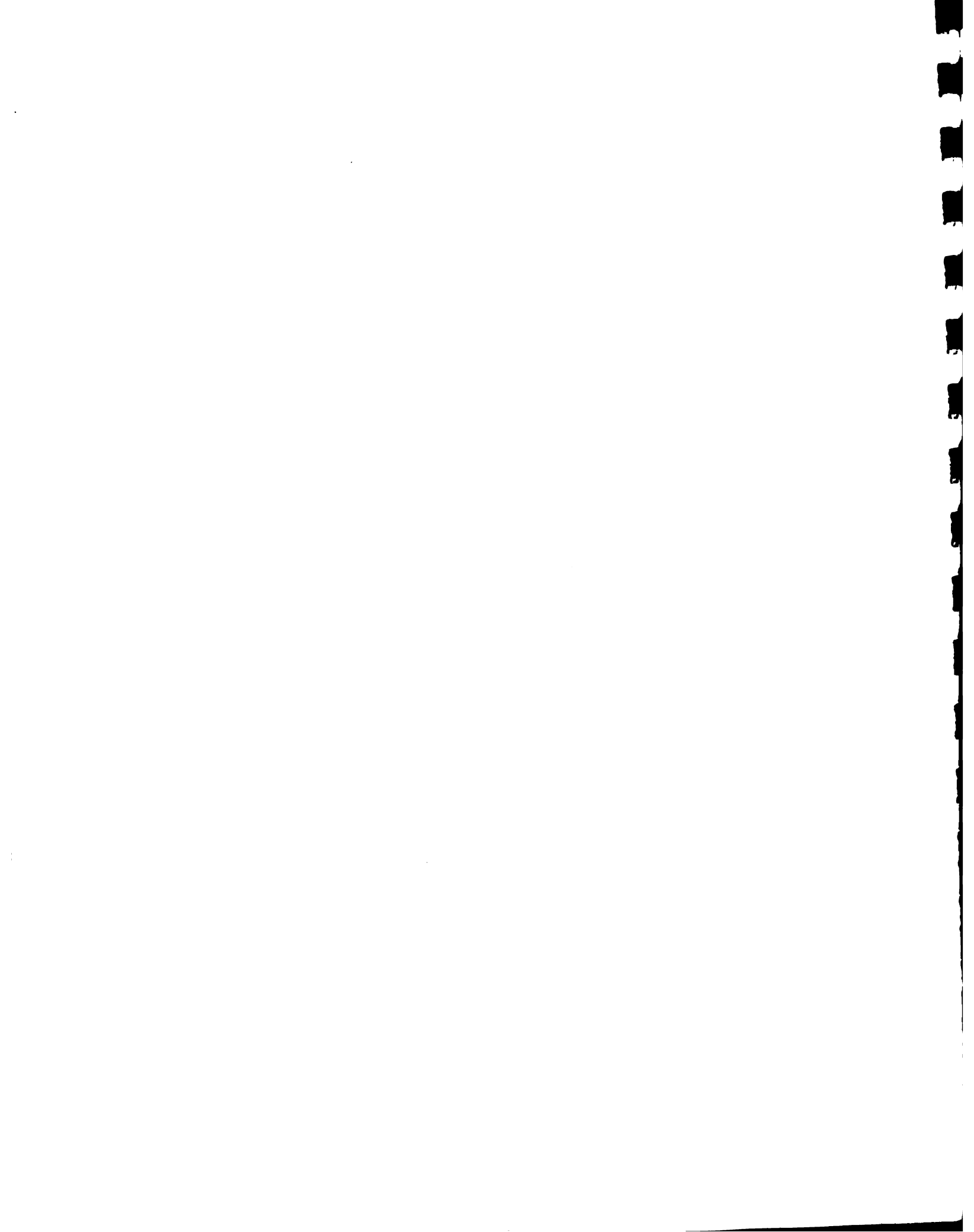
_____

6- Kisa ou pa renmen ? _____

7- Eske gen kèk emisyon ou ta renmen tande
yon lòt fwa ?   wi   non

8- Eske gen kèk bagay ou ta renmen chanje
nan Emisyon yo ?   wi   non

9- Eske ou ta renmen fè echanj konesans-ou
oswa kèk pwoblèm ou gen bò lakay-ou ak lòt
zòn ?   wi   non

10- Pwogram 3 Pawòl gen kozman sou :

Kochon ( )   Kabrit ( )   Chwal ( )

Poul ( )   Pyebwa ( )   Ijyèn ( )

Diferan Maladi ( )   Sante se Richès ( )

Konsèvasyon sol ( )   Konsey Pratik ( )

Kisa ou pi pito ?

Kisa ou ta vle ajoute ?

Bay non yo :

**Manm IKA yo remèsye-ou pou repons sa-yo k'ap ede-yo
fè pwogram agrikòl 3 Pawòl-la vin you pwogram radyo
riral ki reyèlman osèvis kominote-a**

